

Gouverneur
Provincie
Antwerpen

Vlaamse
overheid

Jaarverslag 2023

Coördinatieopdracht gouverneur Cathy Berx

Inhoud

1.	Woord vooraf	4
2.	Getuigenis	6
3.	Activiteiten.....	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Gebiedsgericht en thematisch overleg	7
3.2.1	Overlegplatform Handhaving	8
3.3	Coördinatiedossiers	9
3.3.1	Hernieuwbare energie	9
3.3.2	Gebiedsgerichte werking	18
3.3.3	Mobiliteit en Verkeersveiligheid	37
3.3.4	Integraal waterbeleid en droogte	59
3.3.5	Opvang Oekraïense ontheemden	71
3.3.6	Diverse.....	72
3.4	Jacht	75
3.5	Machtiging gebruik explosieven	80
3.6	Werkbezoeken.....	81
3.7	Lezingen & debatten.....	82
3.7.1	Panelgesprek INBO-Natuurrapport	82
3.7.2	Intendantendebat Universiteit Antwerpen	82
3.7.3	Bouvignelezing	83
3.7.4	Dialogdag agro-ecologie.....	83
4.	Openingsrede 2023	85
5.	Bijlagen	87

Contactpersonen:

Cathy Berx, cathy.berx@provincieantwerpen.be
Gouverneur

Bram Abrams, bram.abrams@provincieantwerpen.be
Arrondissementscommissaris

1. Woord vooraf

Gebiedsgerichte werking

Als gouverneur vind ik het van essentieel belang een strategische focus te leggen op gebiedsgericht beleid. Gebiedsgericht beleid is een proces van jaren, waarbij we voortdurend werken aan het opbouwen van vertrouwen tussen verschillende partners. In onze jaarverslagen hebben we consequent de voortgang gerapporteerd van verschillende gebiedsgerichte projecten, zoals het Strategisch Project "Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete", het complexe project Haventracé en het project Klimaatplassen. Gebiedsgericht beleid vormt steeds vaker ons antwoord op de diverse uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd.

In 2023 hebben we een significante mijlpaal bereikt in de vallei van de Kleine Nete. De definitieve vaststelling van het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa door de Vlaamse Regering op 11 december 2023 – en definitieve goedkeuring begin 2024 – markeerde het hoogtepunt van een langdurige samenwerking. Reeds in 2012 werd ik aangesteld als procesbegeleider om alle plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete te coördineren. Onder het motto 'Meer veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' werkten – en werken – verschillende instanties al meer dan een decennium aan een klimaatrobuuste vallei die bestand is tegen wateroverlast en periodes van droogte.

Als resultaat van die jarenlange samenwerking legt het ruimtelijk uitvoeringsplan nu finaal nieuwe bestemmingen vast voor de valleien Aa en Kleine Nete tussen Kasterlee en Grobbendonk. Het omvat de herbesteding van gebieden voor waterberging, natuurontwikkeling en bosuitbreiding. De overstromingen eind 2023 - begin 2024 hebben opnieuw benadrukt hoe belangrijk het is om ruimte te bieden aan rivieren voor natuurlijke waterberging. Het plan vrijwaart daarom de van nature overstroombare valleien van verdere bebouwing en zet in op de ontwikkeling van drie natte natuurkernen van samen meer dan 600 ha in de Natura 2000-gebieden van De Zegge-Mosselgoren, het Olens Broek en Graafweide-Schupleer. Daarbovenop creëert het ruimte voor effectieve bosuitbreiding en wordt het Vlaams Ecologisch Netwerk uitgebreid. Tot slot wordt agrarisch gebied herbested naar natuur- en bosgebied, waarbij overgangsmaatregelen en vergoedingen worden geboden aan landbouwers.

De goedkeuring van dit ruimtelijk uitvoeringsplan markeert een grote stap vooruit voor de vallei van de Kleine Nete. Het stelt ons immers in staat om de ambities van de Vlaamse Regering op het gebied van klimaatadaptatie en natuurbehoud in de fysieke werkelijkheid te realiseren. Het illustreert ook de kracht van gebiedsgericht beleid en samenwerking als methode om complexe uitdagingen om te buigen tot kansen. Het bewijst dat met gebiedsgericht beleid tastbare resultaten op lange termijn kunnen worden behaald. Met een doordachte aanpak en voldoende middelen blijft gebiedsgericht beleid het krachtigste instrument om positieve verandering teweeg te brengen en een duurzame toekomst te verzekeren.

Verharding

In het raam van gebiedsgericht werken, blijft ontharding een cruciaal aandachtspunt. Het recente Betonrapport van Natuurpunt benadrukt opnieuw dat verharding een hardnekkig probleem blijft in Vlaanderen. Met een verhardingsgraad van 15,2% - wat overeenkomt met 311 m² verharding per inwoner - behoort Vlaanderen tot een van de slechtst presterende regio's in Europa. Deze verharding - waarvan een kwart zich bevindt in zachte bestemmingen zoals landbouw- en natuurgebieden, en driekwart in harde bestemmingen zoals woon- en industriegebieden- heeft aanzienlijke gevolgen voor ons landschap, onze leefomgeving en ons klimaat.

Het Betonrapport onthult zorgwekkende trends voor heel Vlaanderen. Tussen 2013 en 2021 is er in Vlaanderen maar liefst 14.827 hectare verharding bijgekomen, wat neerkomt op meer dan 5 hectare per dag. Antwerpen heeft met een verhardingsgraad van 17,3% de hoogste verhardingsgraad van alle Vlaamse provincies, vergeleken met 13,4% in Limburg en het Vlaamse gemiddelde van 15,2%. De Antwerpse gemeente Mortsels staat zelfs op de derde plaats van de meest verharde gemeenten in Vlaanderen, met een verhardingsgraad van 42,7%.

Ondanks deze hoge verhardingsgraad presteert onze provincie – met 264 m² per inwoner - dan weer wel goed in termen van verharding per inwoner. Hoewel Mortsels een zeer hoge verhardingsgraad heeft, toont de gemeente zich op dit vlak als de beste leerling van Vlaanderen met slechts 127 m² per inwoner.

Borsbeek volgt met 128 m² per inwoner op de tweede plaats. Of nog, bij de beoordeling van verharding moeten we uiteraard ook rekening houden met de zeer hoge bevolkingsdichtheid van onze provincie. (Tegelijk: de combinatie van hoge bevolkingsdichtheid en een sterke verhardingsgraad verhoogt de risico's en impact van bijv. wateroverlast.)

Desalniettemin is de verhardingsevolutie in de provincie Antwerpen zeer zorgwekkend. Temeer omdat Antwerpen -niettegenstaande de al zeer hoge verhardingsgraad- van alle Vlaamse provincies ook nog eens de grootste verhardingssnelheid optekent: gemiddeld 1,5 hectare per dag tussen 2013 en 2021. In dezelfde periode steeg de gemiddelde verharding per inwoner met 14 m². Enkel provincie Limburg presteerde op dat vlak nog slechter. Op lokaal vlak spande de Stad Antwerpen de allerminst benijdenswaardige kroon met de hoogste verhardingssnelheid in heel Vlaanderen. Om de vier dagen werd maar liefst 1 hectare verhard, wat neerkomt op 2.513 m² per dag. Ook opvallend zijn de gemeenten in de Noorderkempen, zoals Hoogstraten, Ravels, Wuustwezel, Merksplas en Rijkevorsel, die zeer hoge verhardingssnelheden laten zien in zachte bestemmingen. Hier heeft Hoogstraten de bedenkelijke eer om met liefst 496 m² per dag, wat neerkomt op 1 hectare verharding per 20 dagen, de kop van snelste 'verharders' aan te voeren.

Deze cijfers benadrukken de omvang van de onthardingsopgave in de provincie Antwerpen: in totaal moet 5.299 hectare worden onthard, waarvan 2.848 hectare in harde bestemmingen en 2.451 hectare in zachte bestemmingen. Hiermee hebben we de grootste onthardingsopgave van alle Vlaamse provincies. Daarbovenop beveelt de Taskforce Bouwshift (2021) Vlaanderen aan om – naast de effectieve ontharding – ook 30.000 hectare harde bestemmingen om te zetten naar zachte. Dit om bijkomend ruimtebeslag en verharding op overtollige en slecht gelegen bouwgronden te vermijden. Hiervan zijn 11.000 hectare prioritair te herbestemmen gedurende de komende legislatuur omdat ze erg water- en/of natuurgevoelig zijn. Van die 11.000 hectare aan prioritair te herbestemmen gronden, ligt maar liefst 3.384 hectare in de provincie Antwerpen, andermaal het grootste aandeel in deze Vlaamse opgave. In Antwerpse gemeenten zoals Mol en Zwijndrecht wordt bijvoorbeeld een aanzienlijke oppervlakte aan ecologisch waardevol landschap bedreigd omdat het ingetekend staat als bouwgrond.

De boodschap is duidelijk: er rest ons nog veel werk in, voor en met onze provincie, zowel wat betreft het actief ontharden als het herbestemmen van harde naar zachte bestemmingen. Desondanks is de totale onthardingsopgave bijna verdubbeld sinds de aankondiging van de Betonstop in 2016. Om tegen 2050 – zoals in de doelstellingen voorgeschreven – 20% te ontharden, moet 1 vierkante meter per Vlaming per jaar onthard worden. De praktijk toont helaas een tegenovergestelde trend: de verharding per Vlaming nam jaarlijks toe met iets meer dan 1 vierkante meter. Hieruit blijkt dat er nog steeds geen sprake is van zuiniger ruimtegebruik. Het is daarom van essentieel belang om snel verhardingsneutraal te worden, om vervolgens te werken aan netto ontharding. Dit kan eenvoudig worden bereikt door een nieuwe beleidsregel in te voeren: 1 vierkante meter verharderen betekent elders 2 vierkante meter ontharden.

Als we hier niet in slagen, mogen we ons verwachten aan toenemende overstromingen, met grote impact en intensere, drogere zomers. Bovendien resulteert verspreide bebouwing in een verdere, zelfs toenemende versnippering van ons landschap, wat zowel de landbouw als de natuur aanzienlijk onder druk zet. Eerder dan behoefte aan nog meer beton, blijft de behoefte aan ruimte voor water en groen groeien. (Ruimte voor) Water en groen fungeren immers als natuurlijke spons en airconditioning voor onze omgeving. Als provincie staan we samen voor de cruciale taak om deze trends te keren en te werken aan een duurzame toekomst, conform met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.

Antwerpen, 22/04/2024

Cathy Berx
Gouverneur Provincie Antwerpen

2. Getuigenis

De landbouw ondergaat momenteel aanzienlijke veranderingen, en deze veranderingen worden steeds duidelijker merkbaar. Landbouwgronden worden getroffen door overstromingen, gewassen verdrogen en boeren realiseren zich dat de huidige manier van bedrijfsvoering niet langer rendabel is.

De vallei van de Kleine en Grote Nete wordt momenteel gezien als een bedreigd landbouwgebied. Is het mogelijk dat het door een andere manier van landbouw voeren, nog steeds en zelfs beter levensvatbaar blijft voor boeren?

Het afgelopen jaar ben ik door gouverneur Cathy Berx gevraagd om inspiratie en positieve motivatie te brengen voor de Commissie van de Kleine en Grote Nete. Ik heb gesproken over de vele mogelijkheden die er nog steeds zijn als we praten over het verminderen van bemesting en veeteelt. Hoewel sommige mogelijkheden langzaam bekend worden, zijn er nog tal van onontdekte potenties die de landbouwsector kunnen versterken. Denk bijvoorbeeld aan het verbouwen van bouwmaterialen op lager gelegen percelen, zoals miscanthus of lisdodde. Ook kunnen gewassen met een korte groeiperiode, zoals hennep en sorghum, worden geteeld, die op hun beurt breed inzetbaar zijn en zelfs als veevoer kunnen dienen. Dit kan het risico op inkomensverlies voor de landbouwer verminderen.

Het is begrijpelijk dat verandering weerstand oproept, omdat het gepaard gaat met een verandering van mindset en uit de comfortzone treden.

Een belangrijke verschuiving in denkwijze zal zijn dat landbouwers anders moeten omgaan met hun kostbaarste bezit: hun land. Soms hebben ze net dat extra duwtje in de rug nodig. Op dat moment wordt er gekeken naar het beleid. Het afgelopen jaar hebben we stappen gezet om beleidsmakers te laten zien wat er allemaal misgaat en wat er nog mogelijk is. Dit hebben we duidelijk gemaakt tijdens 'café Symbiose', georganiseerd door AgroSymbio en Rurant op 29 november 2023. Gouverneur Berx was aanwezig om het inleidend woord uit te spreken. Ook zij drukte de hoop uit dat de landbouw overtuigd raakt om dringend over te gaan op agro-ecologie, in het belang van het algemeen en uit welbegrepen eigen belang van en voor de landbouw. De goede voorbeelden nemen toe. Met moedig beleid, een verschuiving van middelen, durf, het delen van goede praktijken en inzichten, vertrouwen, en een keuze voor een duurzame toekomst, kan en zal het lukken. Dat hebben ook de gouverneur, en de partners die samenwerken aan o.m. een duurzame Kleine Nete goed begrepen. Steeds meer landbouwers gaan mee die uitdaging aan en willen hun collega's graag mee overtuigen door te tonen dat duurzame waarde-creatie écht mogelijk is.

Tuur Vandeweyer
LATitude BV - www.latitude-advies.be

3. Activiteiten

3.1 Inleiding

De dossiers die in het raam van de coördinatieopdracht worden behandeld, zijn erg divers. Aan de hand van een thematische rapportage lichten we de thema's toe waarop we sterk inzetten:

- hernieuwbare energie
- gebiedsgerichte werking
- mobiliteit / verkeersveiligheid
- integraal waterbeleid en droogte
- opvang Oekraïense ontheemden
- jacht

We maken een onderscheid tussen het generieke deel van de coördinatieopdracht (3.2) en het dossiergebonden luik (3.3 en 3.4).

Ook tijdens de werkbezoeken van gouverneur en deputatie aan de gemeentebesturen in de provincie werken we aan intra- en interbestuurlijke afstemming. Zo worden naast provinciale ook Vlaamse en federale administraties betrokken bij de voorbereiding van de agendapunten die de besturen aanbrengen. Deze werkbezoeken zijn niet zelden de aanleiding voor een nieuwe coördinatieopdracht.

De **federale opdrachten** zijn **niet** opgenomen in dit verslag. De rapportage over bestuurlijk toezicht vindt u in een apart verslag (hier eveneens als bijlage).

3.2 Gebiedsgericht en thematisch overleg

De vraag naar **gebiedsgericht** en/of **thematisch afstemmend en coördinerend overleg** is veel groter dan die naar generiek overleg met alle Vlaamse entiteiten. Via de coördinatieopdracht spelen we maximaal in op de immer toenemende vraag naar coördinatie en afstemming. Dit resulteert in vele dossiers met elk een eigen overlegtraject. Verschillende van die dossiers resulteren in langlopende overlegplatformen, hetzij gebiedsgerichte, hetzij thematische. Enkele voorbeelden (van meer omvangrijke, Vlaamse dossiers):

- Hernieuwbare energie (zie 3.3.1):
 - o Maandelijks vooroverleg windturbines
 - o Overleg warmtenetten
 - o Overleg zonneparken
- Buitengebied:
 - o Kleine Nete (www.kleinenete.be) (zie 3.3.2.1)
 - o Mol – Postel (zie 3.3.2.2)
 - o Liereman (zie 3.3.2.3)
- Integraal Waterbeleid (bekkenwerking, droogte, ... zie 3.3.4)

3.2.1 Overlegplatform Handhaving

Het overlegplatform handhaving kwam op maandag 26 juni 2023 samen in het provinciehuis. Het is de bedoeling om dit handhavingsoverleg – na de COVID-onderbreking – opnieuw minstens één keer per jaar te organiseren. Dit jaar stonden de volgende punten op de agenda:

1. Beleid:
 - a. Kaderdecreet over de Handhaving van Vlaamse regelgeving en decreet tot implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving (implementatiedecreet)
 - b. Vlaams Handhavingsplatform
 - c. Provinciale handhavers
 - d. Thema-audit handhaving milieu- en stedenbouwkundige aspecten omgevingsvergunningen
2. Week van de Handhaving tegen zwerfvuil en sluikstorten
3. Gebiedsgerichte inzet handhaving
4. Integraal waterbeleid – aanpak handhaving droogte / ophogingen
5. Milieu-incidentenmanagement
6. Terugkoppeling lokaal handhavingsoverleg
7. Week van de Handhaving tegen zwerfvuil en sluikstorten
8. Varia
 - a. Studie geurhinder Antwerpse haven

3.3 Coördinatiedossiers

3.3.1 Hernieuwbare energie

De totale productie van hernieuwbare energie in België bereikte in 2023 een nieuw absoluut record. Uit cijfers van Elia blijkt dat zonne- en windenergie (onshore en offshore) 21,5 TWh of 23% meer produceerden t.o.v. 2022. Terwijl hernieuwbare energie in onze elektriciteitsmix in 2022 19,8% uitmaakte van de totale productiecapaciteit, was dat in 2023 28,2%. Desalniettemin blijven daarnaast dé grote energiebronnen in België aardgas (25,2%) en CO² neutrale nucleaire energie (41,3%). Aardgas is een fossiele brandstof waar we – mede in het licht van de Europese Green Deal – van af moeten. Daarnaast brachten deze twee energiebronnen de laatste jaren eveneens veel onzekerheid met zich mee. Wat zal de aardgasprijs, gelet de oorlog in Oekraïne, de komende winters doen? En wat met de verlenging van de jongste kernreactoren, het terugschroeven van de kernuitstap en de plannen om te investeren in nieuwe kernreactoren? Kortom, er wordt vooruitgang geboekt. Of die volstaat, is veel minder zeker. In elk geval zou de ontwikkeling van hernieuwbare energie best nog veel sneller gaan.

Één van mijn belangrijkste taken als gouverneur blijft daarom het coördineren van verschillende hernieuwbare energiedossiers en -projecten. Vooroverleg voor nieuwe windturbineprojecten, warmtenetten en zonne-energieprojecten vormden ook in 2023 een belangrijke uitdaging. We werkten het voorbije jaar, net als voorgaande jaren, intensief op deze dossiers.

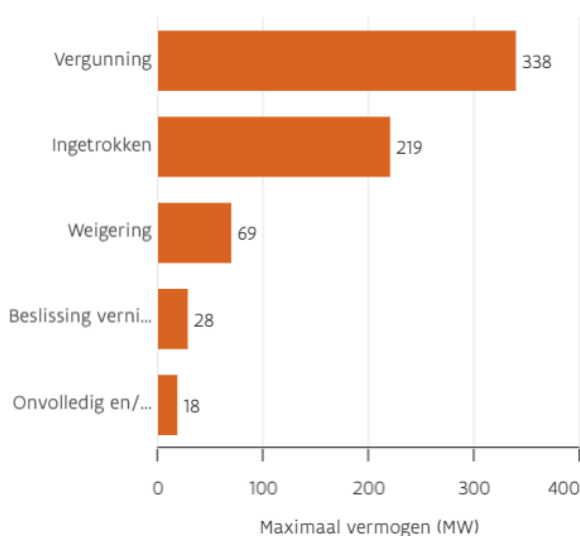
Figuur 1: Opbouw windturbine Umicore Olen in oktober 2023 © Jokko

3.3.1.1 Windenergie

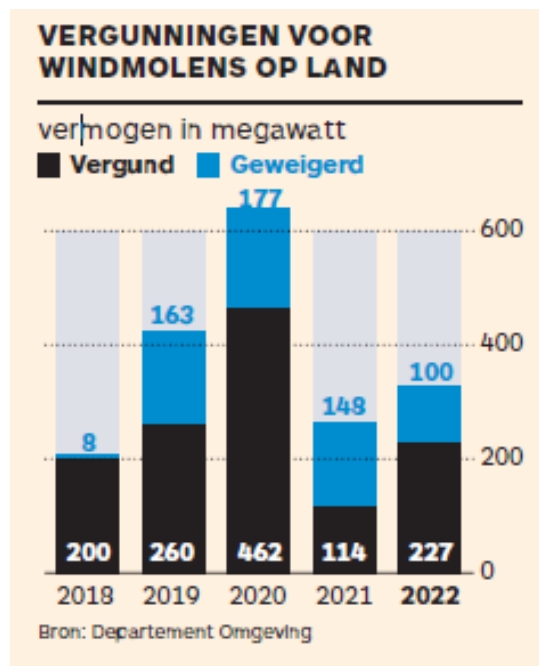
Cijfers vergunde windturbines

Volgens de cijfers uit het Omgevingsloket van Departement Omgeving werden er vorig jaar 99 windturbines vergund in Vlaanderen. Het vergunde vermogen aan windenergie op land nam daarmee toe met 338 MW toe. Dat is een stevige stijging ten opzichte van 2022, toen er 227 MW vergund werd. Hoewel het vergunde vermogen nog onder de uitzonderlijke piek van 2020 blijft (toen werd maar liefst 462 MW vergund), is er de laatste twee jaar toch weer sprake van een stijgende trend.

Vermogen per status

Figuur 2: Vermogen per status Vlaanderen (2023) © Dep. Omgeving

Figuur 3: Vergund vermogen Vlaanderen (2018-2022) © DT

Net als in 2022 zagen we ook vorig jaar veel uitgestelde beslissingen in dossiers die door beroepsprocedures werden uitgesteld. Als een vergunning door de Raad voor Vergunningsbetwistingen wordt vernietigd, volgt veelal 1,5 tot 2 jaar later een nieuwe uitspraak. Daarbovenop leidden lang niet alle in 2023 uitgereikte vergunningen met zekerheid tot de bouw van een windturbine. Tegen projecten die alleen de eerste aanleg doormaakten, is nog een procedure bij de Raad mogelijk. Bovendien kunnen de ontwikkelaars het project ook zelf stopzetten. Wel ligt het aandeel positieve beslissingen in 2023 veel hoger dan de voorbije jaren. Ruim 80% van het aangevraagde vermogen waarover een beslissing viel, kreeg groen licht. In 2019-2022 schommelde dat cijfer rond 50 à 65%. Desalniettemin houdt dat percentage geen rekening met het aantal ingetrokken aanvragen. Ruim 34% van het totaal aangevraagde vermogen werd voor de eindbeslissing ingetrokken. Het intrekken van een vergunningsaanvraag komt vaak voor, voornamelijk na een negatief beoordelend advies. Na intrekking heeft de aanvrager de mogelijkheid om het project aan te passen en eventueel later opnieuw in te dienen.

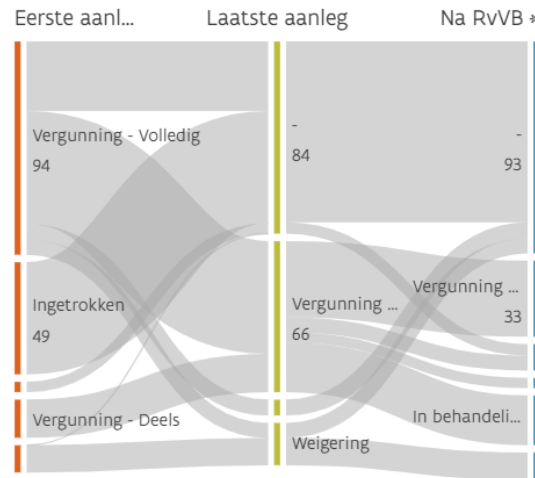
Uit diezelfde cijfers van Departement Omgeving blijkt dat het afgelopen jaar 20 van de in totaal 40 aangevraagde windturbines in provincie Antwerpen werden vergund. Het vergunde vermogen aan windenergie in de provincie is daarmee met 81 MW toegenomen. Dat is eveneens een stevige stijging in vergelijking met de 8 vergunde windturbines (37 MW) in 2022. Helaas ligt het aandeel positieve beslissingen in provincie Antwerpen wel heel wat lager dan gemiddeld in Vlaanderen. Een magere 46% van het aangevraagde vermogen (tegenover 80% in Vlaanderen) waarover een beslissing viel, kreeg groen licht. Evenwel is dat percentage van veel factoren afhankelijk. Het meest relevante en hoopgevend nieuws blijft dat het vergunde vermogen stijgt. Verder werden van de 20 niet-vergunde windturbines 6 aanvragen geweigerd (30 MW) en maar liefst 11 aanvragen ingetrokken (56 MW). Ten laatste werden voor de overige windturbines 2 aanvragen (5 MW) onvolledig en/of onontvankelijk verklaard en werd 1 beslissing (5 MW) vernietigd.

Vermogen per status

Figuur 4: Vermogen per status provincie Antwerpen (2023)
© Dep. Omgeving

Vermogen in beroep per fase

Figuur 5: Vermogen in beroepsfase provincie Antwerpen (2023)
© Dep. Omgeving

Bovenstaande cijfers geven enkel een weergave van de dossiers waarover effectief (in eerste aanleg of in beroep) een beslissing werd genomen in 2023. Hoewel die beslissingen in 2023 vielen, wil dat zoals eerder gemeld niet zeggen dat de vergunningsaanvragen ook vorig jaar werden ingediend. Kijken we naar de ingediende dossiers in 2023, krijgen we weer andere cijfers. Het afgelopen jaar werden 18 nieuwe windturbines (102 MW) aangevraagd in provincie Antwerpen. Van die 18 windturbines werden er reeds 4 (26 MW) vergund en werd nog geen enkele geweigerd of ingetrokken. De aanvragen voor de overige windturbines (71 MW) zijn nog in behandeling. De definitieve beslissingen over die vergunningsaanvragen zullen hun weerslag krijgen in de cijfers van 2024 (of later).

In het raam van de coördinatieopdracht faciliteerden mijn medewerkers en ik overlegmomenten voor heel wat van deze ingediende projecten. Sinds eind 2022 voorziet mijn kabinet maandelijks in een vast vooroverlegmoment, waarop verschillende ontwikkelaars hun projecten kunnen voorstellen om vroegtijdig knel- en/of verbeterpunten te detecteren en zo de hinderpalen in formele vergunningprocedure zo veel als mogelijk te beperken. Op die manier werden sommige dossiers globaal en intensief begeleid, terwijl in andere dossiers enkel op één of meer specifieke knelpunten werd gewerkt. Hieronder een overzicht van alle projecten waarin mijn kabinet en ik het afgelopen jaar een coördinerende rol hadden:

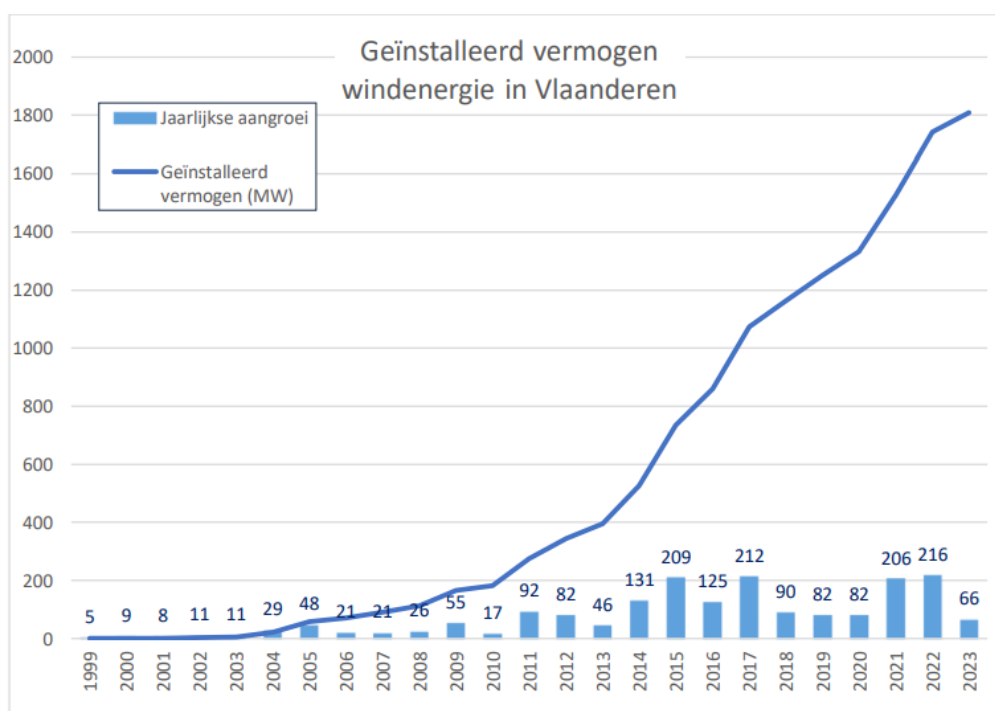
Gemeente	Locatie	Aantal WT	Vermogen WT (in MW)	Totaal vermogen (in MW)
Lille	E34	1	n.t.b.	n.t.b.
Willebroek (& Kapelle-op-den-Bos)	Etex	2	4-6	8-12
Mol	AGC Glass	1	4,5	4,5
Geel & Mol	Kanaal West	6	n.t.b.	n.t.b.
Puurs	Renewi	1	4,5	4,5
Bornem	't Hoogste	4	4,5	18
Zwijndrecht	Van Moer & Zonen	1	6	6
Dessel	Tielen Group	1	4,2	4,2
Wuustwezel	Tommelbergweg	1	5	5
Arendonk	Leegbroek	1	7,2	7,2
Mechelen	Industrie-Zuid	1	n.t.b.	n.t.b.
Mechelen	E19	3	n.t.b.	n.t.b.
Mechelen	Noord	5	n.t.b.	n.t.b.

Mechelen	Leest	5	n.t.b.	n.t.b.
Lichtaart	Aquafin	5	4-6	20-30
Meer	West	1	7-8	7-8
Meerhout & Laakdal	ExxonMobil	4	6,5	26
Brecht	Hoekakker	2	7,2	14,4
Geel	R14	2	7	14
Sint-Katelijne-Waver	BelOrta	2	1,5	3
Kontich	Bloemenkwekerij Scheers	1	2,3	2,3
Wilrijk A12	Atlas Copco, Essers & Cardoen	5	n.t.b.	n.t.b.

Tabel 1: windturbineprojecten prov. Antwerpen gecoördineerd via vooroverleg

Cijfers geïnstalleerd vermogen

Een vergunde windturbine, wordt niet noodzakelijk gebouwd. Om een beter beeld te krijgen van de evolutie van windenergie in de provincie Antwerpen en Vlaanderen moeten we dus vooral kijken naar de effectief gerealiseerde projecten. Die cijfers geven weer een ander verhaal. Het totaal aantal operationele windturbines in Vlaanderen bedraagt vandaag 689 met een totaal vermogen van 1.809 MW. Het afgelopen jaar zijn er in Vlaanderen 19 nieuwe windturbines gebouwd. Die windturbines zorgden voor een bijkomend vermogen van 66 MW, het laagste geïnstalleerde vermogen sinds 2013. Dat cijfer ligt eveneens heel wat lager dan de 55 windturbines die in 2022 gebouwd werden, goed voor een extra vermogen van 204 MW.

Figuur 6: gerealiseerde winturbines in Vlaanderen in 2022 © ODE

Van die 19 nieuwe windturbines werden er wel 6 in de provincie Antwerpen geplaatst, goed voor een bijkomend vermogen van 20 MW. Dat brengt het totaal aantal turbines in de provincie Antwerpen op 176 (481 MW). Sommige van deze nieuwe windturbines werden gebouwd na een lange vergunningsprocedure, waarin mijn medewerkers en ik de voorbije jaren eveneens een coördinerende rol opnamen. Hieronder vindt u een overzicht van de windturbines die in 2023 werden gebouwd (en operationeel waren) in provincie Antwerpen:

Gemeente	Aantal WT	Vermogen WT (in MW)	Totaal vermogen (in MW)
Hoogstraten – Put E19	1	4,2	4,2
Turnhout – Drukkerij De Melle	1	3,3	3,3
Schelle – Tuinlei	2	2,5	5
Hoogstraten – Hoge Akker	1	3,8	3,8
Turnhout – Miko Koffie	1	3,7	3,7

Tabel 2: In 2023 gerealiseerde windturbineprojecten in prov. Antwerpen

Installaties per provincie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	VLAANDEREN
Bijkomend vermogen (MW) in 2023	20	10	24	0	12	66
Totaal geïnstalleerd vermogen (MW)	481	371	608	71	279	1809
Bijkomend aantal turbines in 2023	6	3	6	0	4	19
Totaal aantal turbines	176	146	221	28	118	689

Tabel 3: In 2023 gerealiseerde windturbineprojecten per provincie © ODE

Zoals hogervermeld is het al van 2013 geleden dat er op één jaar tijd minder dan 66 MW geïnstalleerd werd (toen bedroeg het geïnstalleerde vermogen 46 MW). Wat dat betreft was 2023 dus absoluut geen topjaar. Die cijfers zijn vooral het resultaat van het lage aantal vergunningen dat in 2021 en 2022 werd verleend (zie Figuur 2). In het jaarverslag van vorig jaar maakte ik op basis van de gepubliceerde vergunningscijfers reeds de volgende aanname:

Vlaanderen heeft de doelstelling om 150 MW extra windenergie per jaar te installeren. In 2022 werd deze doelstelling behaald, want er werd ongeveer 204 MW extra geplaatst. Wel moet men er rekening mee houden dat **een windturbine gemiddeld pas twee à vier jaar na de vergunning wordt gebouwd**. Als we de cijfers en trends van de vorige jaren dan doortrekken naar de toekomst, komen we tot de volgende presumptie:

- 2019: 260 MW vergund → 2021: 150 MW gerealiseerd → doelstelling behaald
- 2020: 462 MW vergund → 2022: 204 MW gerealiseerd → doelstelling behaald
- 2021: 114 MW vergund → 2023: ~ 55 MW gerealiseerd? → doelstelling niet behaald?
- 2022: 227 MW vergund → 2024: ~ 110 MW gerealiseerd? → doelstelling niet behaald?

Van de 260 MW die in 2019 vergund werd, werd twee jaar later 150 MW gerealiseerd. Van de 462 MW die in 2020 vergund werd, werd twee jaar later zo'n 204 MW gerealiseerd. De aanname - op basis van voorgaande cijfers - is dat gemiddeld ongeveer 50% van het vergunde twee jaar later effectief gerealiseerd wordt. Als we die hypothese toepassen op de vergunningscijfers van 2021, wil dat zeggen dat er van de 114 MW vergunde windturbines in 2021, ongeveer 55 MW gerealiseerd zal worden in 2023. Voor 2024 dreigt zich eenzelfde scenario af te spelen waarbij we opnieuw geen 150 MW extra zullen realiseren. Hoewel het hier om een hypothese gaat o.b.v. de cijfers van voorgaande jaren, is de voorbarige conclusie wel dat we onze Vlaamse doelstellingen inzake windenergie de komende jaren niet zullen halen zolang er niet meer van de vergunde windturbines ook effectief gerealiseerd worden. De cijfers in het jaarverslag van 2023 zullen uitwijzen of deze assumptie correct is.

Figuur 7: Voorspelling geïnstalleerd vermogen in 2023 (uit jaarverslag 2022)

De inschatting voorspelde een gerealiseerd vermogen van 55 MW. Het werden er uiteindelijk 66 MW. Toch kan geponereerd worden dat de gemaakte assumptie min of meer correct is. Dat wil zeggen dat doorgaans ongeveer 50% van het vergunde vermogen twee jaar later ook effectief gerealiseerd zal worden. Door de erg lage vergunningscijfers in 2021, zien we vandaag een zeer laag geïnstalleerd

vermogen. Hoewel er in 2022 al heel wat meer vergund werd, zullen we hoogstwaarschijnlijk ook in 2024 onze Vlaamse jaardoelstelling nét niet behalen. De vergunningscijfers van 2023 voorspellen wel een inhaalbeweging in de toekomst. Op basis van de hypothese zal van de 338 MW die vorig jaar vergund werd, ongeveer 169 MW geïnstalleerd worden in 2025. Dit betekent dat we daarmee opnieuw op koers zitten om de Vlaamse doelstelling rond jaarlijkse installatie van bijkomende windenergie te behalen. Dit wil echter ook zeggen dat we de komende jaren gelijkaardige vergunningscijfers moeten optekenen om die trend in de toekomst voort te zetten.

Figuur 8: De twee nieuwe windturbines bij Wienerberger op Absheide torenen uit boven Beerse (2023) © RR - GVA

De hoge vergunningscijfers in 2023 zijn mogelijk te verklaren door wijzigingen in de Vlaamse regelgeving. De steeds stijgende doelstellingen, en het beperkter worden van geschikte inplantingsplaatsen, vereisten verdere wijzigingen in het vergunningenbeleid en een actualisatie van de omzendbrief RO/2014/02. De nieuwe omzendbrief OMV/2023/1 verving in juli 2023 de vroegere omzendbrief RO/2014/02 en gold meteen als nieuw toetsingskader. In de omzendbrief werden soepelere ruimtelijke randvoorwaarden aangereikt, niet alleen voor grote, maar ook voor kleine en middelgrote windturbines.

Daarbovenop moet een nieuw decreet over de facilitering van windturbines ertoe leiden dat ook buffergebieden langs snelwegen en landschappelijk waardevol agrarisch gebied vlotter gebruikt kunnen worden als windlocatie en valt eveneens een blokkeringsmiddel rond de aanleg van toegangswegen – waar gemeenteraden vaak naar grijpen – weg. De Vlaamse Regering heeft daarover in het voorjaar van 2023 een akkoord gevonden, maar het is nog wachten op advies van de Raad van State vooraleer dit definitief wordt goedgekeurd. Het decreet zou in de toekomst eveneens een positieve impact moeten hebben op de vergunningscijfers. Windprojecten zullen niet perse toenemen in aantal, de kans op succes wordt wel vergroot. Dat laatste is niet onbelangrijk, omdat het verzet tegen de bouw van windturbines alsmat toeneemt en steeds georganiseerder verloopt, zowel vanuit lokale besturen als vanuit gegroepeerde omwonenden.

Ten laatste voorziet WindPlan 2025 van de Vlaamse Regering ook in *repowering* – het vervangen van oude windturbines door nieuwe, meer krachtige windturbines die meer groene stroom produceren. *Repowering* zal in de toekomst ongetwijfeld een steeds grotere rol spelen in Vlaanderen, want de beschikbare locaties voor windturbines blijven in ons ruimtelijk versnipperd landschap beperkt. Via *repowering* kan de vervanging van een windturbine heel wat bijkomend vermogen leveren zonder dat het aantal windturbines in Vlaanderen stijgt. Daarbovenop heeft de EU bepaald dat een vergunning voor een repoweringproject er binnen de zes maanden moet zijn, en binnen de drie maanden als de productiecapaciteit met minder dan 15% toeneemt. De grote aangroei van het windturbinepark in Vlaanderen vond plaats tussen 2005 en 2015. Vanaf 2025 zullen dus heel wat turbines aan het einde van hun twintigjarige levensduur komen en toe zijn aan vervanging. De verwachting is dat de kans op bezwaren van omwonenden bij repoweringprojecten kleiner blijft, omdat de windturbine er reeds vele jaren staat. De toekomstige jaarverslagen zullen uitwijzen of die verwachting correct is.

© RTV

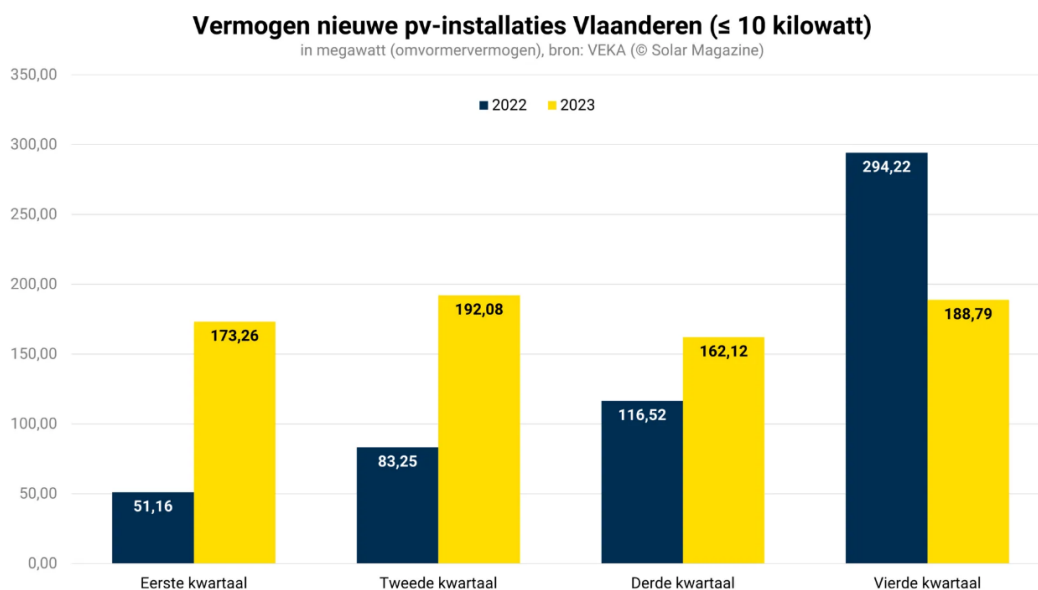
Hoe dorp zich verzoent met twee windmolens van 200 meter hoog: “Ze vallen stil bij slagschaduw op huizen in zomer”

Beerse - Het bouwmaterialenbedrijf Wienerberger aan Absheide in Beerse heeft zaterdag twee gloednieuwe windturbines in gebruik genomen. De windmolens zijn 200 meter hoog en leveren een jaarverbruik aan stroom voor ruim 5.400 gezinnen. Het bedrijf startte met de buren een opvallend participatietraject voor de windmolens. “We zijn erin geslaagd om een draagvlak te creëren. En in de zomer vallen de windturbines stil van zodra er slagschaduw is op de huizen.”

Figuur 9: Persartikel rond nieuwe windturbines in Beerse © GVA

3.3.1.2 Zonne-energie

Vlaanderen heeft in 2023 een recordvermogen van 1.047 MW aan zonnepanelen geïnstalleerd. Dat blijkt uit de voorlopige cijfers van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA). Nooit eerder kwamen er in één jaar tijd zoveel zonnepanelen bij in Vlaanderen. Het vorige record dateert van 2011. In een derde van de gevallen ging het om een grote installatie, terwijl dat in 2022 nog slechts een vijfde was. Daarnaast is er een grote vraag bij particulieren die deels te linken valt aan de overheidspremie en het verlaagde btw-tarief voor jonge woningen waar particulieren in 2023 voor het laatst aanspraak op maakten. Daarbovenop ondervinden we ook nog steeds de nasleep van de energiecrisis, die ook eind 2022 al tot een aanzienlijke groei van PV-installaties leidde. Het totale vermogen aan zonnepanelen in Vlaanderen bedraagt volgens de voorlopige cijfers van het VEKA nu 6.071 MW. Het groeide in een jaar tijd dus met 20%.

Figuur 10: Vermogen nieuwe PV-installaties in Vlaanderen (2023) © Ilumen Solar / VEKA

In de provincie Antwerpen staat momenteel 1.413 MW aan zonne-energie geïnstalleerd, verdeeld over 215.623 installaties. Hoewel onze provincie met een aandeel van 23,1% bijna het grootste aandeel in de productie van zonne-energie in Vlaanderen heeft, spant Oost-Vlaanderen nog net de kroon met 23,4%. In 2023 werd in provincie Antwerpen het meeste zonne-energievermogen geïnstalleerd, namelijk 262 MW, waardoor het totale vermogen in de provincie in één jaar tijd met 18,6% toenam.

Wat betreft het vermogen per inwoner presteert de provincie ook beter dan vorig jaar. Terwijl Antwerpen vorig jaar de minst presterende provincie was, heeft het die positie in 2023 overgelaten aan Vlaams-Brabant. Vorig jaar produceerden zonne-energie-installaties 736 watt per inwoner Antwerpen. Gezien de hoge bevolkingsdichtheid in de provincie en het feit dat er per inwoner minder daken beschikbaar zijn, is die achterstand ten opzichte van andere provincies verklaarbaar.

Provincie	Aantal installaties	Vermogen (omvormer)
Antwerpen	38.920	262,70 megawatt
Limburg	21.435	148,10 megawatt
Oost-Vlaanderen	36.559	260,49 megawatt
Vlaams-Brabant	26.636	153,94 megawatt
West-Vlaanderen	28.735	222,23 megawatt
Totaal	152.285	1.047,47 megawatt

Tabel 4: Vermogen nieuwe PV-installaties in Vlaanderen (2023) © Ilumen Solar / VEKA

Met het kabinet begeleidden we het afgelopen jaar binnen de provincie één grootschalig PV-project bij Umicore te Olen. Umicore tekende een overeenkomst met LRM om 12 MWp aan PV te leggen op stortplaats De Rendelaer. De vergunningsaanvraag werd eind 2023 ingediend en ondertussen door gemeente Olen goedgekeurd onder voorwaarden. De stortplaats had initieel nabestemming bosgebied, maar kreeg na wijziging van het GRUP nabestemming productie hernieuwbare energie. Om deze planologische wijziging van +/- 15ha te compenseren zal Umicore – hoewel wettelijk niet verplicht, aangezien geen bomen worden gerooid – eenzelfde oppervlakte aan bebossing en waardevolle natuurinrichting realiseren op de nabij gelegen percelen van het bedrijf. Op deze manier zorgt het project niet alleen voor beperking van de CO² uitstoot (mitigatie), maar ook voor nettowinst voor natuur (adaptatie). De installatie de zonnepanelen is gepland voor 2024, zodra de voorwaarden zijn gerealiseerd.

3.3.1.3 Warmtenetten

Net als zonne-energie zijn ook warmtenetten – zij het langzaam – in opmars. Hoewel de ontwikkeling van warmtenetten (bij gebrek aan een Warmtewet, zoals bijvoorbeeld in Nederland) vaak een complexe zaak is, merken we een grote toename in interesse bij de lokale besturen. Dat is niet onlogisch als je weet dat over het algemeen wordt geschat dat ongeveer 50% van het totale energieverbruik in Vlaanderen wordt gebruikt voor verwarming van gebouwen en water. Momenteel wordt het grootste deel van die warmte gevoed door aardgas. Steeds meer lokale overheden realiseren zich de potentiële voordelen van warmtenetten bij het nastreven van hun energiedoelstellingen.

In 2023 waren we betrokken bij twee individuele dossiers:

- Oelegem: resultaten haalbaarheidsstudie en vookeurscenario's werden op 24 april voorgesteld.
- Herentals: concreet plan met warmtebron (diepe geothermie + restwarmte) en drie grote afnemers (Stad Herentals, Umicore en Aurubis). Intentieovereenkomst zal in 2024 ondertekend worden.

In de volgende jaarverslagen zullen we verder rapporteren over de voortgang van deze dossiers.

3.3.2 Gebiedsgerichte werking

In voorgaande jaarverslagen legden mijn medewerkers en ik andermaal zeer veel nadruk op (de nood aan en het belang van) gebiedsgerichte werking. Het is en blijft o.i. dé sleutel tot effectieve realisaties op het terrein. Middelen worden schaarser, personele capaciteit ook. Het is net daarom van groot belang om middelen en mensen samen te brengen met het oog op de realisatie van gedeelde doelen van algemeen belang. Hieronder vindt u een beschrijving van enkele coördinatie dossiers die resulteerden in een volwaardige gebiedsgerichte werking.

3.3.2.1 Kleine Nete

Op 20 juli 2012 nam de Vlaamse Regering een principiële beslissing over de verdere voortgang van de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Kasterlee en Lier. De regering besliste o.a. om mij aan te stellen als procesbegeleider. Ik kreeg hierbij de opdracht om een overkoepelende opvolgingscommissie (OC) samen te stellen met vertegenwoordiging van de betrokken diensten van de Vlaamse overheid, de lokale besturen en middenveldorganisaties. Daarnaast bestond de opdracht ook uit de samenstelling van een ambtelijk procesbeheercomité (PBC). Met het OC en PBC kon het geheel van de gewestelijke plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier gecoördineerd worden.

Meer concreet gaat het om volgende plannen en projecten:

- a) de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) (regio Neteland);
- b) het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan Nete;
- c) het herinrichten van gebieden ter uitvoering van de doelstellingen van het geactualiseerd Sigmapijn;
- d) het bepalen en implementeren van gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor habitatrichtlijngebied (SBZ-H) ("Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden" (BE2100026) deelgebieden 1, 10 en 11);
- e) het aanduiden van ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen (ankerplaats "Samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug"); en
- f) compenserende maatregelen in functie van de waterhuishouding in de vallei van de kleine Nete gekoppeld aan het realiseren van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g) tussen Kasterlee en Geel (maatregel 8A_022 van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde).

Via de overkoepelende opvolgingscommissie en het ambtelijk procesbeheercomité wordt de onderlinge afstemming en voortgang van deze gewestelijke initiatieven bewaakt, en de communicatie over het geheel van de projecten gestroomlijnd.

Voor een vlotte communicatie zijn een algemeen e-mailadres (info@kleinenete.be) en een overkoepelende website www.kleinenete.be in het leven geroepen. Alle relevante documenten, inclusief de rapportering aan de Vlaamse Regering en de verslagen van de Opvolgingscommissie zijn raadpleegbaar via deze website.

Aan de hand van een intentieverklaring, een kansenrapport, een eerste strategisch project ('Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' dat liep van 2018 tot en met april 2021), een tweede strategisch project ("Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete" dat loopt van mei 2021 tot mei 2024) en de selectie als vlaggenschip binnen de Blue Deal van minister Zuhal Demir (zie verder), evolueerden we van een coördinatieopdracht over een aantal Vlaamse processen en projecten tot een heuse gebiedscoalitie. Een gebiedscoalitie die met vereende krachten en respect voor eenieders zorgen en belangen dagelijks werkt aan een veerkrachtige vallei.

Voor een gedetailleerde verslaggeving over het dossier de Kleine Nete verwijzen we naar de rapportage in het raam van het (2de) strategisch project Kleine Nete die te vinden is op de website www.kleinenete.be en de rapportage die we periodiek voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Het PBC kwam in 2023 4 maal samen op volgende data: 15/02, 14/06, 17/10 en 20/12. De Opvolgingscommissie kwam in 2023 1 keer samen op 27/02. De verslagen van de opvolgingscommissie vindt u op www.kleinenete.be.

In 2023 vierden we 10 jaar gebiedswerking Kleine Nete met een jubileumzitting van de Opvolgingscommissie. Het was een moment om terug te blikken én vooruit te kijken. Twee externe sprekers: prof. dr. Hans Van Dijck (UCLouvain) en Tuur Vandeweyer (Agrosympbio vzw) gaven uitermate inspirerende keynotes over a) het immense belang van biodiversiteit en de relatie met valleierstel resp. b) de mogelijkheden voor de landbouwsector om meer dan vandaag en in het belang van de sector zelf rekening te houden met het fysisch systeem en klimaatrobuust te werk te gaan. Tevens stonden we uitgebreid stil bij de studie www.drogedelta.be.

Figuur 11: Terugblik op de jubileumzitting 10 jaar gebiedswerking Kleine Nete.

WATER AAN ZET

IN DE VALLEI VAN DE KLEINE NETE

Integraal
Waterbeleid
Netebekken

de
kleine
nete

WOORD
VOORAF

Tien jaar al werken we met ver-
eende krachten aan een van de meest
waardevolle valleien van Vlaanderen: de vallei van
de Kleine Nete.

Een veerkrachtige, duurzame vallei is onze gedeelde
stip aan de horizon. Een veerkrachtige, duurzame
vallei is een mooie, biodiverse, vruchtbare en weer-
bare vallei die ons veiligheid kan bieden wanneer
we geteisterd worden door weersextremen als
gevolg van de klimaatverandering. Want een klimaat-
robuuste vallei biedt genoeg ruimte voor water
en behoedt ons zo voor overstromingen bij hevige
regenval. In een klimaatrobuuste vallei infiltreren het
water, zodat aanhoudende droogte en/of hitte niet
al te veel schade aanricht. Want alleen een duur-
zame vallei herbergt rijke natuur, schenkt ons het
noodzakelijke water, en staat garant voor biodiversiteit
en levensnoodzakelijke ecosystemendiensten
zodat ook de voedselproductie gewaarborgd blijft.
Ze biedt ruimte voor zachte ontspanning en veilig-
heid wanneer de nood het hoogst is.

In deze infokrant vindt u een selectie van het moois
dat we de voorbije 10 jaar samen verwezenlijkten.
Neem, voor een vollediger overzicht, zeker een kijkje
op www.kleinenete.be.

Maar dat moois is slechts het begin. Want de weg is
nog lang. Onze voorjaren en zomers worden steeds
droger. Tussendoor zien we vaak zeer hevige regen-
buien. Extreme weersomstandigheden bleken geen
loze voorspellingen van onheilsprefeten. Net daarom
is onze achterstand een gedeelde zorg. Tussen de
jaren 1950 en 2014 verloren want vernietigden we
maar liefst 86 % van onze natte vallei, zo berekende
het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Van de
ca. 6200 hectare toen, resten er vandaag nog een
schamele 880. We hebben dus veel goed te maken,
en daar werken we aan, iedere dag. De Blue Deal en
twee strategische projecten zorgden de afgelopen
jaren voor een belangrijke impuls, waardoor we
konden rekenen op heel wat extra financiële onder-
steuning. Maar we moeten samen een versnelling

**“Een veerkrachtige, duurzame
vallei is onze gedeelde stip
aan de horizon”**

hogere schakelen. Want herstel gaat traag. Erg traag.
Laat het ons vooral nog meer vastberaden doen,
om samen het verschil te blijven maken. De realisat-
ies op het terrein stemmen in elk geval hoopvol.

Geniet mee van en bouw mee aan een vallei in ver-
andering! En voor nu: veel leesplezier.

Cathy Berx
Gouverneur provincie Antwerpen

Figuur 12: Netekrant, uitgebracht nav 10 jaar gebiedswerking Kleine Nete (OPMERKING: Mogelijks nuttig om alle blz op te nemen in dit jaarverslag?)

In 2023 werd, bovenop de generieke werking, onder andere specifiek ingezet op en gewerkt aan de Netedag in het raam van de inspirerende Vlaamse Waterdagen

3.3.2.1.1 Netedag / Vlaamse Waterdagen

Kaderend in het tienjarig bestaan van de coördinatieopdracht / gebiedswerking Kleine Nete werden in de maand maart 2023 niet minder dan 22 publieksevenementen georganiseerd onder de noemer 'Netedagen 2023'.

De activiteiten in de vallei van de Kleine Nete werden geselecteerd als één van de twee eyecatchers binnen de Vlaamse campagne 'De Vlaamse Waterdagen', een initiatief van de VMM (18 tot 26 maart 2023). De evenementen werden georganiseerd door de verschillende partners en actoren binnen het samenwerkingsverband Kleine Nete, hieronder vindt u een overzicht.

- Audiotour: Langs de Nete in Herentals (VMM)
- Audiotour: Water aan zet in de vallei van de Kleine Nete (VMM, zie https://weekvanhetwater.be/wp-content/uploads/2023/07/Audiotour_Water-aan-zet-in-de-vallei-van-de-Kleine-Nete.pdf)
- Waterontdekkingstocht in de bossen rond Hidrodoe (PIDPA)
- Hoeveel water is er op aarde? Ontdek het in Hidrodoe! (PIDPA)
- Toekomstplannen Kleine Nete rond site Le Paige en Koetshuis (stad Herentals)
- Waterkwaliteit meten in de vallei van de Kleine Nete (vzw Waterland)
- Expo: Ruimte voor water (stad Lier)
- Waterdag Lier (Waterforum Lier)
- Sporen van water in Lier (Waterforum Lier)
- Verhalen over water (Waterforum Lier)
- Wandeling Jutse Plassen (Provincie Antwerpen)
- Vieze beestjestocht (Waterforum Lier)
- Wandeling Babbelbeekse Beemden (Natuurpunt)
- Leren over water vanop de fiets (Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)
- Expo 'Olga De Otter' in Herentals (Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)
- Filmvoorstelling 'De Drinkbare Maas' (Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)
- Veleau doet je fietsen langs provinciale wateren (Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)
- Verken nieuwe meanders op de Kleine Nete (VMM)
- Op zoek naar monsters in de Kleine Nete (VMM)
- Kleine Netewandeling met Li An Phoa (kabinet Gouverneur Provincie Antwerpen, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, zie verder)

Figuur 13: Campagnebeeld De Vlaamse Waterdagen 2023.

Figuren 14-18: Impressie activiteit Netedag 2023 © VMM

3.3.2.1.2 Charter drinkbare Kleine Nete

Om het thema waterkwaliteit op een alternatieve manier kenbaar te maken bij een breder publiek, organiseerden we in het raam van de Netedagen 2023 een **Kleine Netewandeling**. Op 17/03 en 18/03 wandelden **Li An Phoa (Home - Drinkable Rivers)** en **Jacob Bossaer**, ikzelf en een delegatie van burgemeesters, schepenen, ambtenaren en stakeholders langs de Kleine Nete van Geel tot Grobbendonk. Deze wandeling kwam tot stand in samenwerking met de **Transitie Arena Water**.

Op het slotevenement ondertekenende tal van partners het **charter** om te komen tot een **drinkbare Kleine Nete in 2050**. Het evenement kreeg heel wat aandacht in de pers. Een korte terugblik ziet u in dit **filmpje** en meer info vindt u op kleinenete.drinkablerivers.org.

22 KEMPEN
DINSDAG 13 MAART 2023

KASTERLEE, HERENTALS, NIJLEN

De Kleine Nete en de natuur in haar idyllische vallei zijn de laatste maanden niet uit het nieuws weg houdend. Om voor extra waterbuffering te zorgen in tijden van klimaatverandering wordt de rivier tussen Kasterlee en Herentals opnieuw in haar oude bedding herlegd en nu willen de overheden het Netewater ook opnieuw drinkbaar maken. Meer weten? Tijdens de Vlaamse Waterdagen van 17 tot 26 maart speelt de rivier een prominente rol in tal van leerrijke wandelingen en activiteiten. Wij pikten de kernde uit de kaart. Wil je het volledige overzicht? Kijk dan op www.dekleinenete.be of op www.netedagen.be/netedagen

1. Vrijdag 17 maart: Filmvertoning 'De Drinkbare Maas'

Vrijdag 17 maart 2023 zocht de Filmmontage van de Provincie Maastricht de Vlaamse Waterdagen mee op gang. In de film, een ingrijpende versie van een documentaire over de drinkbare Maas, worden de waterkwaliteit, de natuur, de rivier en de mens in Frankrijk tot aan de monding van de rivier in de Noordzee.

Li An Phoa is de auteur van de film en de regisseur. Hij is ook de auteur van de film 'De Drinkbare Maas'.

De film wordt vertoond in de bioscoop van Kasterlee op zaterdag 18 maart om 14.30 uur. Het is een gratis voorstelling. Het is mogelijk om de film te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de film te zien op andere locaties.

2. Audiowandeling langs de Nete in Herentals

Herentals heeft een rijk erfgoed. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

3. Audiowandeling 'water aan zet in de vallei van de Kleine Nete' in Kessel

De wandeling is bedoeld voor mensen die graag wandelen in de natuur. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

4. Op waterontdekkings-tocht in de bossen rond Hidrolo in Herentals

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

5. Hoeveel water is er op aarde? Ontdek het in Hidrolo

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

6. Toekomstplannen Kleine Nete rond site Le Paige en koetshuis

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

“We willen dat je het water in 2050 gewoon kunt drinken”

Later alles over de Kleine Nete tijdens de Vlaamse Waterdagen

2. Audiowandeling langs de Nete in Herentals

Herentals heeft een rijk erfgoed. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

3. Audiowandeling 'water aan zet in de vallei van de Kleine Nete' in Kessel

De wandeling is bedoeld voor mensen die graag wandelen in de natuur. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

4. Op waterontdekkings-tocht in de bossen rond Hidrolo in Herentals

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

5. Hoeveel water is er op aarde? Ontdek het in Hidrolo

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

6. Toekomstplannen Kleine Nete rond site Le Paige en koetshuis

Hidrolo is het waterloze centrum van de Kleine Nete. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties. Het is mogelijk om de rivier te zien op andere locaties.

Filmvertoning DRINKBARE MAAS

1. Le Paige

2. Herentals

3. Kessel

4. Hidrolo

5. Grobbendonk

6. Kasterlee

7. Nijlen

8. Herentals

9. Kasterlee

10. Nijlen

11. Herentals

12. Kasterlee

13. Nijlen

14. Herentals

15. Kasterlee

16. Nijlen

17. Herentals

18. Kasterlee

19. Nijlen

20. Herentals

21. Kasterlee

22. Nijlen

23. Herentals

24. Kasterlee

25. Nijlen

26. Herentals

27. Kasterlee

28. Nijlen

29. Herentals

30. Kasterlee

31. Nijlen

32. Herentals

33. Kasterlee

34. Nijlen

35. Herentals

36. Kasterlee

37. Nijlen

38. Herentals

39. Kasterlee

40. Nijlen

41. Herentals

42. Kasterlee

43. Nijlen

44. Herentals

45. Kasterlee

46. Nijlen

47. Herentals

48. Kasterlee

49. Nijlen

50. Herentals

51. Kasterlee

52. Nijlen

53. Herentals

54. Kasterlee

55. Nijlen

56. Herentals

57. Kasterlee

58. Nijlen

59. Herentals

60. Kasterlee

61. Nijlen

62. Herentals

63. Kasterlee

64. Nijlen

65. Herentals

66. Kasterlee

67. Nijlen

68. Herentals

69. Kasterlee

70. Nijlen

71. Herentals

72. Kasterlee

73. Nijlen

74. Herentals

75. Kasterlee

76. Nijlen

77. Herentals

78. Kasterlee

79. Nijlen

80. Herentals

81. Kasterlee

82. Nijlen

83. Herentals

84. Kasterlee

85. Nijlen

86. Herentals

87. Kasterlee

88. Nijlen

89. Herentals

90. Kasterlee

91. Nijlen

92. Herentals

93. Kasterlee

94. Nijlen

95. Herentals

96. Kasterlee

97. Nijlen

98. Herentals

99. Kasterlee

100. Nijlen

101. Herentals

102. Kasterlee

103. Nijlen

104. Herentals

105. Kasterlee

106. Nijlen

107. Herentals

108. Kasterlee

109. Nijlen

110. Herentals

111. Kasterlee

112. Nijlen

113. Herentals

114. Kasterlee

115. Nijlen

116. Herentals

117. Kasterlee

118. Nijlen

119. Herentals

120. Kasterlee

121. Nijlen

122. Herentals

123. Kasterlee

124. Nijlen

125. Herentals

126. Kasterlee

127. Nijlen

128. Herentals

129. Kasterlee

130. Nijlen

131. Herentals

132. Kasterlee

133. Nijlen

134. Herentals

135. Kasterlee

136. Nijlen

137. Herentals

138. Kasterlee

139. Nijlen

140. Herentals

141. Kasterlee

142. Nijlen

143. Herentals

144. Kasterlee

145. Nijlen

146. Herentals

147. Kasterlee

148. Nijlen

149. Herentals

150. Kasterlee

151. Nijlen

152. Herentals

153. Kasterlee

154. Nijlen

155. Herentals

156. Kasterlee

157. Nijlen

158. Herentals

159. Kasterlee

160. Nijlen

161. Herentals

162. Kasterlee

163. Nijlen

164. Herentals

165. Kasterlee

166. Nijlen

167. Herentals

168. Kasterlee

169. Nijlen

170. Herentals

171. Kasterlee

172. Nijlen

173. Herentals

174. Kasterlee

175. Nijlen

176. Herentals

177. Kasterlee

178. Nijlen

179. Herentals

180. Kasterlee

181. Nijlen

182. Herentals

183. Kasterlee

184. Nijlen

185. Herentals

186. Kasterlee

187. Nijlen

188. Herentals

189. Kasterlee

190. Nijlen

191. Herentals

192. Kasterlee

193. Nijlen

194. Herentals

195. Kasterlee

196. Nijlen

197. Herentals

198. Kasterlee

199. Nijlen

200. Herentals

Figuur 19: Drinkbare Kleine Nete in de pers © GvA

Charter

DE KLEINE NETE WEER DRINKBAAR IN 2050

De Kleine Nete is één van de mooiste waterlopen* in Vlaanderen. Wij willen dat de Kleine Nete in 2050 weer zo gezond is, dat je het water kunt drinken. Help mee om dat te bereiken.

** Waterlopen zijn eeuwenoude levende systemen. Alles wat op het land gebeurt, beïnvloedt de gezondheid van onze waterlopen. En dat heeft op zijn beurt weer invloed op onze gezondheid. Een drinkbare Kleine Nete heeft drinkbaar rivierwater, maar ook een rijk en gevarieerd dieren- en plantenleven, veel waterpret, een gezonde bodem en een prachtig (cultuur)landschap waarvan je kunt genieten en waarin je tot rust kunt komen.*

Samen vormen we de vallei van de Kleine Nete. We gaan stap voor stap met elkaar op weg naar een drinkbare Kleine Nete. We kunnen het ons nu al verbeelden, en houden vanaf nu telkens voor ogen: draagt wat we doen bij aan het pad naar drinkbaarheid? Versterken onze activiteiten tegelijk de waterkwaliteit, bodem, biodiversiteit en het landschap van de vallei van de Kleine Nete? Door kleine en grote keuzes, lokale en gezamenlijke keuzes, daarnaar te richten, versterken we onze leefomgeving en de identiteit en cultuur van de vallei van de Kleine Nete. We beseffen dat de Kleine Nete niet op zichzelf stroomt, maar onderdeel is van het Scheldebekken.

Met iedere stap die we zetten richting een drinkbare Kleine Nete zorgen we niet alleen voor onze eigen omgeving en gezondheid, maar dragen we ook bij aan de gezondheid van het gehele stroomgebied, de zee en de wereld. We nemen onze verantwoordelijkheid en werken samen aan een drinkbare Kleine Nete in 2050.

DOE JE MEE?
Surf naar kleinenete.drinkablerivers.org

Figuur 20: Charter Drinkbare Kleine Nete

Verskillende burgemeesters uit de Vallei van de Kleine Nete zakten samen met provinciegouverneur Cathy Berx af naar Grobbendonk © Jurgen Geyselings

Charter 'De Kleine Nete weer drinkbaar' ondertekend: "Als het om water gaat, kunnen we niet ambitieus genoeg zijn"

Wie wakker ligt van een robuuste waterkwaliteit, begrijpt het enorme belang van de Kleine Nete in de Kempen. Met een film over 'De Drinkbare Maas' en een wandeling zaterdagochtend langsheen de Kleine Nete in de regio werden de Vlaamse Waterdagen afgetrapt.

Jurgen Geyselings 19-03-23, 16:02

Figuur X: Ondertekening charter Drinkbare Kleine Nete in de pers © HLN

3.3.2.1.3 Vlaggenschip Blue Deal

De vallei van de Kleine Nete werd geselecteerd als één van de vier vlaggenschepen van de [Blue Deal](#). Hierdoor komt een extra budget van ca. 5.75 miljoen EUR vrij voor de vallei. De middelen worden ingezet in volgende projecten (zie o.a. [deze link](#) voor meer uitleg en achtergrond).

- Project 1. De Grote Opkuis (trekker VMM). De 13 betrokken Kleine Nete-gemeenten hebben zich in het kader van het strategisch project o.a. geëngageerd om op korte termijn (tegen 2024) elk minstens 1 ha netto ontharding en 13 ha bosuitbreiding te realiseren. Om deze ambitie inzake ontharding waar te maken en te faciliteren wordt vanuit het beleidsdomein Omgeving het initiatief genomen om in één centrale aanbesteding voor werken de concrete sloop van gebouwen en constructies en het wegnemen van verhardingen, ophogingen, voormalige visvijvers en verontreinigingen etc. met het oog op valleierstel, herstel natte natuur en herstel van de infiltratiecapaciteit op te nemen waarbij dergelijke werken op korte termijn effectief uitgevoerd kunnen worden op de terreinen van de betrokken gemeenten of andere partners binnen de gebiedswerking.

Figuur 21: De Grote Opkuis in de praktijk (Kasterlee)

- Project 2. Grondverweving signaalgebied Olympiadelaan Herentals i.f.v. valleierstel (trekker ANB). De Vlaamse Regering duidde het woonuitbreidingsgebied Olympiadelaan langs de Kleine Nete in Herentals aan als signaalgebied. Via een samenwerkingsverband tussen stad Herentals, provincie Antwerpen en de Vlaamse overheid is de afgelopen jaren een ambitieuze ontwikkelingsvisie uitgewerkt voor dit gebied waarbij de Kleine Nete opnieuw ruimte zal krijgen om te meanderen en dit gebied heringericht zal worden valleigebied zodat een groenblauwe ader van formaat doorheen het kleinstedelijk gebied Herentals gerealiseerd wordt. Binnen het beleidsdomein Omgeving engageert VMM zich om de werken voor de herinrichting op korte termijn uit te voeren (via VV035 Groenblauwe infrastructuur – waterlopen). Om dit te kunnen realiseren is bovendien een specifieke grondbeleidsstrategie ontwikkeld waarbij het Agentschap voor Natuur en Bos deze gronden (bestemd als woonuitbreidingsgebied en woongebied) verwerft (en het latere beheer van het nieuw te ontwikkelen stedelijk natuurgebied op zich neemt) en de stad Herentals instaat voor de herlokalisatie van een aantal bestaande functies (zoals voetbalterreinen en delen van het recreatiepark Netepark) die binnen deze als natte natuur te ontwikkelen zone niet behouden kunnen blijven.
- Project 3. Versnellen grondmobiliteit i.f.v. de realisatie van de natte natuurkernen van Natura 2000 (trekker VLM). Binnen de vallei van de Kleine Nete moeten in uitvoering van de door de Vlaamse Regering vastgestelde Europese natuurdoelen (IHD) een aantal grote natte natuurkernen ontwikkeld worden. Het gaat specifiek om volgende gebieden:

- (Laagveen)moeras in de Zegge en de Mosselgoren (> 300 ha) (DG2)
- Een natte natuurkern (> 300 ha) in de Benedenloop van de Kleine Nete (Dg 11)
- Een natte natuurkern (> 150 ha) in de Graafweide/Schupleer (Dg 10)
- Een natte natuurkern (> 150 ha) in het Olens Broek/Langendonk (Dg 1)
- Een natte natuurkern (> 150 ha) in de vallei van de Witte -, Zwarte – en Desselse Nete (Dg 6)

Voor de realisatie van de natte natuur zijn grondverwevingen nodig. Zowel voor de verwerving van projectgronden in SBZ-H als voor ruilgronden voor landbouwers die uitgeruild moeten worden. Grondaankopen kunnen o.a. via een aantal bestaande grondenbanken die daarvoor ingezet kunnen worden, maar verlopen in praktijk moeizaam. Om dit proces te kunnen versnellen wordt voorgesteld om aanvullend het instrument 'vergoedingen bij lokale grondenbanken' uit het decreet landinrichting in te zetten.

3.3.2.1.4 GRUP Kleine Nete & Aa

2023 was een beslissend jaar voor het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk'. De Vlaamse Regering stelde op 20 januari 2023 het ontwerp GRUP voorlopig vast waarna Het Departement Omgeving een openbaar onderzoek organiseerde dat liep van 21 februari tot en met 21 april 2023. In dat kader werden op 29 maart in Grobbendonk en op 30 maart in Olen twee infomarkten georganiseerd. Het plan werd ook uitvoerig toegelicht en besproken in de Opmvolgingscommissie Kleine Nete.

De Vlaamse Regering keurde op 10 januari 2024 het GRUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk' definitief goed. Dit plan zet in op het klimaatrobuust maken van de vallei van de Kleine Nete en voorziet in uitvoering van de Blue Deal in ruimte voor water. Meer info vindt u in dit [persbericht](#) en op deze [overzichtspagina](#).

werpen 12/06/2023

KEMPEN 15

LIJCHAART

Campinggasten Korte Heide willen niet wijken voor Nete

De Vlaamse Milieumatchgip (VMM) wil de Kleine Nete weer aanpakken op een deel van de oude area die nu deel uitmaakt van camping Korte Heide in Lichtaart (Kasterlee). De bewoners van een vijftigtal percelen die daarvoor hun veld overstroomd verliezen, zien dat niet zitten.

In Vlaamse overheid moet al enkele jaren groenerechtige projecten zijn en de Kleine Nete als natuurkern te maken. Door de wateroverlast moet een halve eeuw geleden in de rivier tussen Kasterlee en Lichtaart een maas met recht gebouwd. Bij aanhoudende hoger waterpeil is te zeggen dat die op verschillende plekken wateroverlast geeft. Twee jaar geleden liepen nog heel wat veldjes op de gronden van Kasterlee en Lichtaart met Geel onder water. Daarom wil de overheid de hele nu veel mogelijk zijn wateroverlastende velden teruggeven. Onder de overname van 70 ha zijn al enkele velden teruggegeven. In totaal moet een groot overnamegebied ingepast goed werk en momenteel vinden groenerechtelijke veranderingen plaats aan het Olens Broek.

Een van de volgende stappen op de planning is het heraanpakken van de Kleine Nete op de oude area die nu nog heel dichtbij de rivier in de afzonderlijke velden die camping Korte Heide ingevuld zijn met idyllische uitzicht geeft. Daardoor worden de huidige percelen niet aanpakken, die nu tussen de huidige Kleine Nete en de oude area liggen, ontvuld moeten worden. De plek waar de rivier nu bevindt, wordt nu de heraanpakking van de rivier een veld. Plannen die van de voorgeschiedenis over de rivier en de huidige situatie van de rivier in functie van recreatie verduidelijkt, en de plannen te maken.

Bewonersvrees

In de bewoners zone bevinden zich twee velden van de rivier 275 meter.

De Kasterlee Burgermeester Wlad Kras (CDWV) ingepast met grote verandering op het feit dat de 'bewoners' ingepast in de overname te worden. 'Over de GRUP (grupeerlijk ruimtelijk uitvoeringsplan), wil de Kleine Nete te nog maar een openbaar onderzoek, afgevoerd', zegt Kras. 'Daarbij zijn tweehonderd bewoners betrokken. Het resultaat is het nog niet bekend. Het GRUP is voorlopig goedgekeurd. Mogelijk kunnen de bewonersvrees nog aansluiting geven van de veldjes, maar de vrees is natuurlijk niet door in staat.'

Compensatie in natuur

In het GRUP is een compensatie gebieden dat camping Korte Heide het veld van de overname met compensatie. Het resultaat is het nog niet bekend. Het GRUP is voorlopig goedgekeurd. Mogelijk kunnen de bewonersvrees nog aansluiting geven van de veldjes, maar de vrees is natuurlijk niet door in staat.'

Netwater

De bewoners stellen zich vragen bij het feit van de plannen. 'Wat die ingepast kan ook per brief. Overhandig uw brief tegen ontvangstbewijs bij de betrokken gemeenten Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lille, Olen en Vorselaar. Graaf de Ferrariisgebouw, Koning Albert II-laan 20 bus 7, 1000 Brussel.'

HAARSTRAAT

AANKONDIGING OPENBAAR ONDERZOEK 21/02/2023 tot en met 21/04/2023

Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk

Op 20 januari 2023 heeft de Vlaamse Regering het ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk' en de gedeeltelijke wijziging van het beschermd cultuurhistorisch landschap 'Sneplensvijver met omgeving (Grote Heide, Schoutenheid)' voorlopig vastgesteld. De Vlaamse Regering engageert zich hiermee om bestemmingswijzigingen en aanpassingen van de stedenbouwkundige voorschriften door te voeren.

De Vlaamse Regering zal pas een definitieve beslissing over het plan nemen na een openbaar onderzoek. Tijdens het openbaar onderzoek kan iedereen het plan inkijken en er opmerkingen of formulieren. U kan het volledige plan inkijken:

- op de website grups.omgeving.vlaanderen.be/valleivandeKleineNeteenAa van het Departement Omgeving,
- bij het gemeentebestuur van Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lille, Olen en Vorselaar.

U bent van harte welkom op de infomarkten die telkens van 16u tot 20u doorgaan op:

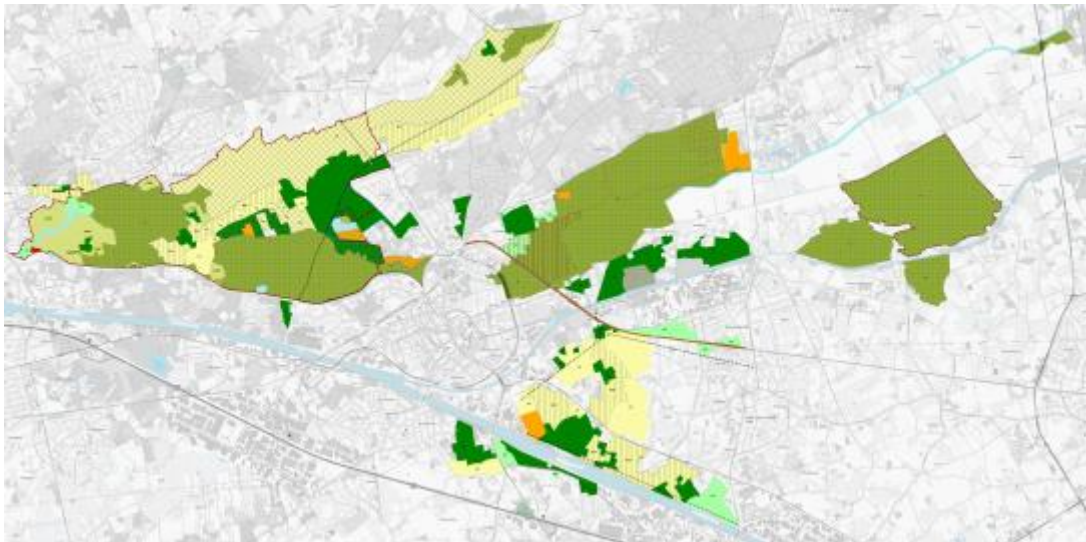
- woensdag 29 maart 2023, Gemeenschapscentrum De Volle Vaart, Vaartkom 6, 2880 Grobbendonk
- donderdag 30 maart 2023, OC De Vrede Olen, Lichtaartseweg 131, 2250 Olen

Vooraf inschrijven is noodzakelijk en kan via het telefoonnummer 02/553 38 00 of online via grups.omgeving.vlaanderen.be/valleivandeKleineNeteenAa. Op de infomarkt kan u de plannen inkijken en vragen stellen aan de opstellers van het plan.

Inspiraacties kunnen worden ingediend tot uiterlijk vrijdag 21 april 2023 via grups.omgeving.vlaanderen.be/valleivandeKleineNeteenAa. Reageren kan ook per brief. Overhandig uw brief tegen ontvangstbewijs bij de betrokken gemeenten Geel, Grobbendonk, Herentals, Kasterlee, Lille, Olen en Vorselaar of verstuur de brief naar het Departement Omgeving, afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten, Graaf de Ferrariisgebouw, Koning Albert II-laan 20 bus 7, 1000 Brussel.

DEPARTEMENT OMGEVING [omgeving.vlaanderen.be](https://grups.omgeving.vlaanderen.be)

Figuur 22: Voorbeeld van persaandacht voor het openbaar onderzoek © GvA (links) en aankondiging openbaar onderzoek GRUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk' (rechts).

Figuur 23: GRUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk'

3.3.2.1.5 PSN Vanderschraelen

Dit PSN (Projectsubsidie Natuur)-project is een belangrijk valleierstelproject in het deelgebied Molternete wat werd afgerond in 2023. In de schoot van de gebiedswerking Kleine Nete werd een klaverbladfinanciering afgesproken om dit project waar te kunnen maken (1 860 000 EUR, verdeeld over VMM, ANB, provincie Antwerpen, De Vlaamse Waterweg, Natuurpunt en de gemeente Zandhoven).

Regio Zandhoven

Afgegraven stort is nu wonder der natuur vol reigers, vissen en eenden

In het natuurgebied Viersels Gebroekt in Zandhoven wordt een stuk van de vallei afgegraven om water te bufferen. In de jaren '80 werd het gedeelte opgehoogd met bouwpuin uit de omgeving. Dat wordt nu verwijderd om de natuur te herstellen en water op te vangen bij extreme weersomstandigheden.

Met centrale bodem

De bodem van de vallei is nu weer beschikbaar voor de natuur. Dit zorgt voor een betere waterhuishouding en een rijkere biodiversiteit.

Figuur 24: Het project Vanderschraelen in de pers © VRT en GvA

3.3.2.1.6 Strategisch Project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete'

Op 19 december 2020 keurde bevoegd minister Zuhal Demir de erkenning en subsidiëring van het 2de strategisch project goed waarmee de loon- en werkingskosten van de projectcoördinatie voor opnieuw 3 jaar mogelijk wordt. Tegelijk komen (opnieuw) middelen vrij voor ondersteuning van strategische aankopen in de vallei (500 000 EUR).

Dit tweede Strategisch Project loopt van mei 2021 tot april 2024 en bestaat uit 4 klimaatprogramma's en een gerichte aanpak op 3 focusgebieden binnen de vallei.

Klimaatprogramma's

De vier vallei-brede klimaatprogramma's moeten een concreet antwoord bieden op gedeelde uitdagingen en opgaves. Binnen die vier klimaatprogramma's zijn telkens een aantal ambities gedefinieerd om, in nauwe samenwerking met de partners en lokale besturen, uitvoering te geven aan deze programma's. De vier klimaatprogramma's zijn:

- Klimaatprogramma 1: Aanpak verdroging en ontharden

Door het wijzigende klimaat kenden we de afgelopen jaren zowel periodes van extreme droogte als periodes met overstromingen en wateroverlast. Een hoge verhardingsgraad zorgt voor een moeizamere infiltratie van het regenwater in de bodem, wat druk zet op het functioneren van landbouw-, natuur- en watersystemen. Verdroging van de veengebieden in de valleien leidt tot inklinken van bodems en massale uitstoot van CO₂. Binnen dit klimaatprogramma zijn infiltratie en vasthouden van water een prioriteit. We willen tot een bundeling van concrete initiatieven en terreinacties in de 13 gemeenten komen, om de doelstellingen uit de strategische visie BRV, stroomgebiedbeheerplannen en klimaatplannen te vertalen naar een pakket van concrete maatregelen in de vallei van de Kleine Nete. Bovendien sluit dit klimaatprogramma nauw aan bij de ambitie van de Blue Deal van de Vlaamse Regering, in de strijd tegen waterschaarste en droogte.

Realisaties:

- Gebiedsgerichte handhavingstrajecten voor tweede verblijven, weekendhuisjes in enkele regio's binnen de vallei van de Kleine Nete. Handhavingstrajecten lopen reeds in Molenbeek-Bollaak (Ranst, Nijlen, Zandhoven en Lier), Bovennetes (Retie) en de Visbeekvallei (Lille). Alle betrokken gemeenten verlenen medewerking aan deze actie.
- Blue Deal Project 'De Grote Opkuis': zie hiervoor
- Lokale hefboomprojecten Natte Natuur: via departement omgeving werd in 2020 subsidie aangevraagd en verkregen door 3 gemeenten:
 - Gemeente Ranst: Realiseren van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete. Het project omvat de aankoop van een viertal percelen, cruciaal in het project voor vallei- en rivierherstel van de Molenbeek-Bollaak¹, een samenwerking tussen VMM, Natuurpunt en de gemeente.
 - Stad Herentals: Project Kroonwerk². Watervoerend maken van de historische vestingsgrachten langsheen site Koetshuis – Le Paige. Dit is een deelproject binnen de groenblauwe dooradering van het binnenstedelijk gebied van de stad Herentals. Via dit project wordt natte stadsnatuur hersteld, en verbetert de waterkwaliteit van de vestingsgrachten
 - Stad Geel: Realiseren van natte natuur tussen Netekanaal en Kleine Nete³. Via dit project wordt 5 hectare elzenbroekbos vrijgemaakt, met oog op rietlandherstel. Zo wordt een habitat gecreëerd voor enkele doelsoorten en ontstaat een open natte natuurgebied met een groot waterbufferend vermogen en veenvorming.
- Project 'Levend water' in Ranst⁴: via de oproep 'Levend water' werd subsidie gevraagd en verkregen om de ingebuisde Keerbeek terug open te leggen en de ecologische mogelijkheden van de omgeving te benutten.

- Klimaatprogramma 2: Herstellen bodemsysteem

Een gezonde bodem is essentieel voor een klimaatrobuust valleisysteem: méér koolstofopslag en waterinfiltratie zijn sleutelstrategieën om tot een veerkrachtiger voedselproductielandschap te komen. De ervaringen die worden opgedaan in het Water-Land-Schap-project {beek.boer.bodem} worden daarom opgeschaald naar de hele vallei. Door in te zetten op zowel

¹ <https://www.vmm.be/water/beheer-waterlopen/projecten/herinrichting-molenbeek-bollaak>

² <https://bluedeal.integraalwaterbeleid.be/projecten/hefboomprojecten-natte-natuur/kroonwerk-herentals>

³ <https://bluedeal.integraalwaterbeleid.be/projecten/hefboomprojecten-natte-natuur/herstel-rietlandvegetatie-in-de-zegge-geel>

⁴ <https://www.vmm.be/water/projecten/levend-water/projecten-levend-water-2023#section-0>

extra koolstofopslag als behoud van de aanwezige koolstofvoorraden in de bodem worden landbouwers -desgewenst en daartoe vriendelijk uitgenodigd of 'verleid'- ingezet als een bondgenoot in de strijd tegen de klimaatverandering. De getroffen maatregelen om de bodem van een landbouwperceel te verbeteren hebben niet enkel een gunstig effect op het betreffende perceel, maar ook op de ruimere omgeving. Verder is de koolstofopslag in veenbodems, wetlands en bosbodems van essentieel belang in de strijd tegen de klimaatverandering. Binnen dit klimaatprogramma wordt specifiek gekeken naar maatregelen die focussen op herstel van het bodemsysteem in bossen. Behoud van koolstofopslag en verzuring van de bosbodems zijn acute problemen.

Realisaties:

- Aanvraag en goedkeuring Water.Land.Schap 2.0 voor Kleine Nete-vallei, waarbij {beek.boer.bodem} wordt opgeschaald naar een valleibreed programma)
- Opstart studie bodemkwaliteit en potenties binnen landbouwgebied en bos door provincie Antwerpen (gestart in 2022)

- Klimaatprogramma 3: Bebossen en groenblauw dooraderen

Dit klimaatprogramma heeft tot doel om te komen tot een effectieve uitbreiding van het bosareaal en het netwerk van kleine landschapselementen binnen de 13 gemeenten van het Strategisch Project. Bovendien wordt ingezet op een verhoging van de groenblauwe dooradering van de bebouwde en onbebouwde ruimte. Dit programma sluit nauw aan bij de ambitie van het Vlaams regeerakkoord om tegen 2024 4.000ha extra bos te realiseren. Bovendien sluit dit programma aan bij de beleidsambities van de provincie Antwerpen voor de realisatie van provinciale natuurverbindingen binnen het Functioneel Ecologisch Netwerk (FEN), het versterken van zones met ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang, en de inrichting van een fijnmazig groenblauw netwerk. Per gemeente wordt een boskansennota opgemaakt. Deze zal dienen als basis om samen met de lokale besturen, terreinbeherende organisaties en particuliere terreineigenaars tot een effectieve realisatie van 13 x 13 ha bos te komen tegen het einde van het Strategisch Project. Verder wordt binnen bestaande initiatieven (van zowel provincie als Regionale Landschappen) ingezet op de realisatie van de andere doelen gedefinieerd binnen dit klimaatprogramma (13 poelen, 13 km houtkanten, 13km ecologische bosranden, ...).

Realisaties:

- Opstellen methodiek voor opmaak bebossingsnota per gemeente
- Opstellen bebossingsnota per gemeente (lopende)
- Verschillende puntsgewijze acties mbt bebossing en herstel van Kleine Landschapselementen door respectievelijk de Bosgroepen en Regionale Landschappen
- Proostenbos (Herentals) – aankoop terreinen (12ha) voor boscompensatie. Aankoop terreinen door stad Herentals reeds gebeurd. Uitwerking bosinrichtingsvisie door RLKGN
- Realisatie drie poelen binnen projectgebied SP door RLKGN
- Ooproep 'Pilotgemeenten groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte' in het kader van de Blue Deal: gemeente Vorselaar verkreeg hiervoor subsidie. Project in uitvoering.

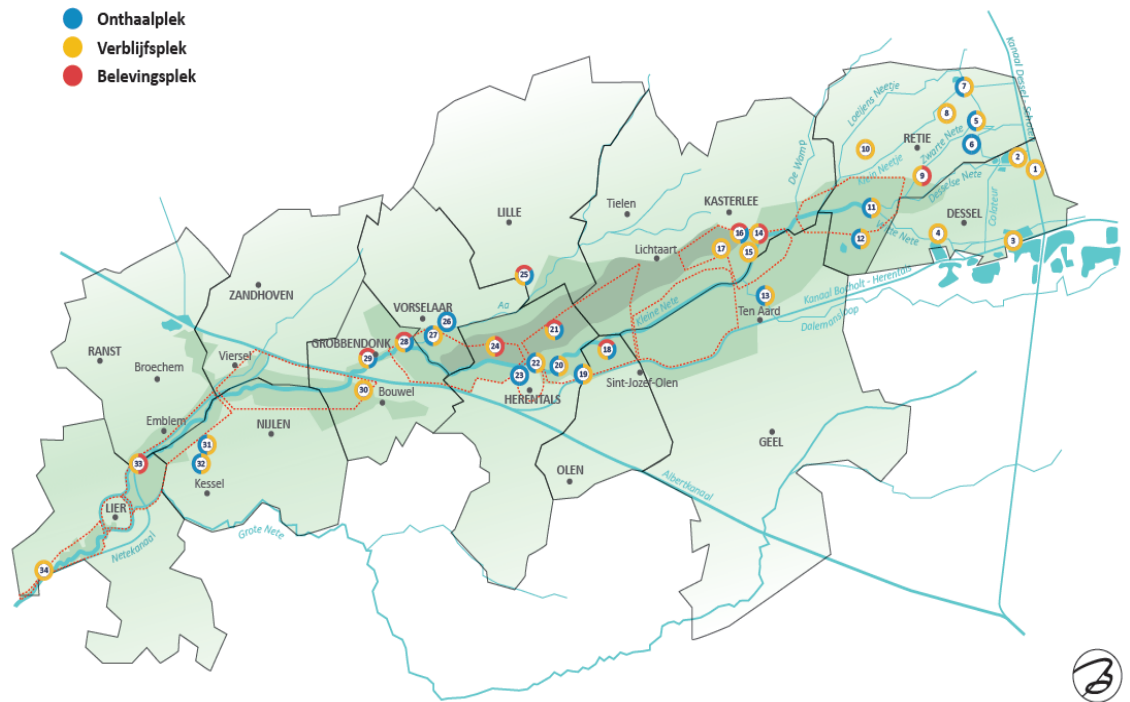
- Klimaatprogramma 4: Recreatief ontsluiten en verbinden

Eind 2019 keurde de provincie Antwerpen het 'Strategisch plan toerisme in de Kempen 2020 – 2025' goed. Dat plan wil het merk 'Kempen' opladen en het Kempenverhaal uitbrengen. De vallei van de Kleine Nete werd hierin geselecteerd als één van de vijf hefboomplekken in de Kempen. In 2021 werd in opdracht van de provincie Antwerpen een onthaalplan opgesteld voor de vallei van de Kleine Nete. Via het Strategisch Project zal dat plan in de periode 2021 – 2024 effectief in realisatie gaan, waarbij dit gekoppeld wordt aan het veerkracht-verhaal in de vallei. Er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van toeristische infrastructuur (onthaalpoorten, wandelverbindingen, ...), die telkens beschouwd worden om méér veerkracht te realiseren. Hierbij worden kansen om te ontharden en te vergroenen niet onbenut gelaten.

Realisaties:

- Project 'Kleine Netemomentjes': via subsidie van Toerisme Vlaanderen (750 000EUR) wordt ingezet op de inrichting van meer dan 30 kleinschalige rust- en belevingsplekjes langsheen de Kleine Nete-vallei. Project loopt van januari 2023 tot december 2024 en wordt getrokken door Toerisme Provincie Antwerpen

PROJECTIDEEËN
SITUERING OP PLAN

Figuur 25: Kleine Netemomentjes

- StreekGR Netevalleien: in samenwerking met Regionaal Landschap, Toerisme Provincie Antwerpen en Grote Routepaden wordt een StreekGR Netevalleien ontwikkeld. Deze meerdaagse lange afstandswandeling van +/- 200 km loopt langsheen de valleien van de Kleine en Grote Nete. Opening van de route wordt voorzien voor 2025.

- Verwervingssubsidie

Via het Strategisch Project werd door stad Herentals 250.000 EUR verwervingssubsidie⁵ aangevraagd en verkregen voor de aankoop van een noodkerk, parochiezaal en naastgelegen parking. Dit met oog op ontharding, valleierstel en groenblauwe dooradering van het binnenstedelijk gebied. De zone wordt in de komende jaren ingericht als poort richting de vallei van de Kleine Nete en de Kempense Heuvelrug. De kerk en parochiezaal zijn ondertussen afgebroken, de parking volgt in een later stadium.

De gemeente Grobbendonk vroeg eveneens verwervingssubsidie (172.000 EUR) aan voor de aankoop van een perceel aan de Netestraat, langs de Kleine Nete. Doel is om dit perceel na aankoop in te richten als een groenblauwe stapsteen in de vallei, en de Kleine Nete meer zichtbaarheid te geven in het dorpszicht van Grobbendonk. Uitsluitsel over deze subsidie volgt in de loop van 2024.

⁵ <https://www.herentals.be/nieuws/kroonwerk-herentals-ontvangt-250000-euro-projectsubsidies>

3.3.2.1.7 Handhaving – gebiedsgerichte aanpak

Eerder werd gerapporteerd over en een pleidooi gehouden voor (meer structurele,) gebiedsgerichte inzet van handhaving, parallel en in afstemming met de gebiedsgerichte trajecten van andere overheidsactoren.

Ondertussen zijn gebiedsgerichte handhavingstrajecten opgestart in meerdere deelgebieden van de Kleine Nete, waarbij de focus ligt op illegale constructies in ruimtelijk kwetsbaar gebied. Hiervoor werken de inspectiediensten van het departement Omgeving samen met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de betrokken lokale besturen. Deze handhavingstrajecten zijn lopende in:

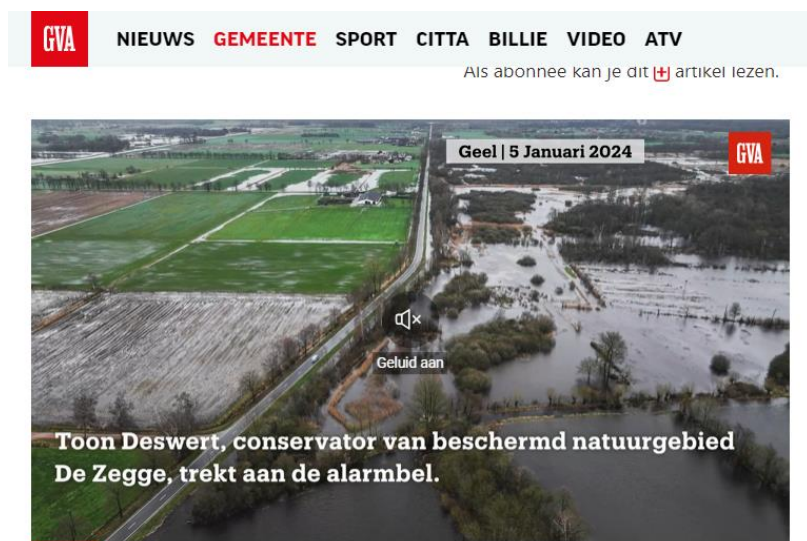
- Molternete (Ranst, Nijlen, Zandhoven, Lier) – opgestart in 2021
- Bovennetes (Retie) – opgestart in 2023
- Visbeekvallei (Lille) – opgestart in 2024

In het hefboomgebied Molternete, een kwetsbaar open-ruimte gebied (zone voor openbaar nut, overstromingsgebied, speerpuntgebied, Habitatrichtlijngebied), hebben de inspectiediensten in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de betrokken lokale besturen gebiedsgericht samengewerkt.

3.3.2.1.8 Ecohydrologische studie De Zegge

Deze studie is een belangrijke actie uit het [actieplan aanpak verdroging Zegge](#), ook in 2023 werd hier volop aan verder gewerkt (zie <https://www.witteveenbos.com/nl/projecten/de-zegge/>). Afronding is voorzien in de 1ste helft van 2024.

In 2023 werden we geconfronteerd met de andere kant van de medaille, met name disproportionele overstromingen met te eutroof water met een nefaste impact op de Europees beschermde natuur (zie ook 3.3.4.2.1).

© Joren De Weerd

De Zegge kreunt onder overstromingen: “De natuurgebieden doen dienst als rioolputje”

Geel - Toon Deswert, conservator van beschermd natuurgebied De Zegge, trekt aan de alarmbel. Het natuurgebied in Mosselgoren in Geel staat volledig onder water, terwijl stroomafwaarts de naastliggende landbouwpolder, die in de vallei van de Kleine Nete ligt, droog wordt gepompt.

Bieke Lathouwers

Figuur 26: Overstromingsproblematiek natuureservaat De Zegge in de pers © GVA

3.3.2.2 Mol-Postel

In uitvoering van het kaderplan Kempense Meren werkte het provinciebestuur Antwerpen aan de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Het zal leiden tot de herbestemming van het Zilvermeer te Mol (van ontginningsgebied naar recreatie) en de afbakening van een vervangend ontginningsgebied. Tijdens de plenaire vergadering over dit PRUP werden enkele negatieve adviezen uitgebracht. Onder andere ANB wees op de interferentie met een mogelijke hypotheek op de realisatie van diverse Vlaamse beleidsdoelstellingen. Het Agentschap vroeg me om ook in dit dossier coördinerend op te treden. Het provinciebestuur toonde zich bereid het planningsproces PRUP Kempense Meren (deel 1) tijdelijk op te schorten in afwachting van een eventueel compromis als resultaat van de coördinatieopdracht.

Het PRUP interfereert rechtstreeks en onrechtstreeks met volgende processen:

- het operationeel uitvoeringsprogramma in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), afbakening van het buitengebied, regio Neteland (Ruimtelijke Visie voor landbouw, natuur en bos, deelruimte 3, Grensgebied Postel, beslissing Vlaamse Regering dd. 21 december 2007), in het bijzonder de acties 30 en 31;
- de herbevestiging van agrarisch gebied middels de beslissing van de Vlaamse Regering dd. 21 december 2007 (incl. correctie zoals voorgelegd aan de Vlaamse Regering dd. 22 februari 2008);
- de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD's) voor het habitatrichtlijngebied nr. BE2100026 Vallei van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden en het vogelrichtlijngebied nr. BE2101639 De Ronde Put zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering;
- het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), GEN Nr. 324 De Maat - Den Diel – Buitengoor (Besluit van de Vlaamse Regering dd. 18 juli 2003);
- het beschermd landschap “*De bossen en de plassen van Den Del aan het Kempisch Kanaal met sluis nr. 3 en de Bailybrug*” (m.b. 22/06/2004).

In overleg met alle betrokkenen en de Vlaamse Regering werd in een startnota een plan van aanpak uitgewerkt. Het overleg in dit dossier loopt via een (ambtelijk) bureau en een brede stuurgroep. De bedoeling is om te zoeken naar afstemming tussen het provinciale planningsinitiatief m.b.t. het aanduiden van een reserve-ontginningsgebied en de hiervoor genoemde (Vlaamse) processen. In functie van de verdere besluitvorming legt ik de resultaten van de besprekingen in de stuurgroep voor aan de deputatie van Antwerpen en aan de bevoegde minister(s).

Dat het gaat om een erg omvangrijk en arbeidsintensief proces dat loopt over meerdere jaren, zal iedereen erkennen. In 2023 kwam het bureau 11 keer samen (11/01, 25/01, 09/02, 20/03, 24/04, 15/05, 13/06, 07/08, 19/10, 14/11 en 14/12). Er vonden diverse, bilaterale overlegmomenten plaats. De stuurgroep kwam, onder voorzitterschap van mezelf, in 2023 niet samen (wel op 15/12/2022 en 17/01/2024).

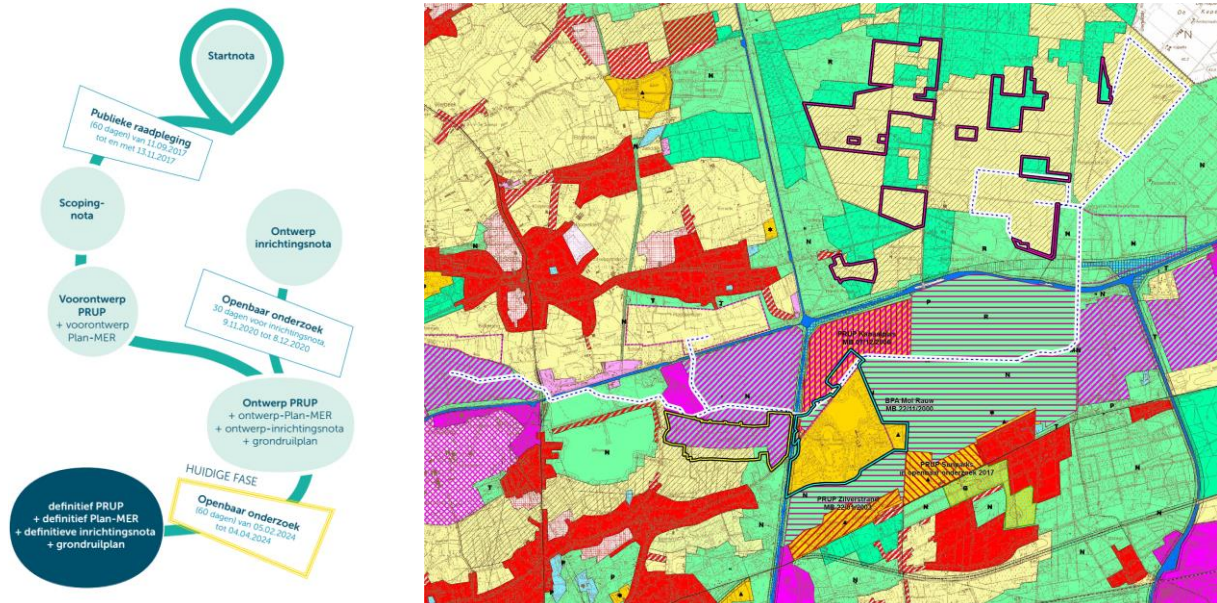
Een ruimtelijk compromis werd bereikt voor de zuidelijke helft van Mol – Postel dat planologisch vertaald werd in een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Om de samenwerking een formeler karakter te geven en de effectieve uitvoering op het terrein te faciliteren, werd een gezamenlijke **Engagementsverklaring uitvoering Postel Zuid** getekend door ANB, VLM, provinciebestuur Antwerpen en Sibelco. Naast een herbestemming (via PRUP) is er vooral ook nood aan instrumenten om de transitie op het terrein ook effectief te realiseren. Hiertoe werd in 2019 een concreet plan van aanpak uitgewerkt dat werd voorgelegd aan en goedgekeurd door de stuurgroep Mol-Postel. Dit plan van aanpak werd vervolgens ook voorgelegd aan en goedgekeurd door bevoegd Vlaams minister Zuhail Demir.

Het plan van aanpak bestaat uit volgende instrumentenmix:

- herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil
- ruilgrond via grondenbank
- natuurinrichting
- PRUP

In 2020 liep een openbaar onderzoek over de ontwerprijrichtingsnota voor het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan Kempense Meren II. Om de beoogde bestemmingswijzigingen in Postel-Zuid te

realiseren, zijn een aantal eigendomswissels (inclusief herinrichting) nodig tussen landbouw- en natuurgebieden. De inrichtingsnota en vooral de herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil maken dit proces concreet.

Figuur 27 & 28: procedure verloop (links) en weergave deelplannen PRUP Kempense Meren II (rechts)

In 2023 werd intensief verder gewerkt op het grondruilplan (herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil) en aan de voorbereiding van het openbaar onderzoek. De provincieraad van Antwerpen heeft het PRUP Kempense Meren II en het bijhorende grondruilplan (na akkoord van de Landcommissie over het grondruilplan) voorlopig vastgesteld op 13/12/2023. Het openbaar onderzoek liep van 5 februari 2024 t.e.m. 4 april 2024. Meer hierover in het volgende jaarverslag.

JOUW MENING TELT

OPENBAAR ONDERZOEK

HOE KAN JE REAGEREN?

Het openbaar onderzoek van het PRUP Kempense Meren II loopt van maandag 5 februari 2024 tot en met donderdag 4 april 2024. De opmerkingen en de bezwaren op het ontwerp-PRUP, het ontwerp-plan-MER, de ontwerp-inrichtingsnota en het grondruilplan moeten uiterlijk op 4 april 2024 schriftelijk bezorgd worden.

Belangrijk: alle opmerkingen en bezwaren moeten gericht worden aan de Provinciale Commissie voor Ruimtelijke Ordening (Procoro) van Antwerpen, ook als je deze afgeeft bij bv. een van de vier gemeenten.

Dit kan op volgende manieren:

- ▶ **per mail:** procoro@provincieantwerpen.be
- ▶ **per aangetekend schrijven:** Procoro, Provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen
- ▶ **afgifte tegen ontvangstbewijs:**
 - Procoro, Provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen
 - Gemeentehuis Mol, Molenhoekstraat 2, 2400 Mol
 - Gemeentehuis Retie, Markt 1, 2470 Retie
 - Administratief Centrum van Dessel, 'De Plaetse', Hannekestraat 1, 2480 Dessel
 - 'Huis van de Stad' Lommel, Hertog Janplein 1, 3920 Lommel
- ▶ **Tijdens de infomarkt** die op 20 februari 2024 van 19 tot 21 uur wordt georganiseerd in het Ecocentrum De Goren, Postelsesteenweg 71, Mol

WAT GEBEURT ER MET JOUW REACTIE?

De Procoro bundelt en coördineert alle correct ingediende opmerkingen en bezwaren en stelt op basis daarvan een gemotiveerd advies op voor de Provincieraad. Je krijgt geen persoonlijk antwoord. Zodra de definitieve documenten goedgekeurd en gepubliceerd zijn, kun je deze inzien om te zien wat mogelijk aan de ontwerpdocumenten is gewijzigd.

Openbaar onderzoek

Voor het PRUP Kempense Meren II liggen tijdens het openbaar onderzoek in totaal vier documenten voor.

- Het ontwerp-PRUP, met vier deelplannen: 'Hoofdtoort', 'Schanseide', 'Vervangende Ontginningsgebieden' en 'Landbouw- en natuurgebieden Postel-Zuid'.
- Het bijhorende ontwerp-Plan-MER, dat de te verwachten milieueffecten van het PRUP onderzoekt;
- De ontwerp-inrichtingsnota, die gedetailleerd beschrijft met welke wettelijke instrumenten we de doelstellingen van het PRUP best kunnen realiseren, met welke financiële middelen dat kan gebeuren en wie waarvoor instaat.
- Het grondruilplan, dat hoort bij het deelplan 'Landbouw- en natuurgebieden Postel-Zuid' van het PRUP.

Je kunt deze documenten het hele openbaar onderzoek lang inzien en je inhoudelijke opmerkingen of bezwaren officieel inleveren. In deze brochure lees je daar meer over. Het openbaar onderzoek duurt van maandag 5 februari 2024 tot en met donderdag 4 april 2024 (looptijd 60 dagen).

BLIJF OP DE HOOGTE

Bezoek de website voor de meest actuele info: www.provincieantwerpen.be en zoek op 'Kempense meren II', of scan de QR-code.

Provincie
Antwerpen

PRUP
KEMPENSE
MEREN II

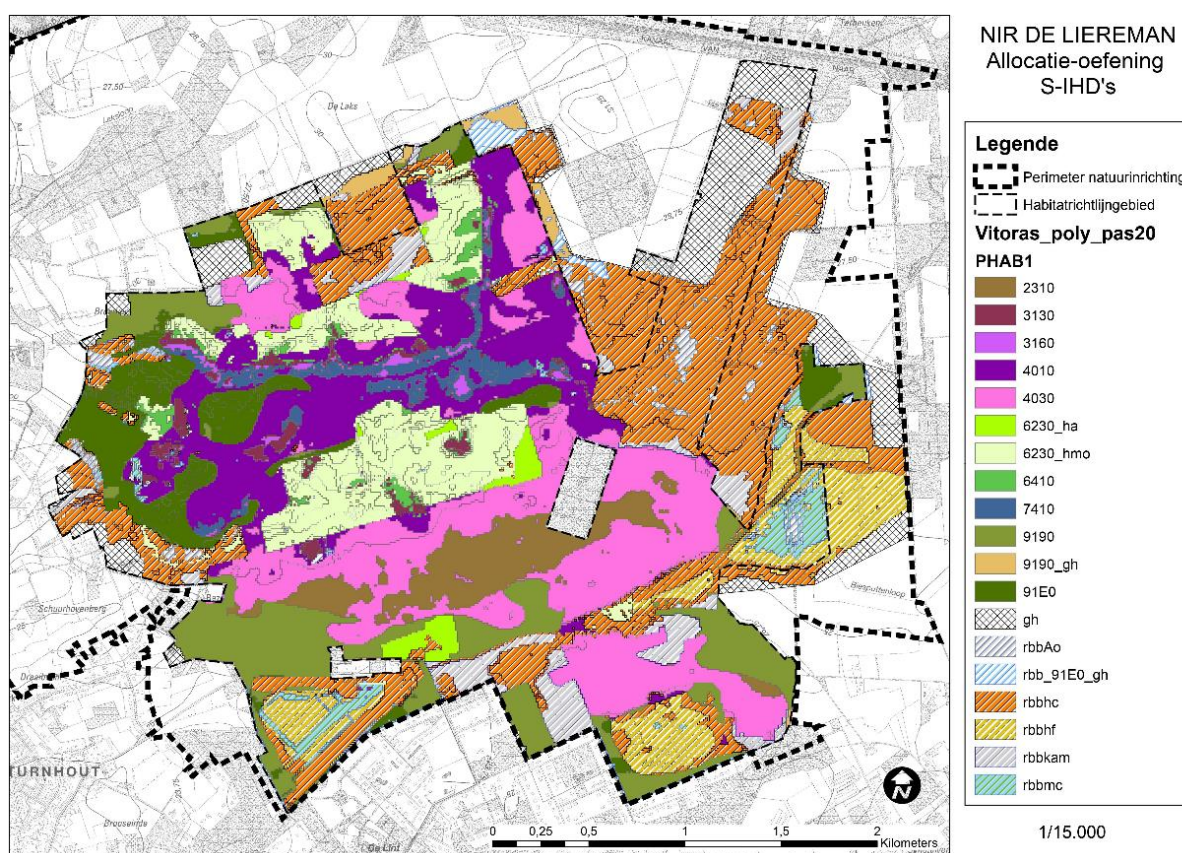
Figuur 29: informatieflyer openbaar onderzoek PRUP Kempense Meren II

3.3.2.3 De Liereman

In juni 2020 vroeg Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir om ook de coördinatie van de uitvoering van het Raamakkoord De Liereman en het voorzitterschap van de overleggroep Liereman over te nemen van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). VLM blijft uiteraard – samen met de vele partners – nauw betrokken bij de verdere ontwikkeling van de Liereman, maar dan met focus op de kerntaak van de vereniging, namelijk de inrichting van het gebied. Meer info vindt u terug [via deze link](#).

In 2023 kwam de Overleggroep Liereman onder mijn voorzitterschap samen op 10 februari en 18 april 2023. Volgende punten stonden op de agenda:

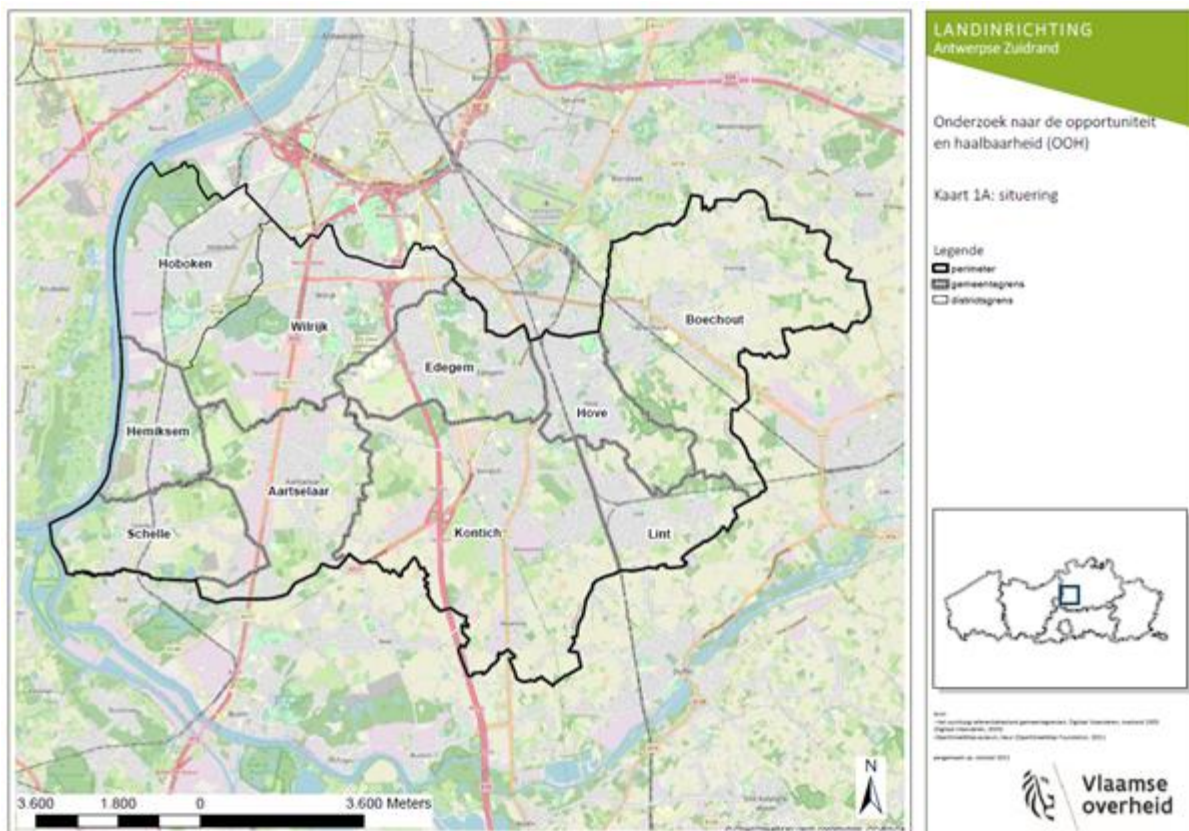
- Natuurbeheerplan Landschap De Liereman (Natuurpunt);
- Natuurinrichting De Liereman (VLM / ANB);
- Overstromingsgebied Aa – stavaza (provincie Antwerpen);
- Stand van zaken Blue Deal Liereman (vraag VMM)
- Stand van zaken kandidatuur Nationaal Park Taxandria (vraag Boerenbond)

Figuur 30: Allocatie natuurdoelen als onderdeel van het Natuurbeheerplan De Liereman, een plan waar binnen de Overleggroep in 2023 veel aandacht aan werd besteed.

3.3.2.4 Landinrichtingsproject Antwerpse Zuidrand

Op 9 november 2023 werd het Landinrichtingsplan Antwerpse Zuidrand officieel opgestart onder het voorzitterschap van eerste gedeputeerde Luk Lemmens, waarbij ik werd aangesteld als plaatsvervangend voorzitter. Het landinrichtingsproject omvat de gemeenten Schelle, Hemiksem, Aartselaar, Kontich, Edegem, Hove, Lint en Boechout en de districten Hoboken en Wilrijk van de stad Antwerpen. De Vlaamse Landmaatschappij voert hier verschillende projecten uit om het landschap te wapenen tegen het veranderende klimaat.

Figuur 31: Overzicht projectgebied LI Antwerpse Zuidrand © VLM

De Antwerpse Zuidrand heeft vandaag geen duidelijke landschappelijke identiteit. Het landschap is sterk versnipperd, maar wordt wel gekenmerkt door groene open-ruimte-kamers (stukken niet-bebouwde oppervlakte) die tot een landschappelijk aaneenhakend geheel ontwikkeld kunnen worden. Het zijn restanten van oude landschappen en leefgebieden, die vaak nog herkenbaar zijn tot in de woonkernen. De omgeving rond kasteelbos Cleydeal, kasteelpark Solhof en de Boshoeck zijn daar goede voorbeelden van. In de Antwerpse Zuidrand wordt ook al van oudsher lokaal voedsel geteeld, met de graanmolens van Aartselaar en Boechout als stille getuigen.

De vallei van de Vliet en de Grote Struisbeek, de vallei van de Lachenebeek en de Babbelse beek en de vallei van de Molenbeek hebben, samen met hun zijlopen, heel wat potentiële ecologische waarde. Ze vormen samen met de open-ruimte-kamers de groenblauwe aders in het landschap.

Figuur 32: Lachenebeek in Hove © VLM

De Antwerpse Zuidrand heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot één landschappelijk geheel. Het gebied heeft heel wat troeven, die wachten op ontwikkeling. In de volgende jaarverslagen zullen we verder rapporteren over het verloop van dit landinrichtingsproject.

3.3.3 Mobiliteit en Verkeersveiligheid

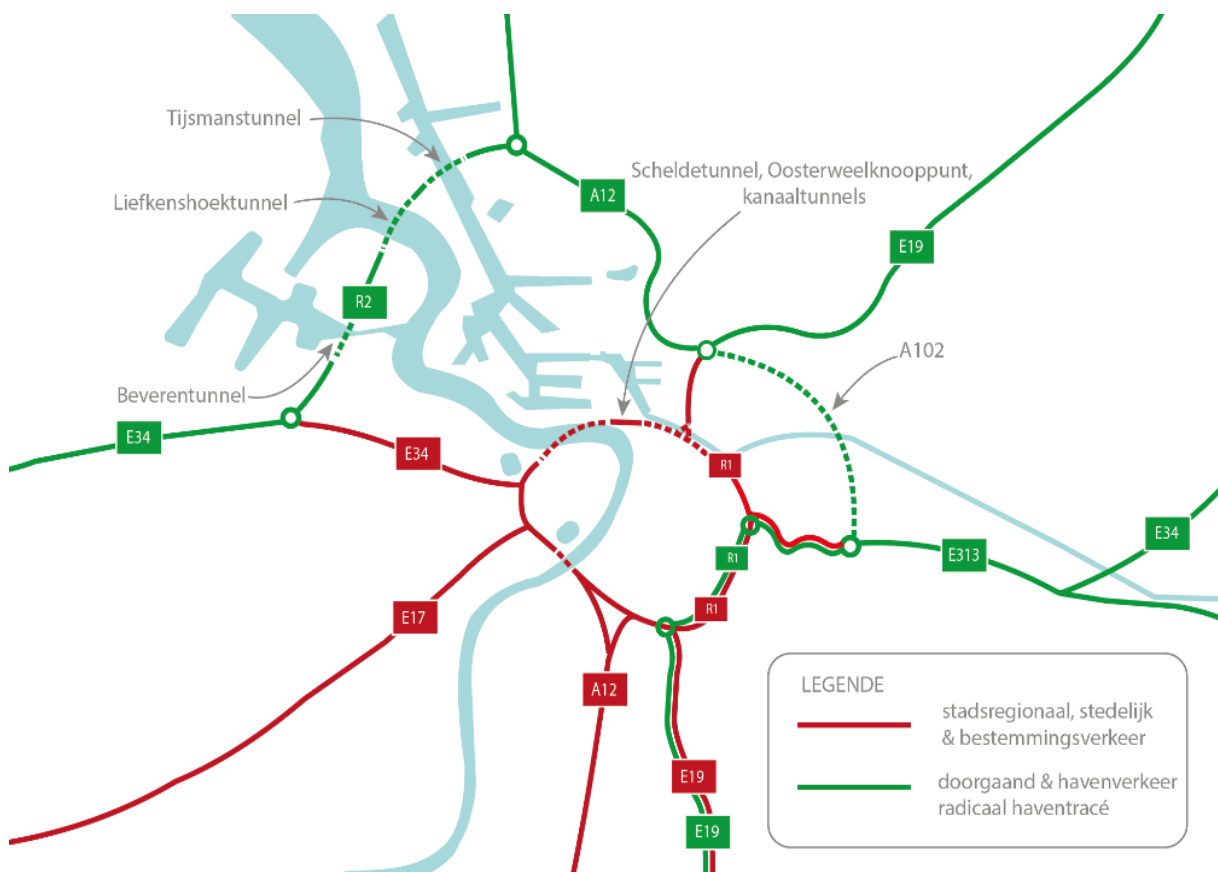
3.3.3.1 Haventracé als onderdeel van het Toekomstverbond

In 2017 sloten de Vlaamse Regering, de stad Antwerpen en de burgerbewegingen stRaten-generaal, Ringland en Ademloos een Toekomstverbond voor een bereikbare en leefbare Antwerpse regio. Dat Toekomstverbond hertekende de aanpak, reikwijdte en organisatie van de mobiliteitsprioriteiten in de Antwerpse regio.

Dit Toekomstverbond voorziet in een noordelijk alternatief rond de stad, dat doorgaand en havengerelateerd verkeer zoveel mogelijk rond de stad moet leiden naar het zogenaamde Haventracé. Het Haventracé is de hoofdonthuizing van de haven van Antwerpen en de noordelijke hoofdroute voor het doorgaand verkeer. Het bestaat uit een verbeterde en versterkte R2 en is een verzameling van bestaande en nieuwe infrastructuurprojecten. Grosso modo bestaat het uit 3 onderdelen:

1. De optimalisatie van de **E34-West** (inclusief de aanpassingen aan het complex E34-R2)
2. De uitbreiding van de capaciteit, met een **tweede Tijlmanstunnel**, en het verbeteren van de R2 tussen de Liefkenshoektunnel en de verkeerswisselaar met de A12.
3. De Oostelijke verbinding – heden **De Nieuwe Rand** genaamd – bestaande uit:
 - De optimalisatie van de A12 en de realisatie van de Nx
 - Een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19 Noord
 - De verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

De Vlaamse Regering stelde me aan als trekker van deze belangrijke pijler van het Toekomstverbond.

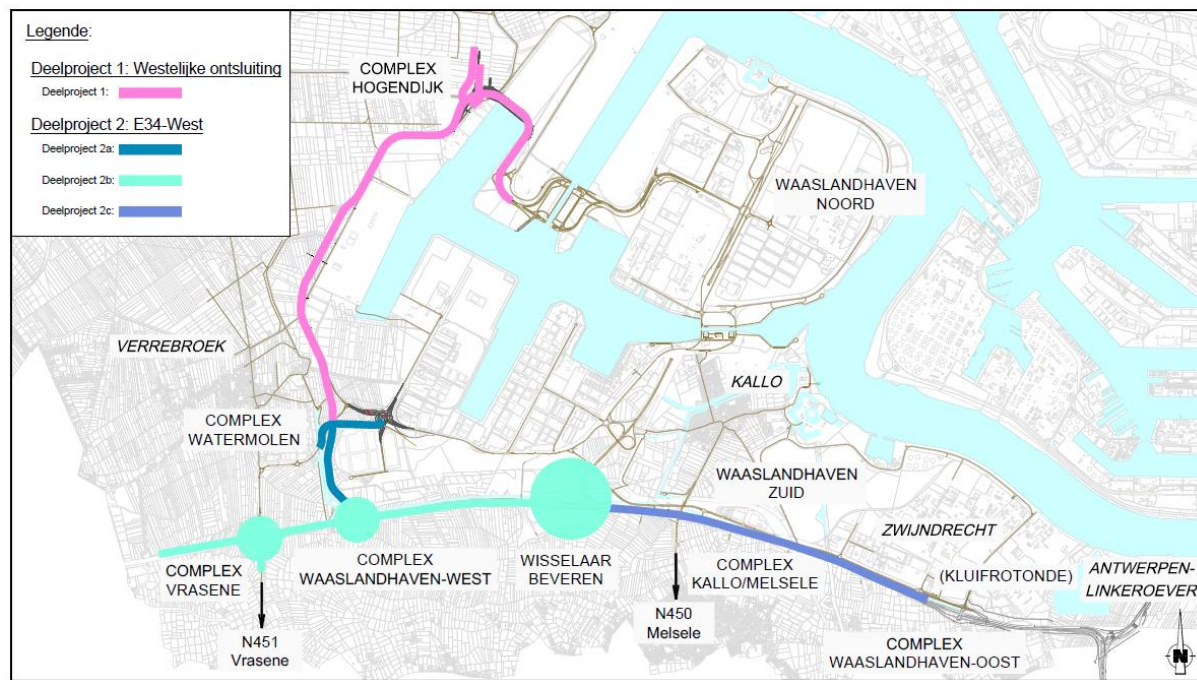

Figuur 33: Overzicht Haventracé

3.3.3.1.1 Optimalisatie E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven⁶

De E34 ten westen van Antwerpen vervult een belangrijke rol in de ontsluiting van de Waaslandhaven. Momenteel ontbreekt een volwaardige wegaansluiting voor het zuidwestelijke gedeelte wat meteen de belangrijkste aanleiding is van dit project. Door het afsluiten van het toekomstverbond in maart 2017 zal de as E34-R2 in de toekomst een belangrijkere rol spelen in de afwikkeling van het verkeer rondom Antwerpen. Hierdoor neemt het belang van een optimalisatie van de E34 ter hoogte van de Waaslandhaven nog verder toe met als fundamenteel aandachtspunt de verkeerswisselaar E34/R2.

Het project is in een aantal deelprojecten opgedeeld, zoals ook opgenomen in onderstaande figuur:

Figuur 34: overzicht deelprojecten Waaslandhaven

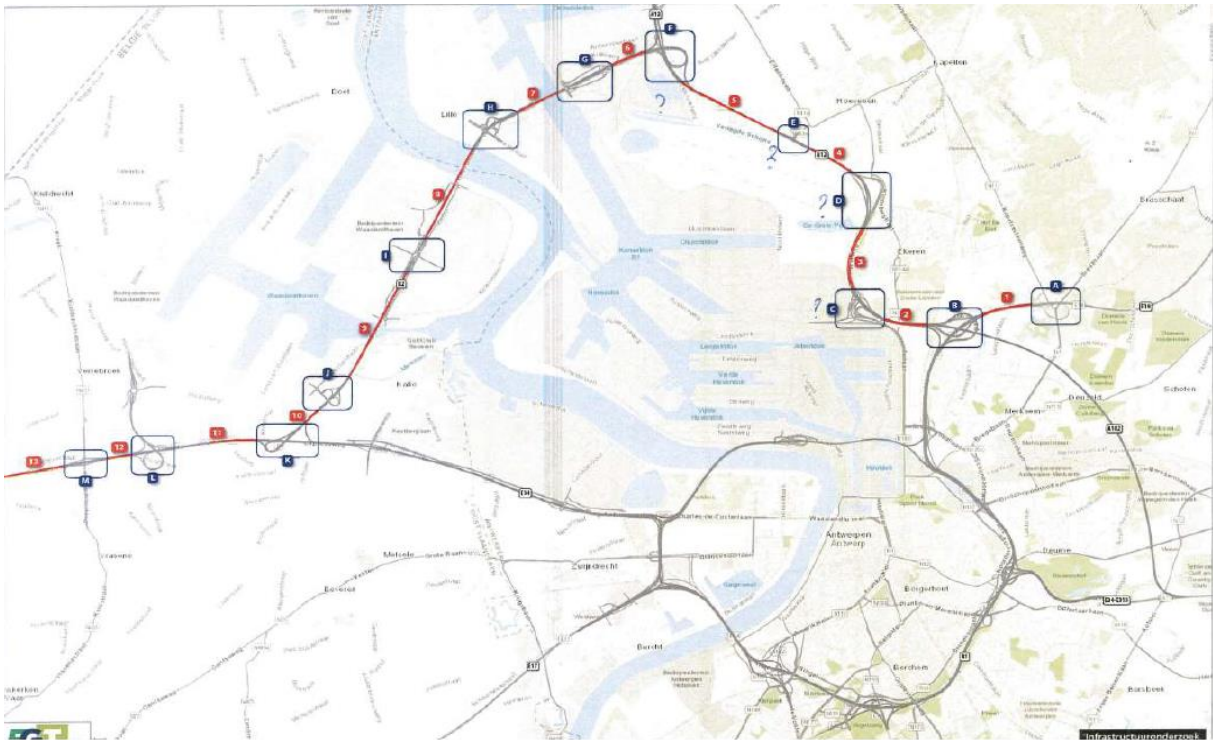
Deelproject 1: westelijke ontsluitingsweg (roze). Deze weg maakt onderdeel uit van het complex project ECA (Extra Containercapaciteit Antwerpen).

Deelproject 2: E34-West (blauw+groen)

Het projectgebied omvat de E34 en omgeving startende in het westen net voor het bestaande op- en afrittencomplex Vrasene-Verrebroek en sluit in het oosten aan op het projectgebied van Lantis waarvan de werken in uitvoering zijn. Het betreft een traject van ongeveer 10 km hoofdweg. Ook een deel van de westelijke ontsluitingsweg en de aansluiting op de lokale havenwegen in het zuidwesten van de haven maken deel uit van dit project. Uit verkeersonderzoek bleek dat aanpassingen aan de E34 nodig waren om een bijkomend op- en afrittencomplex te kunnen voorzien en de E34 de nodige capaciteitsuitbreiding te geven.

Door het afsluiten van het toekomstverbond in maart 2017 kreeg het project een bijkomende doelstelling. De as E34-R2 moet zo uitgebouwd worden dat zij in de toekomst een belangrijkere rol kan spelen in de afwikkeling van het verkeer rondom Antwerpen (Haventracé zie onderstaande figuur), een goede doorstroming op het hoofdwegennet is hierbij noodzakelijk.

⁶ Tekst door Els Debruyne, Departement Mobiliteit en Openbare Werken Vlaamse overheid

Figuur 35: overzicht van de E34-West

Er zijn twee redenen waarom het project van de E34-West op korte termijn gerealiseerd moet worden:

- Uit eerste verkeersmodelleringen van het Haventracé bleek dat de huidige verkeerswisselaar E34/R2 op korte termijn te kampen krijgt met onvoldoende capaciteit.
- De aansluiting van de westelijke ontsluiting op het hoofdwegennet is noodzakelijk omwille van deze capaciteitsuitbreiding van de containercapaciteit in de Waaslandhaven. Ook in de huidige situatie is een aansluiting op het hoofdwegennet in het zuidwesten van de Waaslandhaven gewenst.

Het project is niet louter een infrastructuuruitbreidingsproject, maar schrijft zich in in de globale geïntegreerde aanpak van het Toekomstverbond met een geïntegreerd ontwerpproces waarin landschap, natuur, erfgoed, etc. mee in scope zitten. Zo wordt onderzoek gedaan naar mogelijke opportuniteiten in de nabije omgeving met inbegrip van een fietsnetwerk dat bijdraagt tot de even noodzakelijke als ambitieuze modal shift. Momenteel wordt ook het dwarsprofiel van de E34 zeer ruim bekeken, inclusief naastliggende leidingenstrook, fietsostrade, etc. De heraanleg van het ganse dwarsprofiel is opgenomen in de raming.

De Vlaamse Regering heeft op 16 juli 2021 de startnota van het GRUP E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven goedgekeurd. In het najaar van 2022 startte, zoals vooropgesteld, de opmaak van het plan-MER. Volgens de huidige planning zal het openbaar onderzoek van het plan-MER en GRUP lopen in mei en juni van 2024 en zou de definitieve vaststelling van het GRUP door de (volgende) Vlaamse Regering eind 2024 tot de mogelijkheden behoren.

Op vrijdag 13 oktober 2023 werd in een mededeling aan de Vlaamse Regering een stand van zaken gegeven en werd het voorkeursalternatief toegelicht. Voor de nieuwe verkeerswisselaar Beveren wordt uitgegaan van een compacter ontwerp waardoor de impact op het landbouwgebied veel kleiner is. Bovendien zijn de gronden die hierdoor beschikbaar komen interessant gebleken als fouragegebied voor de Bruine Kiekendief. De bouwtijd zal echter langer zijn. In plaats van gebruik te maken van de huidige bruggen over de E34 wordt er een gans nieuw complex gebouwd op dezelfde locatie. Ook de wegnis van de E34 zelf zal moeten verlegd worden ter hoogte van het complex.

Op basis van dit voorkeursalternatief werd een nieuwe raming gemaakt. Hierin wordt de totale kostprijs geraamd op 354 miljoen euro (incl. BTW). In deze raming is eveneens 25 miljoen euro (incl. BTW) opgenomen voor fietsinvesteringen.

Voorts is beslist om de E34 heraan te leggen tussen Melsele en Waaslandhaven-Oost inclusief de landschappelijke inpassing en de aanleg van de fietssnelweg. Dit zorgt voor een extra uitgave van 44,5 miljoen EURO in 2028.

Deze ramingen werden aangepast van prijspeil 2022 naar prijspeil 2024. Dit zorgt voor een stijging van de raming met 15%. Bovendien is de bijkomende fietsersbrug nu ook opgenomen in de raming. Momenteel is nog niet duidelijk of er zal worden bijgedragen in de kost voor de verplaatsing van nutsleidingen. Deze kost wordt geraamd op 10 miljoen euro (prijspeil 2020). De raming is ook nog exclusief de saneringskosten van eventuele PFAS vervuiling.

De start van de werken is gepland voor 2027-2028. Abstractie makend van de risico's inzake doorlooptijd van de noodzakelijke onteigeningen en verplaatsingen van de nutsleidingen blijft het opzet om het westelijk gedeelte van het project inclusief de verkeerswisselaar Beveren en de fietsersbrug(gen) tegen 2029-2030 gerealiseerd te hebben.

Aangezien er gekozen wordt voor een compacter model zal het einde der werken voor het westelijke gedeelte een aantal jaren langer duren.

3.3.3.1.2 Tijzmanstunnel

De Tijzmanstunnel is samen met de Liefkenshoektunnel en de Beverentunnel onderdeel van de R2 die Stabroek en Beveren met elkaar verbindt. De eerste auto's reden al in 1967 door de tunnel: het jaar waarin ook de Antwerpse schepen Frans Tijsmans overleed. Bijgevolg werd de tunnel naar hem vernoemd.

Het Kanaaldok was reeds gegraven, maar stond droog bij de aanleg van de tunnel. Dat voordeel zal er niet zijn voor de bouw van de tweede Tijzmanstunnel. Die technische uitdaging mag echter niet beletten dat er een bijkomende verbinding komt tussen beide Kanaaldokoevers. Niet enkel de haven, maar ook de verkeersdrukte groeide immers fors de voorbije 60 jaar. Het verkeer op de R2 kende vooral een hoge vlucht na de bouw van de Liefkenshoektunnel. De twee maal twee rijstroken zonder pechstrook zijn onvoldoende om het verkeer op een veilige en vlotte manier te verwerken. Daarnaast doet de Tijzmanstunnel tegelijk ook dienst als verbinding voor de lokale bedrijventerreinen en dokken. Die dubbele functie krijgt de huidige tunnel niet meer gebolwerkt.

Als onderdeel van de R2 vormt ook de Tijzmanstunnel een schakel in het hoofdwegennet met als hoofdfunctie een verbinding op internationaal niveau en tevens een verbinding op Vlaams niveau. Daarnaast vormt de Tijzmanstunnel tevens de verbinding tussen de beide onderdelen van het havensysteem op Rechteroever aan weerszijden van het Kanaaldok waardoor hij ook druk gebruikt wordt als lokale verbinding tussen beide kanaaloevers (Noorderlaan en Scheldelaan). Vooral ter hoogte van de Scheldelaan is de verkeersafwikkeling problematisch, met frequente files tot gevolg. De capaciteit voor doorgaand verkeer in de bestaande Tijzmanstunnel wordt hierdoor beperkt.

Daarnaast is ook gebleken dat het veiligheidsniveau van de Tijzmanstunnel verhoogd moet worden om te kunnen voldoen aan de uitdagingen van de toekomst, bijvoorbeeld met betrekking tot internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg, oftewel ADR-transport.

Kortom, een 2e Tijzmanstunnel is noodzakelijk om de uitdagingen rondom de bestaande Tijzmanstunnel inzake leefbaarheid, bereikbaarheid en veiligheid van de Antwerpse regio het hoofd te bieden. De uitbreiding van de capaciteit van de Tijzmanstunnel is daarnaast een noodzakelijke ingreep om de capaciteit van de Liefkenshoektunnel ten volle te gebruiken. Zo kan de Liefkenshoektunnel zijn volwaardige rol opnemen in de evenwichtige spreiding over de 3 Scheldetunnels, op basis van hiervoor noodzakelijke verkeersturing.

De in opdracht van Lantis uitgevoerde haalbaarheidsstudie bracht de kansrijke varianten voor het project Tweede Tijzmanstunnel in kaart. Een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer met renovatie van de bestaande Tijzmanstunnel voor lokaal verkeer kwam naar voor als een logische voorkeursvariant. Ook dient de bestaande Tijzmanstunnel te worden gerenoveerd, met een upgrade van de tunnelveiligheidsinstallaties en herstellingen aan de tunnelconstructie. Dit wordt o.a. mee opgevolgd vanuit het Bestuursorgaan Tunnelveiligheid (zie verder)

In de meest gunstige scenario's vergt het 2 jaar na startdatum om een project MER/omgevingsvergunningaanvraag te combineren met het uitwerken van een voorontwerp en het

afronden van een aanbestedingstraject. De realisatie van het project vergt minimaal 5 jaar (exclusief de renovatie van de bestaande Tijsmanstunnel).

In 2023 werd vooral verder gewerkt aan de pistes over de aanbesteding- en financieringswijze van dit project. Samenvattend kan gesteld worden dat de huidige context impliceert dat het contract met grote waarschijnlijkheid een DBFM moet worden, waarbij moet worden beslist of een regulier DBFM contract wordt gehanteerd dan wel een Vlaamse NEC4-versie van een DBFM op punt wordt gesteld. Bij dat laatste zal in de aanbesteding voldoende aandacht moeten gaan naar een commercieel-educatief traject over risicoverdeling met aannemers én banken.

Figuur 36: 3D-model van het halve verkeerscomplex met een tweede Tijsmanstunnel © Lantis

3.3.3.1.3 **Complex project Oostelijke Verbinding – De Nieuwe Rand**⁷

Situering en voortraject

Het Complex Project De Nieuwe Rand - voorheen 'Oostelijke Verbinding' - heeft als algemene doelstelling het oostelijk traject van het Haventracé te realiseren met het oog op de verbetering van de hoofdontsluiting van de haven van Antwerpen, en om langsheen de noordelijke hoofdweg het doorgaand verkeer zoveel mogelijk om de stad te leiden. Het betreft onder meer volgende infrastructuurprojecten:

- de optimalisatie van de A12-noord en de realisatie van de Nx;
- een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19;
- de verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

Het complex project heeft echter een bredere scope. Aan deze doelstelling betreffende snelweginfrastructuur worden een reeks andere maar evenwaardige doelstellingen zoals leefbaarheid, omgevingskwaliteit en klimaatrobuustheid gelinkt. Zo willen we de potentiële negatieve impact op de omgeving pro-actief, geïntegreerd en gebiedsgericht aanpakken (Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, Vlaams Klimaat- en Energieplan). De uitwerking van deze opgave is bovendien gevat door een aantal ruimtelijk samenhangende infrastructuurprojecten voor duurzame modi zoals de Tweede Spoortoegang tot de haven van Antwerpen, de leidingstraat Antwerpen-Geleen en de hoogwaardige openbaar vervoersas langsheen de E313.

Tijdens de ambitiefase werden de doelstellingen verder verfijnd. Het syntheseverslag dat in januari 2022 werd afgewerkt, brengt de ambities van de verschillende stakeholders in kaart en liet toe om mogelijke quick wins te bepalen. Samen met de verschillende gebiedsgerichte synthese-murals, de presentatie van de klimaatgordel en de bundeling van opmerkingen die we ontvingen n.a.v. de presentaties in het najaar is dit syntheseverslag richtinggevend voor het opmaken van de alternatieven-onderzoeksnota en de aanpak van de onderzoeksfase.

Onderzoeksfase

Tijdens de begin 2022 aangevatte onderzoeksfase willen we niet enkel komen tot een duidelijke keuze over het infrastructurele oostelijke traject van het Haventracé, inclusief het verbeteren van bestaande situaties (bv. verkeersshinder, barrières, verkeersveiligheid, ...), maar willen we ook nagaan wat de kansrijke opties zijn om deze weginfrastructuur te integreren met de infrastructuur voor de duurzame transportmodi. Hierbij wordt gewaakt over afstemming met het gebiedsprogramma 'Wommelgem/Ranst' (cfr. VR 2020 1812 DOC.1521/1).

Tijdens de onderzoeksfase willen we eerst komen tot een geïntegreerde gebiedsvisie als kader voor het formuleren van concrete projecten die leiden tot kwalitatieve verbetering van de omgevingskwaliteit en klimaatmaatregelen in het gebied ten noorden en ten oosten van Antwerpen. De te realiseren infrastructuurprojecten zijn structurerend voor hun omgeving, bijgevolg is het essentieel de functies en kwaliteiten van die omgeving duurzaam te versterken en klimaatrobuust uit te bouwen.

Met de goedkeuring van de alternatievenonderzoeksnota op 9 januari 2023 werd een eerste mijlpaal bereikt. De alternatievenonderzoeksnota is een formeel document in de procedure complexe projecten en geeft een uitvoerige beschrijving van de scope van het geïntegreerd onderzoek:

- welke alternatieven worden er onderzocht (inclusief concrete tekeningen en kaarten);
- op welke wijze worden de alternatieven onderzocht.

De alternatievenonderzoeksnota geeft een gedetailleerde beschrijving van waar we met het complex project naartoe willen en hoe we de doelstellingen van het complex project gaan onderzoeken. Na de goedkeuring van de alternatievenonderzoeksnota werd het geïntegreerd onderzoek opgestart.

Tijdens de zomer van 2023 zijn de eerste inzichten van het geïntegreerd onderzoek samengelegd. Deze inzichten deden het kernteam en studieteam vermoeden dat er kansen zijn tot vereenvoudiging van het onderzoek. Om deze reden werd in het najaar van 2023 een vereenvoudigingsfase ingevoerd. Hierbij

⁷ Tekst door Annelies De Ridder (AWV), <https://www.degroteverbinding.be/nl/over-ons/media/dgv-algemeen-publicatie-5-jaar-toekomstverbond>

werden de inzichten samen met de werkbankleden besproken om te bekijken of het onderzoek kon worden vereenvoudigd waarbij er enkele werkvoorbeelden niet meer als redelijk kunnen worden beoordeeld, en dus geen deel meer uitmaken van het verdere onderzoek. Eveneens werd gekeken waar het detail van het onderzoek te ver zou leiden in deze strategische fase en werd de vraag welke beslissingen beter kunnen worden genomen in de uitwerkingsfase van het project nader onderzocht. De inzichten die tijdens deze vereenvoudigingsfase werden verzameld, werden gebundeld in een tussennota. Deze tussennota geldt als aanvulling aan de AON. De publieke raadpleging over deze tussennota loopt van 1 februari 2024 tot en met 16 maart 2024.

De doelstellingen en ambities van het complex project en de te maken keuzes worden verder besproken in de werkbankformule (met aanvulling van werkateliers en werkgroepen), onderzocht door het externe studieteam en vervolgens verankerd in een voorkeursbesluit.

Het proces dat we de komende jaren samen verder gaan voeren, het onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek en het voortschrijdend inzicht dat daarmee gepaard gaat, maakt dat we stap voor stap verder bouwen aan draagvlak voor het op te bouwen voorkeursbesluit.

Op basis van de resultaten van het geïntegreerd onderzoek zal bekeken worden binnen welke redelijke termijn er kan gekomen worden tot een voorontwerp van voorkeursbesluit. Thans is de inschatting dat het voorkeursbesluit in het vierde kwartaal van 2025 of in de eerste helft van 2026 kan worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Co-creatieve werkbankformule

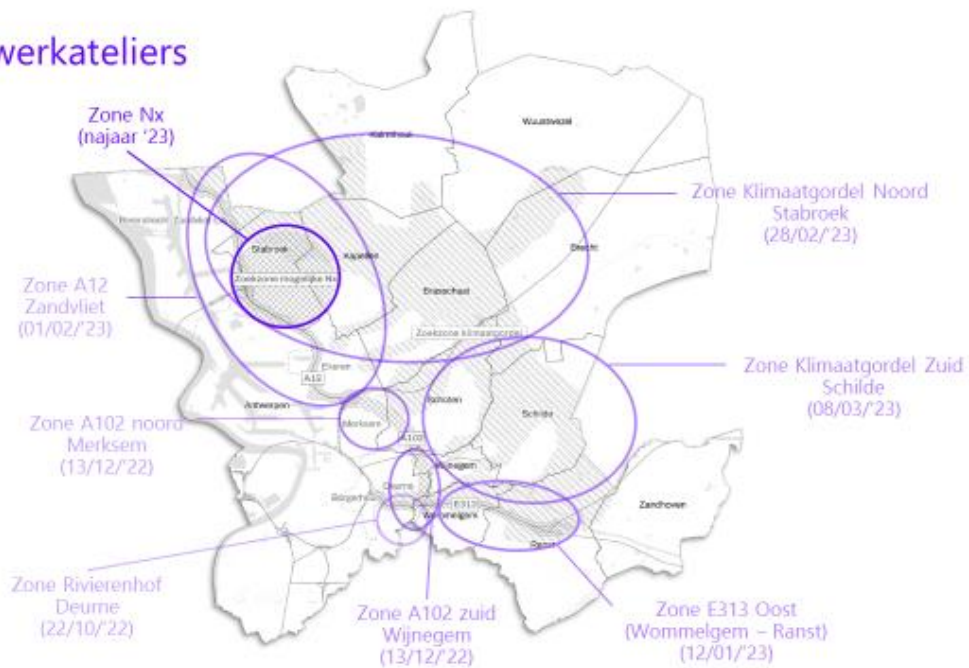
De lopende werkzaamheden lopen volgens een participatief en open proces. Dit wordt geborgd in de werkbank van het complex project De Nieuwe Rand. De werkbank is te beschouwen als een veilige ruimte voor een open debat over de verschillende infrastructurele oplossingen voor het Haventracé.

In 2023 werd opnieuw fors ingezet op veelvuldig overleg binnen de werkbankformule, hetzij via plenaire werkbankvergaderingen, maar evenzeer binnen de thematische werkgroepen en gebiedsgerichte werkateliers. Telkens opnieuw is de opkomst erg ruim met voldoende brede aanwezigheid vanuit de diverse stakeholders en burgerbewegingen. Het is een erg tijdsintensief traject maar noodzakelijk om gezamenlijk tot een maximaal gedragen gebiedsprogramma te komen. De gekozen aanpak kan ook op ruime appreciatie rekenen.

Het complex project biedt de mogelijkheid om de bestaande dynamiek in dit gemeenschappelijke proces van actoren verder te zetten met uitzicht op het uitklaren en nemen van verantwoordelijkheden in een gedeeld engagement. Het voorkeursbesluit verankert de keuzes die cruciaal zijn voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Antwerpse regio. Ook de parallel op te starten procedures voor snellere (deel)projecten worden binnen het proces opgevolgd.

Na de onderzoeksfase vat de uitwerkingsfase aan voor de verschillende (deel)projecten, waarna de effectieve uitvoering kan starten, ten vroegste na 2026.

Overzicht werkateliers

Figuur 37: overzicht van werkateliers

Figuur 38: impressie werkbank DNR 11 oktober 2023

Figuur 39: impressie werkbank DNR 11 oktober 2023

Figuur 40: uitreiking De groene Dwarsligger door Red de Voorkempen 17 juni 2023 als blijk van waardering voor de cocreatieve aanpak binnen De Nieuwe Rand.

3.3.3.2 Verkeersveiligheid

3.3.3.2.1 Vlaams Forum Verkeersveiligheid

Sinds april 2019 heb ik de eer om het Vlaams Forum Verkeersveiligheid voor te zitten. Dit forum is een overlegplatform waarin alle betrokkenen op het gebied van verkeersveiligheid in Vlaanderen zetelen. Het forum heeft enerzijds een overlegfunctie: de deelnemende organisaties zoeken naar afstemming en wisselen kennis en ervaring uit. Anderzijds formuleert het adviezen aan de Vlaamse of federale Regering om de verkeersveiligheid op de wegen te verbeteren.

Samen met het Forum probeer ik –in de brede context van de 4 E's: education, engineering, enforcement en evaluatie- o.m. van de strijd tegen rijden onder invloed- een topprioriteit te maken in het federale en Vlaamse verkeersveiligheidsbeleid. Een speerpunt in dit pleidooi is de nultolerantie voor alcohol (en smartphones) achter het stuur. Voorts gaat veel aandacht naar opleiding en vorming, duurzame(re) mobiliteit, de introductie van nieuwe verkeersveilige technologieën, vergevingsgezinde wegen en een betere handhaving. Het doel: samen naar nul verkeersdoden en zwaargewonden in en door het verkeer tegen 2030. Meer info: www.vlaamsforumverkeersveiligheid.be.

In 2023 kwam het Vlaams Forum Verkeersveiligheid 4 keer samen:

- 14/02/23 (online);
- 12/06/23 (fysiek);
- 15/09/23 (online);
- 12/12/23 (online).

Op 21 maart 2023 vond de 20e editie van het Vlaams Congres Verkeersveiligheid plaats. Het thema van dit jaar was “Innoveren naar veilig verkeer”. Meer dan 450 congresgangers wisselden er van gedachten over manieren om het aantal verkeersslachtoffers in Vlaanderen terug te dringen. Als voorzitter van het Vlaams Forum Verkeersveiligheid reikte ik tijdens het event de Vlaamse Verkeersveiligheidsprijs 2023 uit. In mijn [afsluitende toespraak](#) benadrukte ik andermaal het belang van gezamenlijk, volgehouden engagement om de verkeersveiligheid te verbeteren. Bovendien stelde ik de nota “[Realisatie verkeersveiligheidsplan Vlaanderen 2021-2025](#)” van het Vlaams Forum Verkeersveiligheid voor, met daarin 25 concrete aanbevelingen om de doelstellingen voor veiligere Vlaamse wegen voor 2023 te halen.

Figuur 41: Uitreiking Vlaamse Verkeersveiligheidsprijs © David Legreve

Figuur 42: Vlaams Congres Verkeersveiligheid 2023 in Flanders Expo © David Legreve

3.3.3.2.2 Traject Verkeersveilige Gemeente

Nul slachtoffers in en door het verkeer... Voor provincie Antwerpen, de (federale diensten van de) gouverneur, Ouders van Verongelukte Kinderen vzw (OVK) en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) is dit dé doelstelling van een goed verkeersveiligheidsbeleid. Met het oog op een ingrijpende daling van het aantal verkeersslachtoffers lanceerden gedeputeerde voor Mobiliteit Luk Lemmens en ik een oproep aan alle gemeenten van de provincie om deel te nemen aan het traject Verkeersveilige Gemeente.

Het traject is het resultaat van een unieke samenwerking tussen de (federale diensten van de) gouverneur, de dienst Mobiliteit van provincie Antwerpen, VSV en OVK. Zolang er nog een dode of zwaargewonde valt in en door het verkeer, is elke euforie misplaatst. Een doelstelling die 'streeft' naar maximum 200 verkeersdoden in 2020 blijft verbazen. Na de Veiligheidsconferentie van 2016 (met als thema verkeersveiligheid en innovatie), de goed ingeburgerde WODCA-controles en twee openingsredes over dit thema, is het hoog tijd voor meer concrete actie.

Het traject Verkeersveilige Gemeente in de provincie Antwerpen komt daaraan tegemoet. Het gaat nog een stap verder dan de reeds bestaande en overigens sterke verkeersveiligheidsinitiatieven van VSV en het SAVE-charter van OVK. Deelnemende gemeenten gaan een inspanningsverbintenis aan op de korte en langere termijn. Bij alle medewerkers en beleidsverantwoordelijken in onze gemeenten willen we een verkeersveiligheidsreflex ontwikkelen en versterken. Het is belangrijk dat alle niveaus de verkeersveilige visie uitdragen en daarbij nauw samenwerken met de lokale politie en alle maatschappelijke actoren.

Boven alles telt het resultaat: op duurzame wijze geen slachtoffers meer in en door het verkeer. Dit is wat ons allen zou moeten verbinden en sterken in onze gezamenlijke ambitie.

Al 59 van de 69 Antwerpse gemeenten stelden zich kandidaat voor deelname aan het traject, 15 van hen konden starten in 2018 en telkens 10 in 2019 en 2020. In 2021 starten 7 gemeenten en in 2022 nog eens 9. De laatste 8 startten op in 2023. Voor de selectie gebruiken we de ongevallencijfers (doden en zwaargewonden) van de laatste 3 jaar ten opzichte van het aantal inwoners per gemeente. We

selecteren de 5 gemeenten met het hoogste aantal slachtoffers en de vijf gemeenten met het laagste aantal slachtoffers.

Aartselaar Deelname sinds 2023	Geel Deelname sinds 2021	Malle Deelname sinds 2020	Schilde Geen kandidaat
Antwerpen Geen kandidaat	Grobbendonk Deelname sinds 2022	Mechelen Geen kandidaat	Schoten Geen kandidaat
Arendonk Deelname sinds 2020	Heist-op-den-Berg Deelname sinds 2023	Meerhout Deelname sinds 2021	Sint-Katelijne- Waver Deelname sinds 2023
Baarle-Hertog Deelname sinds 2022	Hemiksem Deelname sinds 2021	Merksplas Deelname sinds 2023	Stabroek Deelname sinds 2023
Balen Deelname sinds 2019	Herentals Deelname sinds 2022	Mol Deelname sinds 2021	Turnhout Deelname sinds 2023
Beerse Deelname sinds 2019	Herenthout Deelname sinds 2019	Mortsel Geen kandidaat	Vorselaar Deelname sinds 2018
Berlaar Deelname sinds 2020	Herselt Deelname sinds 2020	Niel Geen kandidaat	Vosselaar Deelname sinds 2019
Boechout Deelname sinds 2021	Hoogstraten Deelname sinds 2019	Nijlen Deelname sinds 2020	Westerlo Deelname sinds 2020
Bonheiden Deelname sinds 2020	Hove Deelname sinds 2018	Olen Deelname sinds 2022	Wijnegem Deelname sinds 2018
Boom Deelname sinds 2022	Hulshout Deelname sinds 2023	Oud-Turnhout Deelname sinds 2020	Willebroek Deelname sinds 2022
Bornem Deelname sinds 2018	Kalmthout Deelname sinds 2018	Putte Geen kandidaat	Wommelgem Deelname sinds 2022
Borsbeek Deelname sinds 2018	Kapellen Deelname sinds 2018	Puurs Sint- Amands Deelname sinds 2018	Wuustwezel Deelname sinds 2018
Brasschaat Deelname sinds 2020	Kasterlee Deelname sinds 2019	Ranst Deelname sinds 2020	Zandhoven Deelname sinds 2019
Brecht	Kontich	Ravels	Zoersel

Deelname sinds 2021	Deelname sinds 2018	Deelname sinds 2018	Deelname sinds 2019
Dessel deelname sinds 2022	Laakdal Geen Kandidaat	Retie Deelname sinds 2023	Zwijndrecht Geen kandidaat
Duffel Deelname sinds 2022	Lier Geen kandidaat	Rijkevorsel Deelname sinds 2018	
Edegem Deelname sinds 2018	Lille Deelname sinds 2021	Rumst Deelname sinds 2019	
Essen Deelname sinds 2018	Lint Deelname sinds 2019	Schelle Deelname sinds 2018	

Tabel 5: overzicht status uitvoering plannen Traject Verkeersveilige Gemeente

Samen met de deelnemende gemeenten streeft de provincie Antwerpen met het traject Verkeersveilige Gemeente naar een beter lokaal verkeersveiligheidsbeleid. We ondersteunen deelnemende gemeenten om een actieplan op te stellen met als doel nul doden en zwaargewonden in en door het verkeer.

Trajectstappen:

1. **Ondertekening van het SAVE-charter:** Het SAVE-charter bestaat uit 7 doelstellingen die een grotere veiligheid beogen voor elke weggebruiker en voor jongeren en kinderen in het bijzonder. Deze doelstellingen vormen een onderdeel van het actieplan verkeersveiligheid dat in stap 2 vorm krijgt.
2. **Opstellen actieplan:** We starten met een zelfevaluatie van het verkeersveiligheidsbeleid van de gemeente. Via deze zelfevaluatie komen we tot een uitgebreid actieplan waarmee de gemeente de komende jaren aan de slag kan.
3. **Begeleiding bij uitvoeren actieplan:** De provincie Antwerpen geeft een intensieve begeleiding om de geselecteerde actiepunten concreet vorm te geven en te komen tot meetbare resultaten. We overleggen regelmatig om de uitvoering van het actieplan op te volgen en bij te sturen. Binnen deze begeleiding in stap 3 beslist de provincie met de vzw Ouders van Verongelukte Kinderen of de gemeente het SAVE-label behaalt.

TRAJECT VERKEERSVEILIGE GEMEENTE

VOOR GEMEENTEN EN POLITIEZONES

Figuur 43: Traject verkeersveilige gemeente voor gemeenten en politiezones

De provincie Antwerpen neemt een coördinerende rol op maar gaat tegelijkertijd nog een stap verder: ze biedt een kosteloos coaching- en begeleidingstraject voor gemeenten aan om samen met de eerdergenoemde partners verder te werken aan meer en betere verkeersveiligheid. Daarbij gaat zij voor meetbare resultaten. Met de mobiliteitsstudies en de fietsbarometer heeft de provincie hierin een grote expertise opgebouwd. De vergaarde kennis gebruikt de provincie Antwerpen nu graag voor het traject Verkeersveilige Gemeente, samen met de waardevolle kennis van de FDG, OVK en VSV.

Dag van de Verkeersveilige Gemeente

Op 31 mei 2023 organiseerde Provincie Antwerpen – na een succesvolle eerste editie – de tweede editie van de Dag van de Verkeersveilige Gemeente. De dag startte met een panelgesprek tussen gedeputeerde Mireille Colson en mezelf, waarna de aanwezigen getraakteerd werden op een uiteenzetting van gedragspsycholoog Gerard Tertoolen. Verder doorheen de dag vonden inspirerende workshops en infosessies rond verschillende aspecten van verkeersveiligheid.

Zes gemeenten werden extra in de bloemetjes gezet. Herenthout, Kasterlee, Rumst, Vosselaar, Zandhoven en Zoersel stapten in 2019 mee in het traject en realiseerden de afgelopen vier jaar:

- Schoolstraten waar leerlingen en hun ouders zich veilig kunnen verplaatsen
- Een grotere zone 30 in hun woonkernen
- Een plan om het sluipverkeer in de woonwijken te verminderen
- Een communicatieplan over verkeersveiligheid
- Meer ruimte voor fietsers
- Meer betrokkenheid van burgers in hun beleid rond verkeersveiligheid

Bij deze dank ik alle gemeenten, politie en andere partners voor hun inzet voor veiliger verkeer. Dat 135 deelnemers – 27 meer dan vorig jaar – uit 39 gemeenten en 14 politiezones aanwezig waren, motiveert. Zolang er doden en zwaargewonden vallen in het verkeer blijft de inzet op verkeersveiligheid cruciaal. Het doel is en blijft nul slachtoffers. Dat gemeenten en politiezones deze doelstelling massaal onderschrijven, betekent dat ze om de veiligheid van hun inwoners geven.

Figuur 44: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Tom Cornille

3.3.3.2.3 Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen

In april 2012 startte ik met een provinciaal forum rond verkeersveiligheid: de Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen (kortweg: PAVA).

PAVA komt tweemaal per jaar samen en brengt alle stakeholders van mobiliteit en verkeersveiligheid samen. Deze partners zijn o.m. de procureur des Konings, de Directeur-Coördinator van de Federale Politie Antwerpen, de Federale wegpolitie, gemandateerde korpschefs, het Vias institute, departement Mobiliteit en Openbare Werken, beheerders van de weginfrastructuur, De Lijn, provinciebestuur van Antwerpen (departement Ruimte, Erfgoed en Mobiliteit), Ouders van Verongelukte Kinderen en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde. PAVA buigt zich voornamelijk over handhaving, af te stemmen wetgeving, verkeersveiligheidsacties en infrastructuuringrepen met het oog op een verkeersveilige omgeving en het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers.

In 2023 kwam de PAVA 2 keer samen, namelijk op 26 april en 9 november. Volgende punten stonden op de agenda:

Vergadering 26 april 2023:

- Bevel tot betalen – project Crossborder
- Uniformisering tolerantiegrenzen snelheidsregimes provincie Antwerpen

- Gemachtigde opzichters
- Rijden onder invloed - speekseltesten en collectoren
- Zonale reglementering - aanpassing definitie fietsstraat
- Gedragmeting snelheid
- Eenzijdige fietsongevallen
- Analyse verkeersongevallen met dodelijke afloop
- Traject Verkeersveilige gemeente
 - Dag van de verkeersveilige gemeente 31 mei 2023
 - Impact traject verkeersveilige gemeente
- Geïntegreerde controleacties 2023
- Vlaams Forum Verkeersveiligheid en Vlaams Congres Verkeersveiligheid

Vergadering 9 november 2023:

- Enkelzijdige fietsongevallen
- Groeps cursussen rijden onder invloed van alcohol/drugs en snelheid
- Impactanalyse evolutie wagenpark
- Hersteldecreeet GAS 5
- ANPR – voortgang ANPR@PZA-project en interface ANPR2CAD
- Bevel tot betalen – project Crossborder
- Uniformering tolerantiegrenzen snelheidsregimes provincie Antwerpen
- Gemachtigde opzichters – opleiding in Campus Vesta
- Rijden onder invloed - speekseltesten en collectoren
- Zonale reglementering - aanpassing definitie fietsstraat
- Voortgang nieuwe wegcode
- WODCA-resultaten
- Verkeersongevallen met dodelijke afloop
- Vlaams Forum Verkeersveiligheid
- Traject verkeersveilige gemeente
 - Dag van de verkeersveilige gemeente 31 mei 2023
 - Resultaten en aanbevelingen stageopdracht traject VVG
- Geïntegreerde controleacties

3.3.3.2.4 WODCA

Al 30 jaar zetten politiemensen zich tijdens WODCA-acties (Weekend Ongevallen Door Controles Aanpakken) in de weekendnachten in om het verkeer op de Antwerpse wegen veiliger te maken. Gemiddeld zijn er elk weekend 140 politiemensen op de been om WODCA-controles (snelheids-, alcohol- en drugscontroles) uit te voeren in de hele provincie Antwerpen. Bovendien organiseren we regelmatig grootschalige provinciale WODCA-acties waaraan zowat alle politiezones deelnemen. Zo ook tijdens de nacht van 2 op 3 maart 2024, waarbij maar liefst 160 politiemensen controles uitvoerden.

2023 was een jaar dat op vlak van weekendnachtelijke ongevallen slecht startte én ook eindigde, met een dodelijk slachtoffer tijdens de nieuwjaarsnacht van 1 januari alsook op de voorlaatste ochtend van het jaar, op 30 december 2023. In totaal betreurden we vorig jaar 5 dodelijke slachtoffers, tegenover 6 in het jaar 2022. In 2019 en 2020 verloren 7 personen het leven in het nachtelijke weekendverkeer. In het uitzonderlijke coronajaar 2021 betreurden we 3 dodelijke slachtoffers. 5 verkeersdoden blijven andermaal een te zware balans om positief te zijn.

In 2023 nam het aantal zwaargewonden tijdens de weekendnachten met zo'n 10% toe, van 59 zwaargewonde slachtoffers in 2022 naar 66 in 2023. Achter deze cijfers gaan mensen schuil die na hun ongeval maanden, soms jaren moeten revalideren. De stijging van het aantal zwaargewonden tijdens de weekendnachten is dan ook zonder meer verontrustend.

Kortom, onze wegen werden andermaal niet veiliger tijdens de weekendnachten van het afgelopen jaar. Het aantal ongevallen bleef nagenoeg gelijk. Het aantal personen dat een glas of vele glazen te veel op had, nam wel zeer lichtjes af. 2.6% van de gecontroleerde bestuurders blies positief, ten opzichte van 3.1% in 2022 (-0.5%). Enkele recente en zeer zware ongevallen met dodelijke slachtoffers bewijzen andermaal dat alcohol en rijden nooit samengaan.

Ook het aantal bestuurders dat te snel rijdt, blijft zorgwekkend. Van de bestuurders die in 2023 tijdens een weekendnachtelijke WODCA-actie gecontroleerd werden op overdreven snelheid, beging maar liefst 8.9% een overtreding. In 2022 was dat nog 6.8%. De dalende trend van toen wordt jammer genoeg niet verdergezet. Wel voerden de politiediensten in 2023 aanzienlijk meer snelheidscontroles uit dan het jaar voordien (+8%). Ik ben hen daar zeer dankbaar en erkentelijk voor. Het hoge aantal overtredingen bewijst helaas opnieuw de noodzaak van de doorgedreven controles.

Andermaal dank ik alle politiezones, de Federale Wegpolitie, de medewerkers van de Coördinatie- en steundirectie Antwerpen, de Scheepvaartpolitie en de aspiranten van de afdeling politieopleidingen van 'Campus Vesta' meest hartelijk voor hun grote inzet. De professionele, volgehouden en opnieuw opgevoerde inzet van alle politiediensten en de politieschool blijft noodzakelijk om de pakkans te vergroten. Een hoge pakkans en sterke sensibilisering blijven noodzakelijk om weekendongevallen onder controle te houden en opnieuw terug te dringen. Niet enkel tijdens de provinciale WODCA-acties, maar alle weekends van het jaar.

Op zaterdag 2 maart bezocht ik naar zesmaandelijks gewoonte een controlepost van de Politiezone. In 2023 bezocht ik de zone MINOS in het gezelschap van de heer Dis Van Berckelaer, burgemeester Borsbeek, en mevrouw Annelise Smets, commissaris bij PZ MINOS evenals een controlepost van de Politiezone ZARA in het gezelschap van de heer Johan De Ryck, burgemeester Ranst, en de heer Karl Vercammen, commissaris bij PZ ZARA.

Hieronder vindt u de **WODCA-resultaten van 2023**.

WODCA-resultaten 2023

bron cijfers: Federale Politie - DRI – BIPOL

Nachtelijke weekendongevallen

In de provincie Antwerpen gebeurden er in 2023 **444** ongevallen op vrijdag- en zaterdagnacht (tussen 22u en 8u) en zondagnacht (tussen 22u en 6u). In 2022 waren er **454** ongevallen.

	2022	2023	verschil	procentueel
Afdeling Antwerpen	302	291	-11	-4%
Afdeling Mechelen	70	47	-23	-33%
Afdeling Turnhout	82	106	+24	+30%
Totaal	454	444	-10	-2%

59 van de 454 ongevallen gebeurden op de snelwegen in de provincie Antwerpen (t.o.v. 47 in 2021).

Ernst van de ongevallen

	2022	2023	verschil
Dodelijke slachtoffers	6	5	-1
Zwaargewonden	59	66	+7
Lichtgewonden	500	515	+15
Totaal	565	586	+21

Dodelijke verkeersslachtoffers in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2022	2023	verschil
Afdeling Antwerpen	2	3	+1
Afdeling Mechelen	2	1	-1
Afdeling Turnhout	2	1	-1
Totaal	6	5	-1

Zwaargewonden in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2022	2023	verschil
Afdeling Antwerpen	31	48	+17
Afdeling Mechelen	17	12	-5
Afdeling Turnhout	11	6	-5
Totaal	59	66	+7

Tabel 6: Nachtelijke weekendongevallen

In volgende gemeenten lieten 5 personen het leven ten gevolge van een nachtelijk weekendongeval in 2023:

Gemeente	D	M	WD	Uur	straat		huisnr	doden	ZG	LG
Sint-Katelijne-Waver	01	01	Zo	04:15	Wolvenstraat	Gemeenteweg	14	1	0	0
Antwerpen	19	03	Zo	03:28	Kolonel Silvertopstraat	N148		1	1	16
Boom	23	04	Zo	05:31	A12 Richting Bergen-op-Zoom (NL)	A12		1	0	0
Antwerpen	19	11	Zo	05:52	Sint-Paulusstraat	Gemeenteweg		1	1	0
Beerse	30	12	Za	06:16	Rijkevorselseweg	Gemeenteweg		1	0	0

	Afd. Antwerpen
	Afd. Mechelen
	Afd. Turnhout

Legende

ZG : zwaargewonden

LG : lichtgewonden

Tabel 7: Dodelijke nachtelijke weekendongevallen in prov. Antwerpen

WODCA-controles

Bemane snelheidscontroles: 8,9% reed te snel (2022 = 6,8%)

SNELHEID	2022	2023	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	157.101	169.449	+12.348	+8%
Aantal in overtreding	10.673	15.147	+4.474	+42%

- M.a.w. **8,9%** van de gecontroleerde bestuurders beging een snelheidsovertreding. Dit is een sterke stijging van het aantal snelheidsovertreders t.o.v. het voorafgaande jaar (6,8% in 2022).
- Ondanks een stijging van het aantal controles (+8%) werden er veel minder rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken voor overdreven snelheid t.o.v. vorig jaar. In 2023 werden er **3** rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken (20 in 2022).

Alcoholcontroles: 2,6% had te veel op (2022 = 3,1%)

ALCOHOL	2022	2023	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	72.788	76.886	+4.098	+6%
Aantal in overtreding	2.243	1.966	-277	-13%

- Er werden **47.200** pretesten uitgevoerd. Bij **32.578** bestuurders werd een ademtest afgenomen.
- **1.966** bestuurders (of **2,6%** van de gecontroleerde bestuurders) hadden meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed. Een substantiële daling ten opzichte van 2022: toen waren er 3,1% positieven waarbij een te hoge alcoholwaarde in het bloed werd vastgesteld.
- Van de **1.966** bestuurders met meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed, hadden **1.155** bestuurders (of 59%) meer dan 0,8 promille in het bloed. In 2022 lag dit percentage in dezelfde lijn (57%).
- Er werden **433** rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken (360 in 2022).

Drugscontroles: 35% van speekseltesten positief resultaat

DRUGS	2022	2023	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	42.529	41.832	-697	-2%
Aantal uitgevoerde speekseltesten	657	684	+27	+4%
Aantal positieve speekseltesten	289	239	-50	-17%

- Van de **684** bestuurders bij wie een speekseltest werd afgenomen, bleken **239** bestuurders positief te speekselen.
- **35%** van wie een speekseltest onderging, bleek dus onder invloed van drugs (44% in 2022). Bij de bestuurders die positief speekselde werd een speekselstaal afgenomen.
- **206** rijbewijzen werden onmiddellijk ingetrokken (271 in 2022).

WODCA-themazittingen, een samenwerking met politieparketten

Met de WODCA-themazittingen wensen het Parket van Antwerpen en ik de controleacties van de politie op overdreven snelheid en op het voeren onder invloed van alcohol en drugs te ondersteunen. Zo confronteren we automobilisten extra met de zware strafrechtelijke gevolgen waartoe het te snel en/of rijden onder invloed, leidt.

De sectie Verkeer van het Parket van Antwerpen levert zo een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van het aantal weekendongevallen met slachtoffers waarbij overdreven snelheid, alcohol en drugs in het spel zijn.

	WODCA-themazitting
Afdeling Antwerpen	21 juni 2024, 1 oktober 2024, 8 mei 2025
Afdeling Mechelen	7 mei 2024
Afdeling Turnhout	nog niet bekend

Figuur 45: WODCA-controle op 2 maart 2023 (Politiezone MINOS)

Figuur 46: Gouverneur Bex op WODCA-controle 2 maart 2023 (Politiezone MINOS)

3.3.3.3 Diverse mobiliteitsdossiers

3.3.3.3.1 Tuinlei

In 2015 realiseerde het lokaal bestuur van Schelle werkzaamheden in de Steenwinkelstraat, die een belangrijke verbindingsweg is naar de A12 / N177. De Tuinlei bevindt zich op grondgebied van Schelle en Niel en fungeerde tijdens de werkzaamheden als omleidingsroute. De gemeentebesturen van Niel en Aartselaar vreesden dat de heraanleg van de Tuinlei (in functie van de omleiding) zou leiden tot een blijvende toename van sluipverkeer. Dit zou indruisen tegen het intergemeentelijke mobiliteitsplan Rupelstreek en Aartselaar en de daarin vastgelegde kamstructuur. Daarom werd een overeenkomst afgesloten tussen de 3 lokale besturen dat na de werken een mobiliteitsanalyse zal gemaakt worden om de eindtoestand van de weg te bepalen. Die zal maximaal een éénrichtingstraat inhouden in de middenzone, en dit in de richting van de Steenwinkelstraat.

Tot op heden is geen uitvoering gegeven aan de overeenkomst. De gouverneur faciliteerde -vergeefs- verschillende pogingen tot toenadering tussen de gemeentebesturen. Het dossier is evenwel verweven met andere dossiers, wat de complexiteit verhoogt. Parallel spanden Niel en Aartselaar een rechtszaak aan tegen Schelle. In afwachting van een uitspraak door de Rechtbank in deze zaak – voorzien in de loop van 2024 - werden diverse -wél succesvolle- inspanningen geleverd en overlegondes gehouden in functie van een vlot vergunnings- en uitvoeringstraject van andere belangrijke lokale dossiers zoals noodzakelijke rioleringswerkzaamheden.

3.3.3.3.2 Bestuursorgaan Tunnelveiligheid

De bestaansreden voor het bestuursorgaan Tunnelveiligheid zit verankerd in de Richtlijn 2004/54/EG van het Europees parlement en de raad van 29 april 2004 inzake minimumveiligheidseisen voor tunnels in het trans-Europese wegennet. De daaruit voortvloeiende wetgeving is van toepassing op alle tunnels in het trans-Europese wegennet van meer dan 500 m lang, ongeacht of die in gebruik, in aanbouw, of in de ontwerpfase zijn.

Het bestuursorgaan is een administratief orgaan dat rechtsbeslissingen neemt. Het bestuursorgaan neemt haar beslissingen op basis van de veiligheidsdocumentatie en het advies van de veiligheidsbeambte. Het bestuursorgaan is ook het toezichthoudende administratief orgaan dat controleert dat veiligheid gewaarborgd blijft en dus bovenstaande regelmatig moet opvolgen.

De wet verplicht om de rol van bestuursorgaan in te vullen voor tunnels waarvan (a) de lengte van het gesloten gedeelte meer dan 500 m bedraagt en (b) gelegen zijn op het trans-Europese wegennet. Concreet gaat dit in Vlaanderen over de Liefkenshoektunnel, de Tijsmanstunnel, de Kennedytunnel, de Craeybeckxtunnel en de Vierarmentunnel.

Dossiers m.b.t. bestaande en nieuwe tunnels op het trans-Europese wegennet korter dan 500 m moeten ter kennisgeving aan het bestuursorgaan voorgelegd worden, bijvoorbeeld na een wezenlijke wijziging in de constructie, voorzieningen of in de exploitatie. Het bestuursorgaan kan hierover een formeel advies verlenen aan de tunnelbeheerder. Hoewel dat advies niet de jure bindend is, kan het wel door andere instanties of stakeholders als de facto bindend beschouwd worden.

Gelet op het aantal tunnels onder toepassingsgebied van de Richtlijn op het Antwerps grondgebied, is de gouverneur vertegenwoordigd in het Bestuursorgaan Tunnelveiligheid. In 2023 waren er 6 overlegmomenten van het Bestuursorgaan. Gelet op het risicoprofiel van de transporten die er doorheen gaan, ging mijn bijzondere aandacht uit naar de Tijsmanstunnel en de noodzakelijke herstellingswerken aan de vluchtdeuren en de bluswatervoorziening, die in 2023 werden opgestart en in het begin van 2024 zullen worden beëindigd.

3.3.3.3.3 Informatiegroep luchthaven Deurne

Op vraag van de burgemeesters van Borsbeek, Boechout, Mortsel en Antwerpen werd in 2016 een periodiek overleg gestart over de luchthaven van Antwerpen om actuele problematieken te bespreken. In 2023 vond een overleg plaats op 10 oktober. Daarbij werd gesproken over de huidige milieuvergunning (die loopt tot 19 juni 2024), over de exploitatie en milderende maatregelen, en over de aanvraag voor een luchtvaartthemapark 'Captain Jack'.

3.3.4 Integraal waterbeleid en droogte

Nul winterse dagen, een hittegolf in september en veel regen: dit was het weer in 2023

In november kreunde ons land onder zware wateroverlast, toch was het niet de natste maand ooit. — © belga

2023 was een jaar waarin het weer heen en weer slingerde tussen wekenlange regen en uitzonderlijk lange droogte, tussen kwakkelzomer en hittegolven. “In Europa voelen we de opwarming van de aarde sterker dan elders.”

Figuur 47: Krantenartikel: “Nul winterse dagen, een hittegolf in september en veel regen: dit was het weer in 2023” © DS

Dat klimaatverandering het risico op en frequentie van weerextremen verhoogt, is ondertussen een wetenschappelijk onderbouwde evidentie. De afgelopen jaren maakten dat zeer concreet tastbaar. Onze provincie ervaarde zowel periodes van extreme droogte (2018, 2019, 2020 en 2022) als van hevige wateroverlast (2021). Het jaar 2023 was geen uitzondering, waarbij we opnieuw werden geconfronteerd met beide extremen.

Om die reden vormt integraal waterbeleid een belangrijk aandeel in de werkzaamheden, niet alleen door de talrijke dossiers die deel uitmaken van de coördinatieopdracht, maar evenzeer vanwege de specifieke, decretale rol die gouverneurs kregen (bekkenbesturen) en niet in het minst de uitdagingen op vlak van waterbeleid en –beheer die de afgelopen jaren pijnlijk tastbaar werden.

Op Vlaams niveau vertegenwoordig ik de Vlaamse gouverneurs in de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW, zie www.integraalwaterbeleid.be) en de High Level Taskforce Droogte van minister Zuhal Demir (Blue Deal). Mijn diensten werken actief mee in verschillende sub-werkgroepen. Op deze manier maken we de noodzakelijke brug tussen de uitvoering op het terrein enerzijds en de beleidsmatige sturing anderzijds.

CIW – agenda 2023

- 12/01/2023: overleg voorzitter CIW – gouverneurs
- 22/03/2023: klassiek overleg
- 3/05/2023: CIW-seminarie (transitietraject SGBP 4, data en digitalisering, etc.)
- 9/05/2023: overleg gouverneur – bekkencoördinatoren – voorzitter CIW
- 28/06/2023: klassiek overleg
- 18/10/2023: klassiek overleg
- 13/12/2023: klassiek overleg

HLTF Droogte – agenda 2023

- 6/03/2023
- 4/12/2023)

3.3.4.1 Droogte

Terwijl Vlaanderen vroeger waterrijk was, evolueerde ons watersysteem naar een systeem waarbij de rol van het grondwater relatief gezien beperkter geworden is. Door verminderde infiltratie, drainage en hoog watergebruik vermindert de grondwatervoorraad. Door de verharde omgeving is ook evapotranspiratie afgenomen en wordt er meer water afgevoerd naar de zee. Daarbovenop zorgt de klimaatverandering – ten gevolge van de opwarming van de aarde – voor een toename van extreme weersomstandigheden, waaronder langdurige periodes van droogte. Een aanhoudend en incrementeel tekort aan water is een even grote uitdaging als periodes van hevige regenval. Droogte is echter een ‘trage ramp’, want leidt tot een graduele verslechtering van de toestand. In die zin is droogte een uiterst verraderlijke crisis die even lastig te beheren is als de weersomstandigheden – minstens op langere termijn – onvoorspelbaar zijn. De noodzaak van een alomvattende aanpak met gebiedsgerichte maatregelen wordt bijgevolg alleen maar urgenter.

2023 was derde warmste jaar in België sinds begin waarnemingen

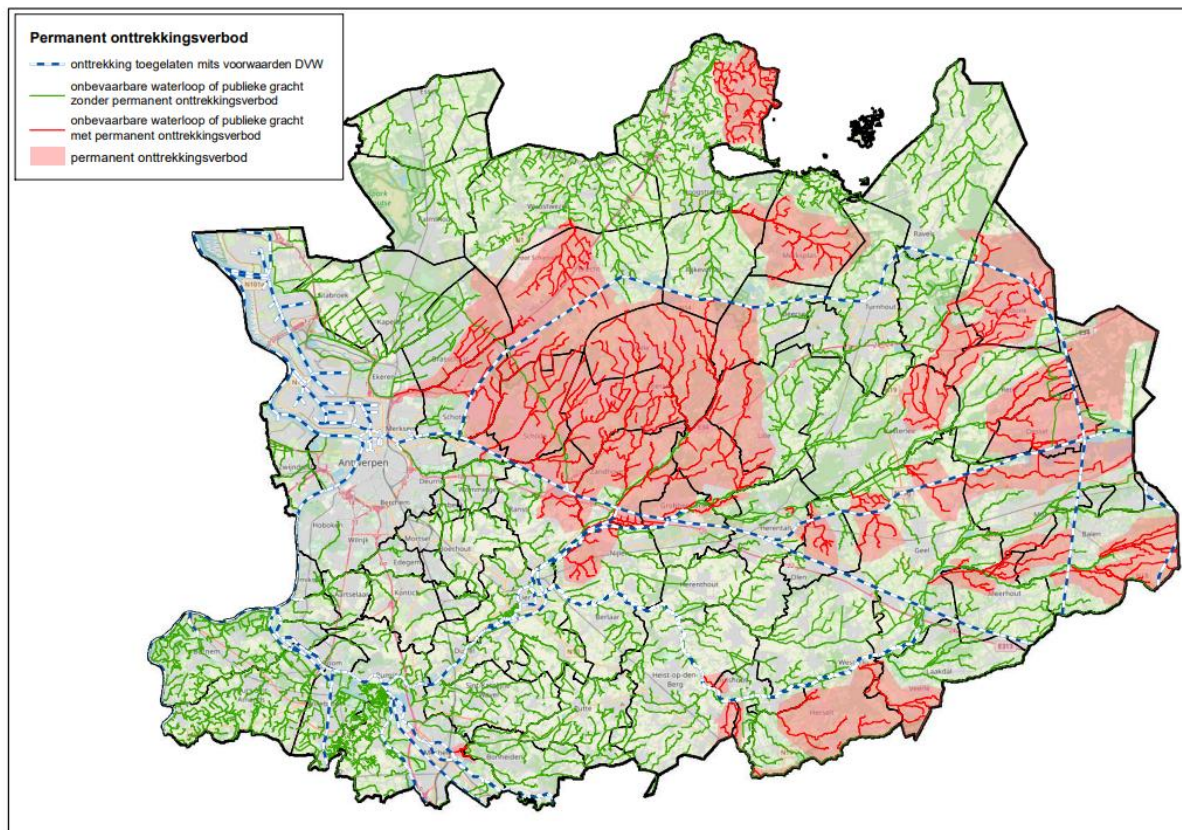

September 2023 was gemiddeld ruim drie graden warmer dan normaal. — © Ivan Put

Het jaaroverzicht van het KMI is er, en daaruit blijkt dat 2023 het derde warmste jaar was sinds het begin van de waarnemingen in 1833. De zon scheen meer dan gemiddeld en het was het vierde natste jaar

Figuur 48: Krantenartikel: “2023 was derde warmste jaar in België sinds begin van de waarnemingen” © DS

Sinds 1 januari 2022 is het verboden om water te onttrekken uit kleine, ecologisch zeer kwetsbare beken en grachten. Het permanente onttrekkingsverbod op deze beken bleef ook in 2023 van kracht. Onttrekkingen hebben een grote impact op waterlopen met een klein debiet. Ze kunnen onherstelbare schade aan de natuur veroorzaken, bijvoorbeeld aan zeldzame, kwetsbare vissoorten zoals beekprik en rivierdonderpad. Enkel in specifieke situaties zijn onttrekkingen bij uitzondering nog toegelaten.

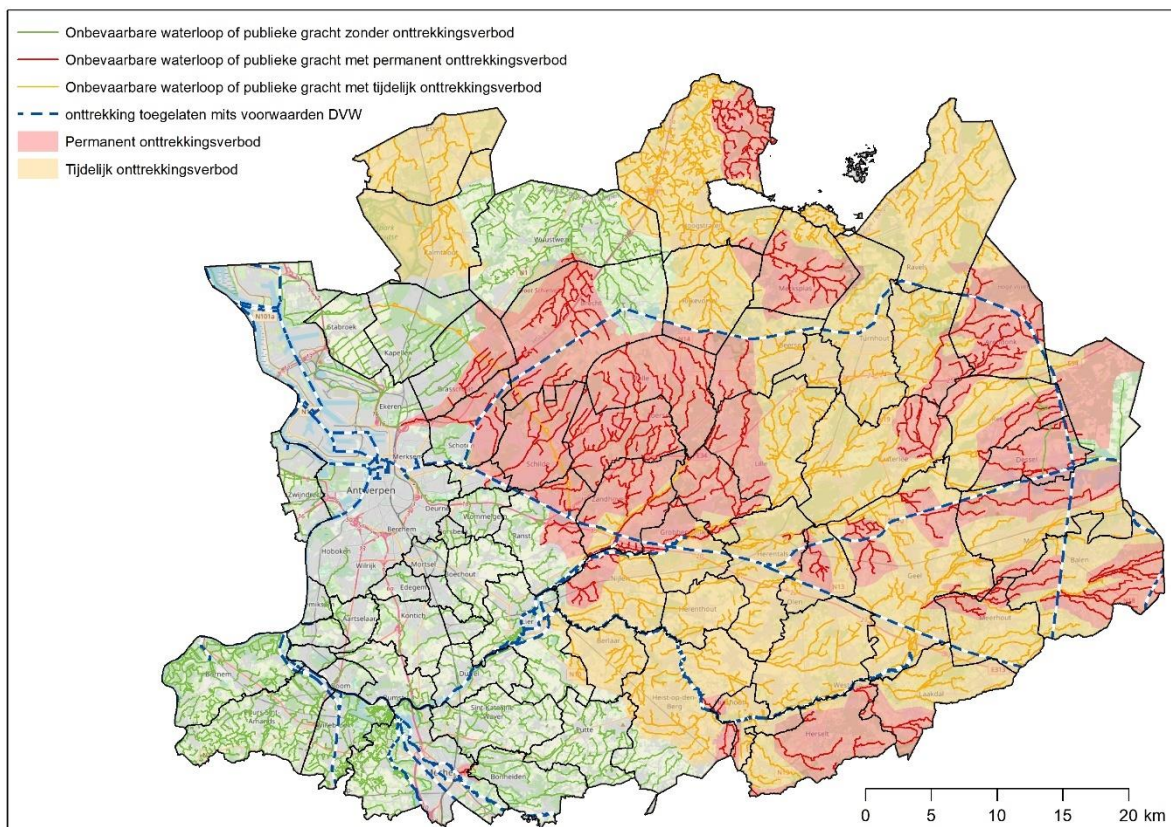

Figuur 49: overzicht permanente onttrekkingsverboden provincie Antwerpen

Daarbovenop riep ik in 2023 het provinciaal droogteoverleg van provincie Antwerpen één keer samen, op 8 juni. De CIW Adviesgroep Droogte en het provinciaal droogte overleg stelden vast dat de drempels (debieten en/of peilen) van de droogte-indicatoren op meerdere locaties in de provincie Antwerpen onderschreden werden. Dit was in het bijzonder het geval voor:

- De Mark;
- De Kleine Aa;
- De Aa; (Maasbekken);
- De Aa (Netebekken);
- De Molenbeek/Bollaak;
- De Kleine Nete;
- De Grote Nete;
- De Grote Laak;
- De Wimp; en
- De Antitankgracht (gedeeltelijk).

Door de aanhoudende droogte en daardoor zeer lage waterstand vaardigde ik – naast het permanent onttrekkingsverbod voor ecologisch zeer kwetsbare kleine waterlopen – een tijdelijk onttrekkingsverbod voor deze onbevaarbare waterlopen af. De neerslag tijdens de maand juli zorgde nog niet onmiddellijk voor een structureel herstel van de waterafvoeren, waardoor het onttrekkingsverbod de hele maand van kracht bleef.

Figuur 50: overzicht tijdelijke en permanente onttrekkingsverboden in provincie Antwerpen tijdens zomer van 2023

De neerslag tussen 31 juli en 6 augustus 2023 resulteerde wel in een structureel herstel van het watersysteem. Bijgevolg werd de onttrekking van water uit de waterlopen opnieuw mogelijk, zonder dat de ecologie in de waterlopen daarbij werd bedreigd. Na advies van de Vlaamse droogtecommissie, de waterbeheerders van de provincie Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) werden de tijdelijke onttrekkingsverboden vanaf 4 augustus 2023 opgeheven. Het permanent onttrekkingsverbod op alle ecologisch zeer kwetsbare kleine beken bleef evenwel van kracht.

Datum politiebesluit	Politiebesluit	Opheffing
9 juni 2023	Tijdelijk verbod op onttrekking van water uit verschillende onbevaarbare waterlopen en stroomgebieden binnen provincie Antwerpen	Opgeheven bij politiebesluit van 4 augustus 2023

Tabel 8: overzicht onttrekkingsverboden provincie Antwerpen 2023

DROOGTE

Antwerpen grijpt sneller in dan rest van het land: oppompverbod geldt in driekwart provincie

“We zijn trots op onze kwetsbare waterlopen”

Het is droog en warm in het hele land, maar vooral in de provincie Antwerpen zijn al maatregelen van kracht. Dat we nauwer moeten toezien op onze beken en rivieren, is volgens droogtecoördinator Kris Huijskens iets om trots op te zijn. “Hier zitten kwetsbare soorten die in andere provincies bijna uitgestorven zijn.”

Kris Huijskens
Droogte- en hemelwatercoördinator
“Ook goed dat het onttrekkingsverbod goed wordt nageleefd. Ik ben vorig jaar een aantal keer mee op controle gegaan. We vonden één actieve pomp en twee die stilstonden.”

FOTO: BO

Sinds vorig weekend zijn in de provincie Antwerpen de eerste waterbesparende maatregelen van kracht. Gouverneur Cathy Bex kondigde vrijdag een tijdelijk onttrekkingsverbod aan voor een aantal stroomgebieden waar het waterpeil en slobbet de afgevoerde water sterk gedaald zijn. Om kwetsbare fauna en flora te beschermen, mag uit deze beken en rivieren geen water gehaald worden, door bijvoorbeeld landbouwers, tuinmannemers of grondmestten van gemeenten.

Kris Huijskens, droogte- en hemelwatercoördinator van de dienst Integraal Waterbeheer van de provincie Antwerpen, lag mee aan de basis van de beslissing. “Wij komen momenteel elke twee weken samen om de droogte te analyseren. Indien nodig adviseren we dat het provinciaal droogtebeheer plaatsvindt. En op basis van dat overleg kan de gouverneur droogtemaatregelen nemen.”

Het tijdelijk verbod geldt voor (delen van) de Kleine Aa, Mark, Aa (Maasbeek en Netebeek), Molenbeek/Bollaak, Kleine Nete, Grote Nete, Grote Laak, Wing en Antiamgracht. Maar daarnaast zijn er de waterlopen waar een permanent onttrekkingsverbod geldt. “Dat zijn de kleine, ecologisch zeer kwetsbare waterlo-

pen”, zegt Huijskens. “Die bevatten Europees beschermde vis- en plantensoorten en hebben soms zelfs in de winter een laag debiet. In deze beken is water capteren het hele jaar door verboden.”

Kwetsbare gebieden
Voor andere waterlopen gelden maatregelen van de ecologische kwetsbaarheid, in heel Vlaanderen minimumdrempels voor het waterpeil en debiet. Worden die onderstreekt, dan kan de gouverneur een onttrekkingsverbod instellen. Sinds vorige zaterdag kloert op die manier al zowat twee derde van onze provincie rood, een pak meer dan andere provincies in Vlaanderen.

Huijskens bevestigt dat de Antwerpse gouverneur sneller en strenger moet ingrijpen dan haar collega's. “Wij hebben nu eenmaal veel ecologisch zeer kwetsbare stroomgebieden. In Limburg en Vlaams-Brabant zijn er ook een aantal, maar in West- en Oost-Vlaanderen vinden we er slechts enkele.”
Maar eigenlijk is het geen slechte zaak om veel kwetsbare waterlopen te hebben. “Wij hebben nog kwetsbare vissoorten zoals beekprik, rivieronderpad en modderkruijer om te beschermen. In andere provincies komen die, door het ontbreken van water, minder voor. Dat is dus iets om trots op te zijn.”

Waterlopen met onttrekkingsverbod

■ Toegestaan ■ Verboden

Maar veel overtreders betrappen die controles niet. “Bij de droogte van vorig jaar zijn ze er tijdens die passieve controles

zelfs geen enkele tegengekomen. Ikzelf ben een aantal keer meegegaan om probleemgebieden te bezoeken. Bij die gerichte controles

hebben we één actieve pomp gevonden en twee die stilstonden.”

JONAS VAN BOXEL

Water oppompen of onttrekken uit de waterlopen, zoals op dit archiefbeeld, mag voorlopig niet meer overal. FOTO: BO/STRTA

Sommige waterlopen dreigen volledig droog te komen staan. FOTO: BO/STRTA

Voorlopig geen beperkingen op gebruik leidingwater

In heel wat beken en rivieren in de provincie is het verboden om water op te pompen en mogelijk komen daar de komende weken nog stroomgebieden bij. Maar beperkingen op het gebruik van leidingwater, zoals een verbod om je wagen te wassen of je gras te sproeien, neemt gouverneur Cathy Bex voorlopig niet. “De huidige drinkwatervoorraad en de toestand van het watersysteem vereisen op dit moment nog geen maatregelen ter beperking van het leidingwaterverbruik”, klinkt het. Wel vraagt de gouverneur om steeds spaarzaam om te gaan met drinkwater, zeker in tijden van droogte. De voorraad leidingwater komt nog niet in ge-
drang, zegt ook droogtecoördinator Kris Huijskens. “De helft van het leidingwater in onze provincie komt uit het Aalsterkanaal. Dat wordt gevoerd door de Maas en die geeft nog voldoende water. De andere helft is grondwater. Die voorraad is algeheel vrier goed aangevuld. Maar over de waterlopen maak ik mij wel zorgen. We kijken tegen nog minstens twee weken volledige droogte aan, dat zal schade toebrengen aan de natuur én aan de landbouw.” (vba)

Provinciegouverneur Cathy Bex. FOTO: BO/STRTA

Stevenen we af op langste hittegolf?

De eerste hittegolf van 2023 is sinds gisteren een feit. Dat meldt het KMI. En mogelijk kunnen we het record van langste hittegolf breken. De term ‘hitegolf’ gebruiken we bij vijf zomerdagen (minstens 25 graden) op een rij, waarvan er minstens drie tropische dagen (minstens 30 graden) zijn. Het week wees gisteren om 17.30u in Ukkel 30,1 graden aan: het was de derde dag op een rij dat de temperatuur boven de 30 graden klom.

Deze hittegolf valt relatief vroeg op het jaar, maar dat is geen nieuw. Het gebeurde ook al eens in 1958 en in 1922. Ter vergelijking: vorig jaar bereikten we in België slechts één hittegolf, maar die viel pas in augustus.

Het rijt er ook niet naar uit dat de temperaturen snel zullen dalen: een hogedrukzone die zich uitstrekt van IJsland tot Rusland bepaalt nog steeds ons weer en blijft vrij stabiele en warme lucht aan naar ons land voeren.
“Deze week gaan we qua maximumtemperaturen alvast niet onder de 25 graden”, zegt KMI-voorman David Beheeman. “En dus blijft de hittegolf duren, tot de verwelgde dag dat we de 25 graden niet meer halen. Maar dat zie ik deze week niet gebeuren.”
Sterker nog: het KMI heeft het in een vijftiendagse voorspelling over een periode waarin “de onstabielheid door een zwaartekrachtstraling zou kunnen toenemen.” (vba)

Hitte maakt ons effectief beetje dommer

De plakkerige 30 graden blijft nog een tijdje aanhouden. Daardoor lijkt het erop dat ons brein langzaam gegard wordt: we zijn vergezochtig, verward en ons concentreren lukt niet meer. De hitte maakt ons dommer.

“Wees maar zeker dat je hersenen de bloedvoeten van dit warme weer”, zegt neurofysioloog Wim Vanduffel (KU Leuven). “Hersenactiviteit wordt mogelijk gematigd dankzij een aantal biologische processen die allemaal energie vragen. En daar is wel degelijk een optimale temperatuur voor: rond de 37 graden, onze normale lichaamstemperatuur.”
We hebben een interne thermo-

staat die dat allemaal regelt: onze hypothalamus. Lukt het niet om de ideale temperatuur aan te houden, dan zet hij bijvoorbeeld de zweetklieren in werking om ons lichaam af te koelen. Maar dat vraagt dus allemaal energie die dan niet naar je hersenen gaat. De hersenactiviteit schiet er bij in: je kunt dan niet meer zo goed logisch denken. Je kunt je minder goed concentreren.
“Droogtes: door dat zweeten verlies je ook vocht en zout. En dat maakt je moe”, zegt neuroloog Chris van der Linden (Centrum voor neurologie en orthomoleculaire geneeskunde).
“Dat vochtverlies zorgt er ook voor dat je bloed geconcentre-

Chris van der Linden
Neuroloog
“Drink niet alleen water, want misschien krijg je dan te weinig zout binnen. Een pakje gezouten chips kan nu geen kwaad.”

Gelukshormoon

Als het vaststaat dat onze hersenen het laagst hebben met warmte, dan zou dat toch zichtbaar moeten zijn in de schoolresultaten? “Dat is ook zichtbaar, blijkt uit onderzoek”, zegt professor Martin Valcke, onderwijsdeskundige aan de UGent.
Een studie van de Amerikaanse Harvard-universiteit bij tien miljoen studenten toonde aan dat een halve graad Celsius extra op de thermometer vanaf 21 graden de leerprestaties met 1% deed achteruitgaan.
“Het mooie weer zorgt er ook voor dat je je anders voelt”, zegt Valcke. “Je hersenen produceren meer gelukshormoon, want de

zon schijnt uitbundig. Je hoort muziek buiten, de stemmen van mensen die zich amuseren. Dat zijn triggers die niet bewustelijk zijn voor de leerprestaties. De groepdruk ligt ook hoog om bijvoorbeeld een terrasje te doen in plaats van te studeren. En door de warmte raakt je slaap makkelijk verstoord: allemaal slecht voor de schoolprestaties.”
Wat kun je dan best doen? “Ik zou iedereen aanraden om goed te drinken”, zegt neuroloog Chris van der Linden. “Maar vul niet alleen aan met water, misschien krijg je dan te weinig zout binnen. Een pakje gezouten chips kan nu geen kwaad.” (vba)

Figuur 51: “Antwerpen grijpt sneller in dan rest van het land: oppompverbod geldt in driekwart van provincie © GVA

3.3.4.2 Wateroverlast

In de eerste helft van november 2023 viel er een aanzienlijke hoeveelheid neerslag in Vlaanderen - vooral in de Westhoek - wat resulteerde in ernstige wateroverlast. De provinciegouverneur van West-Vlaanderen kondigde zelfs het provinciaal rampenplan af. Hoewel de provincie Antwerpen minder zwaar getroffen werd, veroorzaakte de hevige regenval ook bij ons in uiteenlopende mate van intensiteit voor fluviale overstromingen op verscheidene locaties:

- Aa - Bremheidelaan
- Aa – Dijkbaan
- Kleine Nete – AOG Grobbendonk
- Kleine Nete – Zegge (meer info in punt 3.3.4.2.1)
- Kleine Nete – Olens Broek/Hellekens
- Molenbeek-Bollaak
- Grote Nete – Winningloop

Daarnaast kreeg onze provincie ook te kampen met pluviale overstromingen. Onze brandweerzones ontvingen meer dan honderd meldingen van ondergelopen huizen en kelders. Diverse straten en tunnels moesten tijdelijk worden afgesloten.

In de periode van begin oktober 2023 tot en met de eerste week van januari 2024 viel er meer dan twee keer zoveel neerslag dan gebruikelijk. Eind 2023 was de bodem sterk verzadigd, wat begin 2024 alweer zorgde voor heel wat wateroverlast na een nieuwe periode van hevige regenval. Hier zullen we in het volgende jaarverslag verder over rapporteren.

3.3.4.2.1 Wateroverlast Zegge

In 2023 werd het Zeggegebied meermaals geconfronteerd met overstromingen van verschillende omvang. Het natuurgebied De Zegge kreeg onrechtstreeks heel veel water te slikken vanuit de Larumse Loop en overstroomde tot vier keer toe (in januari, maart, juli-augustus en oktober), waarbij te eutroof oppervlaktewater een negatieve impact veroorzaakte op de aanwezige Europees beschermde natuur. Daarnaast overstroomden de omliggende landbouwpolders ook tweemaal, in juli-augustus en oktober. Opvallend is dat de overstromingen in juli-augustus volgden vlak na een periode van droogte waarin een onttrekkingsverbod van kracht was, wat andermaal aantoont dat we steeds vaker geconfronteerd worden met beide extremen op korte termijn.

De herhaalde incidenten van overstromingen gedurende dit jaar benadrukken de kwetsbaarheid van het Zeggegebied voor extreme weersomstandigheden en de noodzaak van doeltreffende maatregelen om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen of te beheren. Gebaseerd op de bevindingen en conclusies die zijn voortgekomen uit onderzoek, heeft de Provincie Antwerpen alvast enkele actiepunten voor het gebied geïdentificeerd. Het eerste actiepunt betreft het bijsturen van het drempelpeil op de Larumse Loop. Het voorstel is om het drempelpeil te koppelen aan het meetpunt dat stroomafwaarts van het pompstation Vijzelloopje is gelegen, in plaats van het meetpunt dat stroomopwaarts van het pompstation is gepositioneerd. Daarnaast wordt overwogen om meerdere drempelpeilen in te stellen, afhankelijk van verschillende factoren zoals vegetatiegroei in de waterlopen en wordt voorgesteld om deze drempelpeilen aan te passen op basis van actuele neerslaggegevens en prognoses, met als doel de effectiviteit van de maatregelen te verhogen. Voorts zullen ook vanuit de ecohydrologische studie, die in april 2024 wordt afgerond, structurele maatregelen worden voorgesteld voor het Zegge-gebied. Hierbij zal de nodige aandacht uitgaan naar evenwichtige spreiding tussen de 'lasten' voor natuur en landbouw, rekening houdend met de opdracht en doelstellingen.

3.3.4.2.2 Evaluatie

In november 2023 werden grote delen van zowel West- als Oost-Vlaanderen zwaar getroffen door overstromingen, veroorzaakt door rivieren die buiten hun oevers traden. De provincie Antwerpen bleef gelukkig grotendeels gespaard, omwille van verschillende factoren.

In de eerste plaats speelde de hoeveelheid neerslag een cruciale rol. Hoewel er ook in de provincie Antwerpen aanzienlijke en soms intense regenval plaatsvond, was deze minder dan in Oost- en West-Vlaanderen. Daarnaast spelen ook het vlakke landschap en de aanwezigheid van Kempense zandgronden in ons voordeel. Het relatief vlakke terrein vertraagt de afvoer van water, terwijl de Kempense zandgronden meer waterinfiltratie toestaan.

Het uitblijven van grote incidenten kan echter niet alleen aan geluk worden toegeschreven, maar ook aan de inzet van de afgelopen decennia. Na de verwoestende overstroming van Ruisbroek in 1976 begon Vlaanderen met de uitvoering van het Sigmoplan om de Schelde en haar zijrivieren te beschermen tegen overstromingen. Daarnaast namen ook de Provincie Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij de afgelopen decennia heel wat initiatieven om hun 2.400 kilometer aan kleine en middelgrote waterlopen te beheren, waaronder het herstellen van oude meanders en het creëren van nieuwe overstromingsgebieden. Deze inspanningen hebben het voorbije jaar hun nut bewezen en hebben bijgedragen aan de bescherming van bewoonde gebieden.

De Beneden-Nete en het Netekanaal in Lier, waar pompinstallaties in gebruik zijn. — © De Vlaamse Waterweg/Yves Adams

Waarom de provincie Antwerpen niet zo snel overstromt (maar toch alert moet zijn)

Antwerpen - Terwijl de Westhoek en de Denderstreek overstromden, bleven de rivieren in de provincie Antwerpen binnen de oevers. Dat is te danken aan het Sigmoplan, de inspanningen van de Vlaamse Milieumaatschappij en het provinciaal beheer van de kleine waterlopen. Toch is geen enkele rivier immuun: zodra er lang genoeg voldoende regen valt, riskeren ook delen van de provincie Antwerpen blank te staan.

Figuur 52: "Waarom provincie Antwerpen niet zo snel overstromt (maar toch alert moet zijn)" © GVA

Voor de genoemde inspanningen en inzet op een doortastend waterbeleid verdient ons provinciebestuur erkenning. Desalniettemin is er in onze provincie nog steeds heel wat werk te verrichten. Een belangrijk aandachtspunt blijft ontharding, met name in open ruimtes, om te voorkomen dat water te snel richting riolering stroomt en zo in de waterlopen terecht komt. In dit opzicht zal de juiste uitvoering van de bouwshift bijdragen aan meer klimaatbestendigheid en een betere bescherming tegen extreme weersomstandigheden.

Hoewel de Provincie Antwerpen dus niet immuun is voor wateroverlast, hebben we lessen getrokken uit het verleden en belangrijker: veel van de lessen werden vertaald in concrete actie op het terrein. We plukken er nu collectief de vruchten van. Desalniettemin blijft het van essentieel belang om specifieke waak- en alarmdrempels te hanteren voor elke waterloop, rekening houdend met hun kenmerken, de bodem en de context. Via deze aanpak hopen we onze provincie de komende jaren verder (en beter) te beschermen tegen ernstige overstromingen. Om dit te realiseren, is er nog heel veel draagvlak te creëren om samen even veel complex want ingrijpend werk op het terrein te verrichten. De eerlijkheid

verplicht ons om te erkennen dat het nooit is gelukt en ons ook nooit zal lukken om overstromingen altijd en overal te voorkomen. Overigens, veel belangrijker dan overstromingen vermijden, is de impact van overstromingen maximaal te beperken in het bijzonder door meer ruimte voor water te genereren en de sponswerking van de bodem te herstellen c.q. te versterken, kortom, door duurzaam vallei – en rivierherstel. In uitzonderlijke gevallen moet goede, up to date en veilige infrastructuur een versnelde afvoer van het overtollige water (tijdelijk) waarborgen.

Gemeenten laten bouwen in overstromingsgevoelig gebied vaak te snel toe

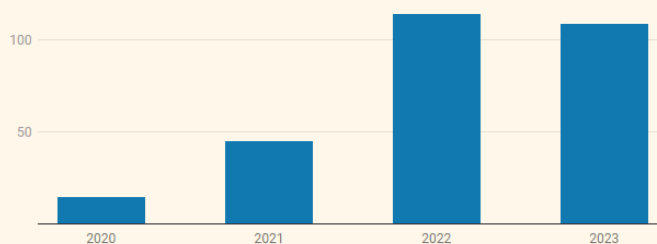
Onder meer in Geraardsbergen veroorzaakt de hevige regenval van de voorbije dagen grote wateroverlast. ©BELGA

OLAF VERHAEGHE
04 januari 2024 12:57

Ondanks de risico's op wateroverlast blijven steden en gemeenten overal in Vlaanderen tientallen bouwvergunningen uitreiken in overstromingsgevoelige gebieden. Intussen probeert de overheid bouwgronden definitief te vrijwaren van verharding.

VOORBIJE JAREN VOCHT VLAAMSE OVERHEID TIENTALLEN BOUWVERGUNNINGEN IN RISICOZONES AAN

Aantal beroepen ingesteld door Departement Omgeving tegen bouwvergunningen in overstromingsgevoelige gebieden

Bron: Minister van Omgeving Zuhair Demir - Cijfers sinds mei 2020 tot en met 6 november 2023

Figuur 53 & 54: "Gemeenten laten bouwen in overstromingsgevoelig gebied te vaak te snel toe" & cijfers van bouwvergunningen aangevochten door Vlaamse overheid © De Tijd

3.3.4.3 Rook- en vuurverboden

Het Agentschap voor Natuur en Bos kondigde op 19 mei 2023 code geel af voor natuurgebieden in provincie Antwerpen. Dat refereerde aan een verhoogd risico op brand, waardoor het verboden was om vuur te maken of te roken in natuur- en bosgebieden. Tevens waren hulpdiensten extra waakzaam. Na de overvloedige regenval in het voorjaar van 2023 leek het enigszins tegenstrijdig dat code geel alweer snel van kracht was. De verklaring was dat de regen door de droge grond niet kon worden geabsorbeerd en bijgevolg grotendeels wegstroomde.

Op 1 juni 2023 brak een brand uit op het natuurgebied Ruige Heide in het polderdistrict Berendrecht. Om het vuur zo efficiënt mogelijk te bestrijden, werd er opgeschaald naar de operationele coördinatiefase en kwamen brandweerkorpsen uit de omgeving bijstand leveren. Hoewel Brandweerzone Antwerpen snel ter plaatse was ging 800 vierkante meter aan natuur in vlammen op alvorens de brand geblust kon worden. Diezelfde dag werd code geel afgekondigd voor natuurgebieden in alle Vlaamse provincies.

Op 8 juni 2023 paste het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) vanwege de aanhoudende droogte de brandwaarschuwingsindex voor het volledige grondgebied van de provincie Antwerpen aan naar fase oranje. Dit impliceerde een hoog brandgevaar. Er werd gevraagd voorzichtig te zijn wanneer men de natuur inging, niet te roken in natuur- en bosgebieden, geen vuur te maken, en kinderen niet zonder toezicht op de terreinen achter te laten. Door regelmatige neerslag en de eerder frisse maximumtemperaturen werd op 21 juni afgeschaald naar code geel en op 25 juli naar code groen. Mede dankzij deze maatregelen bleef de provincie Antwerpen in 2023 verder gespaard van grootschalige natuurbranden.

3.3.4.4 Bekkenwerking

Als voorzitters van de bekkenstructuren staan gouverneurs op het kruispunt van de verschillende overheden en betrokken beleidsdomeinen. Het is het voorbeeld bij uitstek van een cruciale afstemming tussen een veelheid aan partners met specifieke doelstellingen en (soms tegenstrijdige) belangen maar steeds ook met een gemeenschappelijk doel en gedeelde beleidsopdracht. Deze aanpak kan een

voorbeeld zijn voor andere beleidsdomeinen waar meer afstemming en coördinatie een meerwaarde betekenen (mobiliteit, ruimtelijke ordening, ...). Voor een uitgebreid verslag van de activiteiten in het kader van integraal waterbeleid verwijs ik naar de jaarlijkse wateruitvoeringsprogramma's (WUP) (zie o.a. www.netebekken.be, www.maasbekken.be en www.benedenscheldebekken.be). Hieronder volgt een niet-limitatief overzicht van de in 2023 behandelde dossiers:

Netebekken

Op 5 juni 2023 werd op het bekkenbestuur, onder mijn voorzitterschap, het Wateruitvoeringsprogramma goedgekeurd, en een overzicht gegeven van de stand van zaken van de afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden en het charter van de Aa.

Benedenscheldebekken

Het bekkenbestuur vond plaats op 23 mei 2023 met als voornaamste agendapunt de goedkeuring van het bekkenspecifieke deel van het wateruitvoeringsprogramma voor het Benedenscheldebekken met een toelichting door de waterloopbeheerders van de lopende en geplande projecten. Daarnaast was er een terugkoppeling van de integrale projectwerking in het Benedenscheldebekken, alsook de stand van zaken van het dienstenbestek Benedenscheldebekken. Dit bestek beoogt de opmaak van ontwerpstudies voor de realisatie van diverse projecten inzake bestrijding van wateroverlast en droogte, vismigratie en hydromorfologie op onbevaarbare waterlopen in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant, gericht op het halen van een goede ecologische toestand in prioritaire waterlopen binnen het Benedenscheldebekken. Daartoe werken de VMM, de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Polder Vliet en Zielbeek samen voor een gecoördineerde aanpak van knelpunten langs Vlaamse en daarop aansluitende lokale waterlichamen. Verder werden nog volgende dossiers in het bekken toegelicht: de afbakening van de watergevoelige openruimtegebieden (WORG's), het besluit over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten, een overzicht van de subsidie-oproepen gelinkt aan het waterbeleid en een toelichting over handhaving gerelateerd aan water.

Op 30 mei 2023 zat ik de werkgroep Benedenvliet voor. Deze werkgroep focust op de afstemming van de waterlooperelateerde projecten in het afstroomgebied. Op de agenda stonden ondermeer: landinrichting Antwerpse Zuidrand en relatie tot het dienstenbestek Benedenscheldebekken, een toelichting van Aquafin en VMM over het verwijderen van micropolluenten uit het effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Aartselaar en monitoring van de waterkwaliteit, calamiteitendossiers op de Benedenvliet, de brownfieldconvenant thv de site Interescout te Schelle, de startnota van het RUP Terbeke Zuid en een voorstelling van de projecten van Regionaal landschap Rivierenland.

Droogtecomissie

Door Port of Antwerp-Bruges werd de vraag gesteld tot het opzetten van een governance-structuur in functie van de opmaak van het vierde Stroomgebiedbeheerplan voor het waterlichaam Antwerpse Havendokken. Daarom bracht ik de verschillende partijen samen om een werkbare structuur en plan van aanpak uit te werken.

Figuur 55: Overstromingen in Benedenscheldebekken december 2023

Eind december 2023 werd ook het Benedenscheldebekken getroffen door een stevige regenval op de reeds verzadigde bodems. Dankzij de alertheid van de waterbeheerders en de positieve impact van meerdere maatregelen uit de vorige stroomgebiedbeheerplannen in relatie tot waterberging bleef de materiële schade binnen het Benedenscheldebekken beperkt. Gouverneur Berx volgde de potentiële problemen van nabij op. Enkel in het stroomgebied van de Grote Molenbeek-Vliet werden lokaal enkele woningen getroffen, ondermeer langs de Maldersesteenweg in Londerzeel. Een evaluatie van de wateroverlast en een tussentijdse evaluatie van de maatregelen uit het Riviercontract van de Vliet wordt gepland in het voorjaar van 2024.

Maasbekken

De Bestuursgroep Maasbekken Noord vond in juni 2023 digitaal plaats. Tijdens dit overleg werd de stand van zaken van de acties uit het bekkenspecifieke deel Maasbekken (SGBP 2022-2027) besproken als input voor het eerste Wateruitvoeringsprogramma (2022) van de nieuwe planperiode. Een belangrijk wederkerend dossier hierin is de afvalwatersituatie van de gevangenis van Wortel in Hoogstraten. Daarnaast werden vier topics behandeld of toegelicht: een overzicht van handhavingsaspecten bij diverse watergerelateerde dossiers, een samenwerking rond klimaatadaptieve drainage (SKAD) en de problematiek van 'plastic nurdles' in de grensoverschrijdende rivier, de Mark. Dit laatste werd aangehaald door de Nederlandse Waterschap De Brabantse Delta. Finaal werd een stand van zaken gegeven over de lopende procedure van de WORGE's.

3.3.4.5 Klimaatplassen

In eerdere jaarverslagen rapporteerden we al over het project Klimaatplassen dat werd toegevoegd aan het Actieplan Droogte en Wateroverlast 2019-2021 van de Vlaamse Regering. Het doel: een onderzoek naar de beschikbaarheid en gebruiksmogelijkheden van water in de zandontginningsplassen in de Kempen.

Het project werd geïntegreerd in het project “*Vlaanderen WaterProof*” (een initiatief van minister Zuhair Demir en VITO in kader van de Blue Deal, zie vlaanderenwaterproof.be). Samen met AG Bernard De Potter treed ik op als co-voorzitter van de demoruimte KlimaatPlassen.

In 2023 kwam de stuurgroep 3 keer samen:

- 20/01/2023
- 12/06/2023
- 09/10/2023

Tijdens deze overlegmomenten werden de volgende stappen gezet:

- Nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SWO) en nieuwe naam stuurgroep
 - o Na voorstelling van de resultaten uit de haalbaarheidsstudie werd de initiële SWO beëindigd. Begin 2023 werd een nieuwe SWO door alle partners ondertekend om de structuur voor samenwerking andermaal te formaliseren. De naam van de stuurgroep werd veranderd naar “managementcomité”.
- Gemeente Mol als nieuwe partner
 - o Als mede-eigenaar van de plas van Rauw heeft de gemeente de nieuwe SWO medeondertekend voor verdere implementatie van de geplande maatregelen binnen KlimaatPlassen. Op die manier treed de gemeente toe als nieuwe partner in het project.
- Maatregelen per plas
 - o **Donk:** In 2024 zal er een regelbare stuw worden geïnstalleerd in Donk om een waterbuffer van ongeveer 150.000 m³ te creëren. In het raam van een intensief participatietraject werd onderzocht of het opgeslagen water kan worden gebruikt voor landbouw of industrie. Uit dit traject is gebleken dat de vraag vanuit de industrie beperkt is. Daarom zal er verder worden gekeken naar het gebruik van de buffer voor landbouwdoeleinden of om de waterloop van de Witte Nete te voeden tijdens droogteperiodes.
 - o **Schans:** Voor Schans wordt voorlopig afgezien van installatie van regelbare stuw binnen het traject KlimaatPlassen, omwille van onzekerheden rond impact van peilverhoging op nabij liggende natuurgebieden die niet gebaat zijn bij vernatting. Ter vervanging van het subproject op Schans werd in 2024 een nieuw projectidee ontwikkeld in Mol-Postel, vanuit het Postels Vaartje.
 - o **Postels Vaartje:** Hydrogeologische berekeningen in de haalbaarheidsstudie tonen aan dat er potentieel is voor slimme waterbuffering in de ondergrond nabij het Postels Vaartje. Hierbij zouden we een ‘Managed Aquifer Recharge’ (MAR) systeem kunnen implementeren. Een MAR demo zal worden opgezet op een landbouwperceel grenzend aan Postels Vaartje. Indien succesvol kunnen in de toekomst meerdere MAR-systemen worden uitgerold. De kwaliteit van het water is een aandachtspunt.
 - o **Rauw:** Eind 2023 werd vergunning voor pilootinstallatie voor zuiveren van plaswater (overloopdebiet) tot drinkwater goedgekeurd. Pidpa zal in 2024 testen of het water doorheen alle seizoenen gezuiverd kan worden tot drinkwater.
 - Op 15 mei vond er een overleg plaats met VITO, INTOE, VMM, het Departement Omgeving, Pidpa, en mijzelf over de classificatie van het water uit de groeve Rauw. Tijdens dit overleg werd besloten dat het overloopdebiet, dat door Pidpa zal worden onttrokken voor de piloot, zal worden gecategoriseerd als oppervlaktewater. Indien er meer water wordt onttrokken, zal het worden geclassificeerd als grondwater, waarvoor Pidpa een grondwaterheffing verschuldigd is. Door alleen het overloopdebiet te onttrekken, voorkomen we negatieve impact op het watersysteem en de omgeving, en zorgen we ervoor dat het water dat anders verloren gaat nuttig wordt gebruikt.

Pidpa en VITO willen uitzoeken of het water van de Put van 't Rauw geschikt is als drinkwater. — © Gemeente Mol

Vlaamse overheid geeft groen licht voor proeftest drinkwaterproductie Put van 't Rauw

Mol - De Vlaamse overheid verleent een omgevingsvergunning voor een tijdelijke proefinstallatie voor waterbehandeling langs de Blauwe Keidreef in Mol. Pidpa en VITO willen met de installatie een jaar lang het water uit de Put van 't Rauw zuiveren om zo uit te zoeken of de put geschikt is als drinkwaterbron.

Figuur 56: Voorbeeld van persaadacht voor een van de democases uit Klimaatplassen

3.3.5 Opvang Oekraïense ontheemden

3.3.5.1 Overlegmomenten

Ook in 2023 volgden en organiseerden we regelmatig overlegmomenten met verschillende partners om de vluchtelingenstroom en opvangcrisis het hoofd te bieden.

Tijdens deze overlegmomenten werd de instroom nauwlettend bestudeerd, werden beslissingen van hogere overheden opgevolgd en gedeeld met de lokale besturen en was er ruimte om lokale uitdagingen te delen. Door als schakel te fungeren tussen de Vlaamse Taskforce Oekraïne en de lokale besturen trachtten we het opvangbeleid te ondersteunen.

De opvang van Oekraïense ontheemden bleef een vast punt op de agenda bij werkbezoeken aan lokale besturen. Hier werd steeds gekeken naar het door Vlaanderen opgelegde richtcijfer, het aantal gecreëerde plaatsen en het aantal Oekraïense ontheemden die zijn ingeschreven in het rijksregister op het grondgebied. Voorts nam ik contact op met de burgemeesters van gemeenten die ver verwijderd bleven van het richtcijfer om hen aan te sporen om bijkomende (liefst publieke) opvangplaatsen te creëren.

Naar aanleiding van de verhuis van ZNA Stuivenberg had ik overleg met o.a. de raadgever van de generaal van het provinciaal commando van Kharkiv met als doel (een deel van) de inboedel van het ziekenhuis naar Oekraïne te verschepen. Uiteindelijk vertrokken er in november verschillende vrachtwagens met materiaal (waaronder vijf radiologietoestellen en een nagenoeg nieuw anesthesietoestel) naar een ziekenhuis in Dnipro, op zo'n 120 km van het front.

3.3.5.2 Overleg Vlaamse taskforce Oekraïne

Aan het begin van de oorlog kwamen de gouverneurs, projectleiders Oekraïne en de Vlaamse Taskforce Oekraïne wekelijks samen voor een overleg. Elk overleg ging van start met een heldere beeldvorming rond instroom: het aantal verdeelde attesten tijdelijke bescherming, de opvangnood, inschrijvingen in het rijksregister, verdeling per provincie, geslacht, leeftijd, Ook het aantal gecreëerde en nog beschikbare opvangplaatsen werd besproken. Naarmate de instroom van Oekraïense ontheemden stabiliseerde, werd de frequentie van het overleg afgebouwd naar tweewekelijks en later naar enkel op afroep, bijvoorbeeld bij wijziging van de opvangstrategie.

Tijdens het overleg was er steeds ruimte om vragen of uitdagingen die de lokale besturen ons signaleerden aan te kaarten en samen na te denken over oplossingen. Omwille van het onzekere karakter van de oorlog, met mogelijkheid tot escalatie, werd er steeds rekening werd gehouden met verschillende scenario's en de laatste inschattingen van Celeval.

3.3.5.3 Samenwerking VLOT

Het Vlaamse Ondersteuningsteam (VLOT) stond in nauwe samenwerking met de projectleider voor het opvolgen van het geregistreerde huisvestingsaanbod in de Vlaamse Huisvestingstool. De lijnen met het VLOT team werden erg kort gehouden door verschillende overlegmomenten per week. Alle Antwerpse gemeenten werden verdeeld over de medewerkers van VLOT en de projectleider zodat gemeentelijk coördinatoren wisten bij wie ze terecht kunnen bij vragen.

Op regelmatige momenten organiseerde het VLOT team een overleg met de Vlaamse centrumsteden, of de steden met een nooddorp om vinger aan de pols te houden en zicht te hebben op de uitdagingen die zich specifiek in deze lokale besturen voordoen.

Wanneer er binnen een gemeente nood is aan herhuisvesting, de gemeente intern of bij de buurgemeenten geen oplossing vindt, kan VLOT gevraagd worden om te helpen, eventueel met onze ondersteuning.

Samen met VLOT, Travi, VOKA en VDAB werd er op 2 februari 2023 een jobbeurs voor Oekraïense ontheemden georganiseerd in Geel.

Eind 2023 werd bekend gemaakt dat er AMIF-middelen vrijgemaakt zouden om lokale besturen die reeds voldoende inspanningen leverden in de opvang van Oekraïense ontheemden extra te ondersteunen. Hiervoor was er goede samenwerking tussen de projectleider Oekraïne en het VLOT

team opdat de lokale besturen goed geïnformeerd werden en voor een eerste controle van de ingediende dossiers.

3.3.5.4 Nooddorpen

In 2023 bleven we verder in contact staan met de Antwerpse nooddorpen, in Antwerpen (Linkeroever) en Mechelen.

3.3.6 Diverse

<i>Dossier</i>	Synagoge Heide (Kalmthout)
<i>Initiatief</i>	Kabinet minister Geert Bourgeois
<i>Actoren</i>	<ul style="list-style-type: none"> - vzw Synagoge Heide (met vertegenwoordiging Shomre Hadas) - Israëlitische Orthodoxe Gemeente Machsike Hadass van Antwerpen - Gemeente Kalmthout - vzw Kempens Landschap - Beheerder Koen Maenhout
<i>Probleem</i>	In mei 2012 werd door minister Geert Bourgeois, bevoegd voor het beleidsdomein Onroerend Erfgoed, de vraag gesteld om te bemiddelen in het dossier van de synagoge in Kalmthout-Heide. Dit gebouw, beschermd als monument sinds 2007, verkeert in zeer slechte staat. Een grondige renovatie is noodzakelijk. Maar omwille van de zeer complexe eigenaars situatie is een samenstelling en indiening van een restauratiedossier niet eenvoudig. Op dit ogenblik zijn er minstens 68 eigenaars, waarvan een groot deel in het buitenland verblijft.
<i>Actie</i>	<p>In 2022 vonden er herhaaldelijk besprekingen plaats tussen de partners over twee grote obstakels in het dossier: enerzijds de financiering van de restauratie (eigen inbreng) en anderzijds de eigenaarsstructuur. Tijdens deze overlegmomenten werd duidelijk dat voor de voortgang van het dossier, met name voor de opstelling van een restauratiedossier, er een noodzaak was om een gezamenlijke eigendomsstructuur (vzw) op te richten door de twee betrokken joodse gemeenten, Machsike Hadas en Shomre Hadas. Deze vzw zou in de toekomst fungeren als beheerder van het erfgoed.</p> <p>Eind 2022 werd duidelijk dat beide gemeenten nog geen concrete stappen hadden ondernomen om een gezamenlijke patrimonium-vzw op te richten. Op 6 december 2022 ontving beheerder Koen Maenhout een beschikking van de voorzitter van de Rechtbank met twee duidelijke voorwaarden: het indienen van een tussentijds verslag vóór 1 april 2023 en het actief informeren van mede-eigenaars/erfgenamen over de ontwikkelingen in het dossier.</p> <p>Op 20 februari 2023 kwamen alle partners opnieuw bijeen. Tijdens dit overleg werd vastgesteld dat er op dat moment nog geen enkele voortgang was geboekt in het oprichten van een gezamenlijke vzw. Hierop kondigde ik aan dat mijn coördinatieopdracht zou eindigen. De Rechtbank verlengde ook het mandaat van beheerder Koen Maenhout niet, gezien het gebrek aan vooruitgang.</p> <p>Indien er in de nabije toekomst concrete stappen worden ondernomen om te voldoen aan de gestelde voorwaarden, ben ik uiteraard bereid verdere ondersteuning te bieden.</p> <p>Ook burgemeester Lukas Jacobs betreurt het gebrek aan betrokkenheid vanuit de joodse gemeenten. Zonder dit engagement kan het project niet voortgezet worden, hoe spijtig ook. Hij merkt op dat er bij de vzw Heide Synagoge veel enthousiasme en inzet is, maar dat zij niet over voldoende financiële middelen beschikken.</p> <p>De rechtbank heeft herhaaldelijk aan de beheerder gevraagd om te werken aan de eigendomsstructuur. Dit was een expliciete opdracht in 2021 om zijn mandaat als beheerder te kunnen voortzetten. Begin 2023 constateerde Koen Maenhout dat er geen concrete stappen waren ondernomen, waardoor hij zijn mandaat niet langer kon verdedigen bij de Rechtbank. Ook voor hem als gerechtelijk beheerder eindigde zijn betrokkenheid in het voorjaar van 2023. Dit betekende concreet dat de rechtbank zijn mandaat introk per 1 april.</p>

Tijdens het werkbezoek van de gouverneur en de deputatie aan de gemeente Kalmthout op 22 maart 2023 stond het synagogedossier op de agenda. De burgemeester en ik gaven een uitgebreide stand van zaken aan de deputatie en het schepencollege.

Op donderdag 30 maart informeerde ik minister Diependaele per e-mail over het einde van haar coördinatieopdracht:

“Ik kan alleen maar concluderen dat alle betrokkenen - ikzelf en mijn kabinet, de vertegenwoordigers van de twee gemeenten en de vzw Synagoge Heide, burgemeester Lukas Jacobs en de gemeente Kalmthout, vzw Kempens Landschap, het Agentschap Onroerend Erfgoed, architectenbureau Erfgoed & Visie, erenotaris H  l  ne Casman en niet in het minst beheerder Koen Maenhout - de afgelopen jaren meer dan hun best hebben gedaan om het project te laten slagen. Dringende instandhoudingswerken zijn uitgevoerd, restauratieplannen zijn opgesteld, een premiedossier is ingediend... iedereen heeft zich ingespannen om deze deelaspecten uit te voeren en gefinancierd te krijgen. Maar al die jaren bleef de eigendomsstructuur een struikelblok, en aangezien er geen oplossing is gevonden, wens ik mijn bemiddelingstaak in dit dossier te beëindigen. Ook het mandaat van beheerder Koen Maenhout kan en zal niet worden verlengd en eindigt per 1 april 2023.

U begrijpt dat de teleurstelling groot is, zowel die van mij als die van de partners. Graag informeer ik namens hen bij u hoe het nu verder moet met het synagogegebouw, welke stappen u en uw administratie zullen ondernemen. Ik zou het erg waarderen als u me hierop een antwoord kunt geven dat ik met de partners kan delen.”

Op 3 juli 2023 roept minister Diependaele alle betrokkenen bijeen op zijn kabinet. Ik nam hier aan deel, samen met medewerkers van het Agentschap Onroerend Erfgoed en inspecteurs onroerend erfgoed van de afdeling Handhaving. Tijdens deze bijeenkomst werd overeengekomen dat het Agentschap samen met de erfgoedinspecteur de synagoge zou bezoeken om een proces-verbaal op te maken.

Dit plaatsbezoek vond begin september plaats. Daarna werd een proces-verbaal overhandigd aan het parket. Vanwege de ingewikkelde eigendomssituatie vraagt de procureur om   n contactpersoon (  n van de eigenaars) aan te wijzen. Het kabinet heeft hierover eind 2023 verschillende contacten gehad met de gemeenschappen, maar zonder resultaat.

Resultaat	Coördinatieopdracht werd beëindigd
------------------	--------------------------------------

Dossier	Mooimakers
Initiatief	OVAM
Actoren	<ul style="list-style-type: none"> - OVAM - Fost Plus - VVSG
Probleem	Handhaving zwerfvuil en sluikstorten
Actie	<p>Mooimakers voert onderzoek naar zwerfvuil en sluikstorten, doet opvallende campagnes en voorziet vrijwilligers van materiaal en ondersteuning in de strijd tegen zwerfvuil. De organisatie steunt vooral op het engagement van vrijwilligers om het zwerfvuilbeleid ten uitvoer te brengen.</p> <p>De voorbije jaren rolden we verschillende succesvolle edities van de Week van de Handhaving tegen zwerfvuil en sluikstorten uit over heel Vlaanderen. Een week van verhoogde aandacht voor zwerfvuil en sluikstorten waarin overtreders een halt werd toegeroepen. De gouverneur engageerde zich ook dit jaar om dit noodzakelijke initiatief mee te promoten bij lokale besturen. Zo stuurden ze brieven naar burgemeesters, korpsschefs, enzovoort. Tegelijkertijd gaven we het signaal aan het grote publiek dat er wordt opgetreden tegen overtredingen op zwerfvuil en sluikstorten. In 2023 bleef die verhoogde focus op handhaving van zwerfvuil en sluikstort behouden.</p>
Resultaat	Maar liefst 185 Vlaamse steden en gemeenten zetten zich tijdens de Week van de Handhaving in voor een schoner Vlaanderen, zonder rondslingerend afval. Dat was goed voor 1.585 deelnemers, waaronder politieagenten, GAS vaststellers,

gemeenschapswachten, toezichthouders en andere gemeentemedewerkers, en 572 verschillende acties. Opvallend? Extra controles in uniform (17%) en doorzoekingen van sluikestort ter identificatie (17%) bleken dit jaar weer populair te zijn. Het aantal sluikestortcamera's is met 3% gestegen in populariteit tegenover 2022. Sensibiliserende acties en positieve beloningsacties vulden de top 5 verder aan.

De opgezette acties situeerden zich voornamelijk op centrumlocaties (11%), afvalverzamel punten (11%), in de schoolomgeving (11%) en parkings (10%). Daar was bij vele lokale besturen de zwerfvuilen sluikestortproblematiek zichtbaar aanwezig. Ook winkelwandelstraten (9%) en stopplaatsen van het openbaar vervoer (9%) kregen de nodige aandacht.

Tijdens de actieperiode van 2023 zijn er 2.088 mondelinge en 546 schriftelijke aanmaningen gedaan. Het aantal GAS-vaststellingen voor zwerfvuil en sluikestort bedroeg 2.892. Er zijn maar liefst 646 processen-verbaal (pv's) uitgeschreven, waarvan 461 voor het veroorzaken van zwerfvuil.

3.4 Jacht

In juli 2014 besliste de Vlaamse Regering om de administratieve afhandeling van de jachtverloven en de jachtplannen van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur over te hevelen naar de Vlaamse Dienst van de gouverneur. Hieronder vindt u een gedetailleerde verslaggeving van de werkzaamheden in 2021. De werkzaamheden van de dienst Jacht zijn op hoofdlijnen onder te brengen in volgende categorieën:

- jachtverloven en -vergunningen
- jachtplannen

Jachtverloven en jachtvergunningen:

Voorafgaand aan elk jachtseizoen versturen we een kennisgeving aan de jagers met daarin de richtlijnen voor de aanvraag van een nieuw jachtverlof of een nieuwe jachtvergunning. Op 6 februari 2023 werd de e-mail verstuurd.

In Antwerpen kan een jachtverlof of jachtvergunning op twee manieren worden aangevraagd, namelijk online via het e-loket van het Agentschap voor Natuur en Bos of aangetekend met de post. Sinds het jachtseizoen 2020/2021 is een door een arts ingevuld attest van medische en psychische geschiktheid opgesteld door de Vlaamse Overheid vereist. Dat is vastgelegd in de federale Wapenwet. Dit attest mag niet ouder zijn dan vier jaar op de eerste dag van het jachtseizoen waarvoor de aanvraag bedoeld is. Het attest kan dus meerdere jachtseizoenen gebruikt worden.

De uitreiking van de jachtverloven verliep dit seizoen ook anders door het veelvuldig thuiswerk. Het heeft geen noemenswaardige problemen opgeleverd, daar er al enkele jaren geen loketfunctie meer is in Antwerpen.

Stand van zaken 04/01/2024 in de provincie Antwerpen:

<u>Jaar (01/01 tem 31/12)</u>	Jaar 2023 Jachtseizoen 2023/2024	Jaar 2022 Jachtseizoen 2022/2023	Jaar 2021 Jachtseizoen 2021/2022	Jaar 2020 Jachtseizoen 2020-2021	Jaar 2019 Jachtseizoen 2019-2020
<u>Jachtseizoen (01/07 tem 30/06)</u>					
Jachtverloven – alle dagen	2461 Waarvan 15 nog jachtseizoen 2022/2023	2519 Waarvan 23 nog Jachtseizoen 2021/2022	2662 Waarvan 26 nog Jachtseizoen 2020-2021	2586 Waarvan 11 nog Jachtseizoen 2019-2020	2705 Waarvan 28 nog Jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - zondag	54 Waarvan 9 nog jachtseizoen 2022/2023	32 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2021/2022	41 Waarvan 2 nog Jachtseizoen 2020-2021	35 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2019-2020	40 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - geweigerd	16 Waarvan 2 nog jachtseizoen 2022/2023	11 Waarvan 1 nog Jachtseizoen 2021/2022	17 Waarvan 3 nog Jachtseizoen 2020-2021	17 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2019-2020	30 Waarvan 8 nog Jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - ingetrokken	7 Waarvan 4 nog jachtseizoen 2022/2023	8 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2021/2022	3 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2020-2021	8 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2019-2020	2 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2018-2019
Jachtvergunningen	100 Waarvan 11 nog jachtseizoen 2022/2023	60 Waarvan 2 nog Jachtseizoen 2021/2022	70 Waarvan 7 nog Jachtseizoen 2020-2021	43 Waarvan 11 nog Jachtseizoen 2019-2020	104 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2018-2019

Tabel 9: Overzicht jachtverloven en –vergunningen

Korte toelichting met betrekking tot de ingetrokken jachtverloven:

- 3 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een PV van het Agentschap voor Natuur en Bos*;
- 1 jachtverlof werd ingetrokken op basis van een mail van de politiezone Noorderkempen én een mail van de procureur des Konings;
- 1 jachtverlof werd ingetrokken op basis van een schorsingsbesluit afkomstig van de gouverneur van Antwerpen;
- 2 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een ongunstig advies van de procureur des Konings.

** De dienst jacht werkt samen met het Agentschap voor Natuur en Bos. Van zodra deze een PV opstelt met de vermelding van jachtinbreuken, komt dit bij onze dienst terecht en worden de nodige jachtverloven ingetrokken. In 2023 hebben wij van het Agentschap voor Natuur en Bos drie PV's mogen ontvangen.*

Publieke debat

De jacht in Vlaanderen was in 2023 weer aanwezig in het publieke debat. Zo heeft dit geresulteerd in onderstaande discussie van 2 oktober 2023 in de Gazet van Antwerpen, alsook een PANO- reportage van 13 december 2023 over de jacht in Vlaanderen.

© Shutterstock

DISCUSSIE: Moet de overheid de jacht strenger reguleren, of mag het wat lossen?

Vlaanderen heeft de WBE (wildbeheereenheid Waasland) een jachtverbod op klein wild opgelegd nadat een jager veertig illegale fazanten op het terrein had gekweekt. Maar niet iedereen is daar even tevreden over. Fernand Huts, die ook actief is op het Wase jachtgebied vindt de maatregel een "matriarchale betutteling van minister Zuhail Demir met kwalijke gevolgen voor onze economie". Vind jij dat de overheid de jacht strenger moet beteugelen, of mag het wat lossen?

Figuur 57: "Moet de overheid de jacht strenger reguleren, of mag het wat lossen?" © GVA

Uitgezet wild

Nieuws en actua | Docu | Langer dan een jaar beschikbaar

Meer van dit programma >

Deel

De jacht in Vlaanderen is strikt gereguleerd. Dieren kweken en uitzetten puur om er op te jagen is al meer dan dertig jaar verboden. En toch gebeurt het.

Niels Gys nodigt ons uit in zijn tuin: "Een dikke maand voor de start van het jachtseizoen verschijnen ze en komen, tam als ze zijn, gewoon uit onze hand eten. Geen idee van waar ze komen, maar elk jaar duiken ze op, vanuit het niets." Afgelopen herfst komen we op veel plekken waar we naast fazanten ook nog patrijzen en eenden zien, zo tam als kippen en we treffen voedertonnen aan in volle natuur.

Van waar komen deze dieren? Pano onderzoekt: hoe makkelijk is het om in Vlaanderen jachtwild te kopen om uit te zetten?

De meerderheid van de jagers doet niet mee aan dit soort van praktijken. We gaan mee jagen met Guy die het illegaal uitzetten van dieren zelfs streng veroordeelt: "Je hebt jagen en schieten, dat zijn twee verschillende dingen."

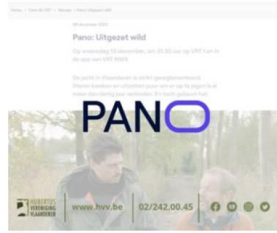
Uitzonderlijk mogen we mee met de natuurinspectie, die dit jaar al 6 jachtgebieden liet afsluiten vanwege het illegaal uitzetten van wild om op te schieten. De handhaving lijkt niet makkelijk: "Je moet op heterdaad betrappen. Dus moet je op de juiste plaats op het juiste tijdstip zijn. Soms heb je maar 5 tot 10 minuten de tijd." Het doet vermoeden dat de officiële cijfers, slechts het tipje van de ijsberg zijn.

Een reportage van Vincent Verelst en Laura Niclaes

Figuur 58: Pano documentaire "Uitgezet Wild" © VRT

14 december 2023

Uitgezet wild: een reactie op de PANO-reportage van 13 december 2023

Gisteren, op 13 december 2023 zond VRT1 een PANO-reportage uit met als onderwerp "Uitgezet wild". In deze reportage werden deze illegale praktijken, waar sommige jagers zich nog steeds aan zondigen, uitgebreid besproken. Hubertus Vereniging Vlaanderen (HVV), als grootste belangenorganisatie van Vlaamse jagers, voelt zich geroepen om te reageren en duidelijkheid te verschaffen over haar visie. Het doel is om een eerlijke en evenwichtige kijk te bieden op de jachtpraktijken in Vlaanderen.

Duurzame jacht en individuele verantwoordelijkheid

Het is van cruciaal belang om te benadrukken dat HVV illegale praktijken altijd heeft veroordeeld en dat het voortdurend actief is in het informeren en sensibiliseren van haar leden om dergelijke praktijken onmiddellijk te stoppen. De focus ligt op het bevorderen van een duurzame en verantwoorde jacht.

Figuur 59: Reactie Hubertus Vereniging Vlaanderen op PANO-reportage "Uitgezet Wild" © Hubertus Vereniging Vlaanderen

Jachtplannen

De voorbereiding van de omzendbrief jachtplannen gebeurde dit jaar gecoördineerder tussen de provincies. De formulieren op de website van het ANB werden ook aangepast: bijlagen werden aangevuld met Excel-tabellen om op die manier de capakeys digitaal te kunnen invullen. Op 9 februari 2023 werden de richtlijnen voor de voorstellen van jachtplannen via e-mail verzonden, want zonder goedgekeurd jachtplan is geen enkele vorm van jagen mogelijk.

Jaarlijks vóór 1 april moeten al de aanvragen ingediend zijn. Dan start de controle van de jachtplannen, d.w.z. de aanpassingen vergelijken in het digitaal e-loket ten opzichte van het vorige goedgekeurde jachtplan, de zogenaamde overlappingsen.

Er werden 4 onafhankelijke jachtplannen overgedragen naar een WBE en 2 jachtplannen werden geschrapt, nl. 1 wegens het overlijden van de jachtrechthouder en 1 wegens een gerechtelijke procedure.

Onderstaande overlappingsen werden vastgesteld voor de jachtplannen 2023-2024:

- ❖ 31 overlappingsen tussen een wildbeheereenheid en een onafhankelijk jachtplan (521 percelen – 387,94 ha)
- ❖ 3 overlappingsen tussen onafhankelijke jachtplannen (11 percelen – 0,84 ha)
- ❖ 1 overlapping tussen wildbeheereenheden (2 percelen – 2,24 ha)

De jachtplannen werden goedgekeurd 29-06-2023 en verzonden 30-06-2023.

Resultaat goedgekeurde jachtplannen 2023-2024 provincie Antwerpen:

jachtseizoen 2023-2024	ONAFHANKELIJK	WBE	Totaal
gewijzigd	6	24	30
nieuw	4		4
ongewijzigd	32	18	50
Totaal	42	42	84

Tabel 10: Overzicht jachtplannen

De goedgekeurde jachtplannen werden nadien gepubliceerd op www.geopunt.be, de website die door iedere burger geraadpleegd kan worden.

Uitkleuringen/klachten

Ook aanpassingen van jachtplannen worden het ganse jaar door verwerkt. Dit zijn de aanvragen tot verwijderen van eigendommen van particulieren, openbare besturen, natuurverenigingen en WBE's/onafhankelijke jachtrechthouders. De digitale toepassing via het e-loket jachtplannen wint aan populariteit, wat een goede zaak is.

Het beheer van deze cijfers is in handen van collega Lennert Van Spaendonk van Vlaams-Brabant.

Uitkleuringen jachtseizoenen 1/7/2022 - 30/6/2023				
Provincie	Type aanvrager	aantal dossiers	aantal percelen	aantal ha
WVL	Particulier	-	338	176,55
	WBE / JRH	-	7	2,70
	Openbaar Bestuur	-	121	47,81
	Natuurvereniging	-	20	16,16
	TOTAAL	-	486	243,22
LIM	Particulier	169	494	158,91
	WBE / JRH	2	6	5,70
	Openbaar Bestuur	1	71	32,20
	Natuurvereniging	1	1	5,93
	TOTAAL	173	572	202,74
ANT	Particulier	172	665	358,58
	WBE / JRH	9	408	122,51
	Openbaar Bestuur	6	148	69,00
	Natuurvereniging	10	59	51,19
	TOTAAL	197	1.280	601,28
VBR	Particulier	308	771	280,67
	WBE / JRH	2	834	173,52
	Openbaar Bestuur	6	236	177,17
	Natuurvereniging	4	93	27,03
	TOTAAL	320	1.934	658,39
OVL	Particulier	323	874	254,79
	WBE / JRH	3	46	29,49
	Openbaar Bestuur	7	94	65,95
	Natuurvereniging	2	40	8,56
	TOTAAL	335	1.054	358,79
TOTAAL	Particulier	-	3.142	1.229,50
	WBE / JRH	-	1.301	333,92
	Openbaar Bestuur	-	670	392,13
	Natuurvereniging	-	213	108,87
	TOTAAL	-	5.326	2.064,42

Tabel 11: Uitkleuringen jachtseizoenen 2022-2023

Vanaf 01-01-2023 worden alle uitkleuringen/klachten digitaal bewaard.

Op 06-06-2023 werd er in de media opnieuw aandacht besteed aan het verwijderen van een eigendom uit een jachtplan.

Archief

Het historisch papieren archief werd overgedragen naar het Vlaams archiefdepot in Vilvoorde. Hierdoor is het in de toekomst enkel nog het jaarlijks papieren klassement dat dient overgedragen te worden.

3.5 Machtiging gebruik explosieven

De gouverneur is bevoegd voor het geven van een (tijdelijke) machtiging voor het houden en het gebruik van springstoffen. In het verleden ontbrak (structureel) overleg met relevante actoren (hulpdiensten, beheerders van naburige infrastructuren, ...) wat kan leiden tot:

- gemiste kansen om relevante randvoorwaarden op te nemen in de machtiging van de gouverneur;
- een gebrek aan draagvlak voor de machtiging en/of ongenoegen over het gebrek aan betrokkenheid.

Omwille van die redenen werkten we een eigen werkwijze uit waarbij we streven naar maximale afstemming en draagvlak en waar nodig randvoorwaarden voor de uitvoering.

De ervaring die we de voorbije jaren opbouwden, leert immers dat minstens het opleggen van randvoorwaarden een noodzaak is. Randvoorwaarden kunnen zijn:

- afstemmend overleg met hulpdiensten;
- communicatie (op voorhand, onmiddellijk na de explosie, ...);
- afstemming met nabije infrastructuren (Infrabel, ...) en gevoelige locaties (RVT, ...);
- timing explosie;
- ...

Deze aanpak moet de verschillende betrokken overheden toelaten om de impact van de werkzaamheden te beoordelen en de nodige voorzorgsmaatregelen binnen hun bevoegdheden te nemen.

Dossiers behandeld in 2023:

- MLSPR-2023-0008 – bv WEAREONE.world, vuurwerkshows tijdens festival Tomorrowland;
- MLSPR-2023-0012 – bv HC Pyrotechnics divisie van Zebra entertainment: eindejaarsvuurwerk stad Antwerpen

3.6 Werkbezoeken

Op relatief korte tijd alle gemeenten van de provincie Antwerpen bezoeken, dat was één van mijn ambities toen ik gouverneur werd. Zulke werkbezoeken zijn meer dan boeiend en leerrijk. De gemeenten stellen hun projecten en beleidsinitiatieven voor. Samen bekijken we of en hoe de provincie en/of ikzelf en de gemeenten kunnen samenwerken om die ambities effectief of sneller en beter waar te maken. Al naargelang het thema bereiden medewerkers van de federale, Vlaamse óf provinciale diensten de dossiers voor. Een toonbeeld van “koker-ontkennend” of -doorbrekend werken door afstemming en samenwerking. Altijd zijn deze bezoeken een (nieuwe) start of voortzetting van een intensieve, constructieve samenwerking met de steden en gemeenten. Een snellere manier om te ontdekken wat er in de gemeenten en bij de mensen leeft, is er allicht niet. Net zoals in 2022 bezocht ik ook in 2023 heel wat Antwerpse steden en gemeenten, hieronder een overzicht:

- Nijlen (27 januari)
- Ravels (10 februari)
- Brasschaat (17 februari)
- Wuustwezel (3 maart)
- Hove (10 maart)
- Arendonk (17 maart)
- Kalmthout (24 maart)
- Hulshout (21 april)
- Kasterlee (28 april)
- Schoten (5 mei)
- Wijnegem (12 mei)
- Westerlo (26 mei)
- Rijkevorsel (2 juni)
- Niel (9 juni)
- Herselt (16 juni)
- Stabroek (23 juni)
- Rumst (22 september)
- Kapellen (29 september)
- Retie (6 oktober)
- Laakdal (27 oktober)
- Mol (10 november)
- Malle (8 december)

De opbouw van de werkbezoeken is steeds dezelfde. In eerste instantie bezorgt de gemeente of stad agendapunten die het bestuur wenst te bespreken. Voor de vragen en problemen die Vlaamse c.q. federale aangelegen betreffen trachten mijn kabinet en ik al voor zoveel mogelijk antwoorden te zorgen op het overleg. Vervolgens bespreken we de agendapunten van de deputatie om af te ronden met de vaste agendapunten van mezelf. Hoewel elk werkbezoek verschillend is, leg ik steeds dezelfde accenten in mijn agendapunten. Deze omvatten o.a. ruimte voor water en ontharding, hernieuwbare energie, bestuurlijke handhaving, Oekraïense ontheemden, noodplanning en verkeersveiligheid.

3.7 Lezingen & debatten

3.7.1 Panelgesprek INBO-Natuurrapport

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) formuleert tweejaarlijks in zijn Natuurrapport aanbevelingen om het biodiversiteitsbeleid in Vlaanderen te versterken. Het nieuwste Natuurrapport 2023 werd op 18 september voorgesteld in het Vlaams Parlement. In de namiddag nam ik deel aan een panelgesprek, samen met Goedele Van der Spiegel (administrateur-generaal ANB), Lieven Janssens (burgemeester Vorselaar), prof. Tom Coppens (UAntwerpen), prof. Hendrik Schoukens (UGent) en prof. Kris Verheyen (UGent). We gingen er in dialoog over de in het rapport voorgestelde oplossingspaden om de doelen van de Green Deal dichterbij te brengen en over de keuzes en dilemma's die deze oplossingspaden met zich meebrengen.

3.7.2 Intendantendebat Universiteit Antwerpen

Op donderdag 14 december nam ik deel aan het grote intendantendebat, georganiseerd door de Universiteit Antwerpen in het kader van de nieuwe opleiding "Omgevingsbemiddelaar".

Onze actuele samenleving kampt met fundamentele maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering en een energiecrisis, die grootschalige ruimtelijke en infrastructurele transitie vragen. Hoewel iedereen het min of meer eens is over de noodzaak en de grote principes, blijkt het in de praktijk allerm minst evident om de neuzen van beleidsmakers, burgers, ondernemers en wetenschappers in dezelfde richting te krijgen. Denk maar aan complexe projecten die stuk lopen of noodzakelijke ingrepen die te lang duren, zoals uitbreiding van havencapaciteit, publiek transport of urgente waterbuffering die ons beschermt tegen overstromingen. In die context wordt meer en meer 'ruimtelijke diplomatie' ontwikkeld onder leiding van een nieuwe professional in het werkveld: 'de intendant'.

Als voorzitter van de Nieuwe Rand, een complex project dat ruimtelijke diplomatie genoodzaakt, werd ik uitgenodigd om in debat te gaan met enkele andere Vlaamse intendanten:

- Freddy Aerts: intendant Polderdorp Doel
- Cathy Berx: provinciegouverneur Antwerpen, voorzitter werkbanken 'De Nieuwe Rand'
- Piet Vanthemsche: intendant Turnhouts Vennengebied (stikstof)
- Guy Vloebergh: intendant Ventilus Hoogspanningslijn
- Karl Vrancken: intendant PFAS-problematiek (Oosterweel)

Het debat omvatte boeiende discussies rond o.a. de rol van politiek en beleid, de rol van de media en de benodigde vaardigheden in het begeleiden van grootschalige complexe projecten.

Figuur 60: Gouverneur Berx op Intendantendebat Universiteit Antwerpen

3.7.3 Bouvignelezing

Op 29 juni 2023 lanceerde het Nederlandse Waterschap Brabantse Delta de Bouvigne Water Academie met de eerste Bouvigne Waterlezing. De Bouvigne Water Academie (BWA) is een nieuw initiatief van het waterschap Brabantse Delta. Met dit initiatief hoopt het waterschap een platform te creëren voor kennisuitwisseling op het gebied van klimaatextremen, droogte en waterkwaliteit. Daarnaast heeft de wateracademie als doel om de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op deze thema's te versterken, zowel tussen overheden, organisaties, kennisinstellingen als het bedrijfsleven. Naast mevrouw Ina Adema, commissaris van de koning in Noord-Brabant, werd ik uitgenodigd om op dit inspirerend event te spreken.

Tijdens mijn lezing benadrukte ik de potentie van de Bouvignelezing en de Bouvigne-academie als belangrijke instrumenten voor het omzetten van concrete voorstellen en suggesties in daadwerkelijke actie. Ik onderstreepte het belang van consequente uitvoering van deze aanbevelingen, zoals ook collega Adema aangaf. Daarbovenop wees ik erop dat de structurele oplossingen voor waterkwaliteit en -kwantiteit in tijden van klimaatverandering nauw verweven zijn met de noodzakelijke antwoorden op de stikstofproblematiek. Ik pleitte voor een afbouw van de veestapel als onderdeel van deze oplossingen.

Figuur 61: Toelichting gouverneur op Bouvignelezing © Waterschap Brabantse Delta

3.7.4 Dialoogdag agro-ecologie

Op 29 november 2023 organiseerden Agrosymbiose vzw en Rurant het evenement Café Symbiose, een dialoogdag over agro-ecologie. Deze dag stond in het teken van de samenhang tussen plantengroei, plantgezondheid (inclusief dier- en mensengezondheid), bodemleven, agronomische praktijken, bemesting, en meer.

Tijdens het evenement deelden enkele landbouwers hun ervaringen met de overgang naar agro-ecologische bedrijfsvoering. Op basis van deze inzichten werd gekeken naar de relevantie van bepaalde praktijken, regels en overtuigingen voor het verbeteren van de gezondheid van bodem, dier en mens. Ik gaf tijdens deze dialoogdag een lezing over eigen ervaringen rond agro-ecologie vanuit de verschillende coördinatiedossiers, zoals die van de Kleine Nete, de Liereman en Mol-Postel.

3.7.5 Colloquium IMDO Universiteit Antwerpen

Op dinsdag 16 mei 2023 organiseerde het Instituut voor Milieu en Duurzame Ontwikkeling (IMDO) van de Universiteit Antwerpen een panelgesprek over Nature-Based Solutions (NBS). Naast mijzelf namen de volgende personen deel aan het panel:

- Bernard De Potter, Administrateur-generaal van VMM
- Ignace Schops, Voorzitter van BBL en directeur van het nationaal park Hoge Kempen
- Tom Coppens, Professor ruimtelijke planning en vicedecaan van de Faculteit Ontwerpwetenschappen aan de Universiteit van Antwerpen.
-

Tijdens mijn bijdrage benadrukte ik het belang van effectief en samenhangend beleid ter bevordering van milieu en duurzame ontwikkeling. Ik onderstreepte de noodzaak van multidisciplinaire samenwerking en innovatieve oplossingen om milieuproblemen aan te pakken en een veerkrachtige toekomst te waarborgen. Tijdens het gesprek identificeerde ik verschillende belangrijke barrières voor de implementatie van NBS, zoals de blijvende gevolgen van eerdere keuzes, uitdagingen met betrekking tot verworven rechten, een gebrek aan verbeeldingskracht en het ontbreken van een stevig wettelijk kader. Ik pleitte voor concrete acties, zoals valley restoration, het behoud van wetlands en de bescherming van grondwater.

3.7.6 Gesprek over beleidsmatige en maatschappelijke uitdagingen voor Departement Omgeving

In mei 2023 werd ik uitgenodigd door Departement Omgeving voor een gesprek rond de beleidsmatige en maatschappelijke uitdagingen voor het departement. Tijdens dit gesprek heb ik mijn inzichten gedeeld over enkele belangrijke kwesties. Ten eerste benadrukte ik dat er dringend behoefte is aan een concrete vertaling van abstracte concepten, zoals ruimte voor water, naar meetbare doelstellingen. Zonder duidelijke doelen blijven we te veel in de marge werken, wat resulteert in inefficiëntie en frustratie. Ook wees ik op het gebrek aan een duidelijke visie op de toekomst van de Vlaamse landbouw, wat leidt tot een impasse in de sector.

Daarnaast bracht ik andere relevante kwesties naar voren, zoals de bouwshift en financiering, governance in het buitengebied en het tekort aan ambtelijk personeel. Ik benadrukte dat het departement niet alleen verantwoordelijk is voor deze uitdagingen, maar dat er een brede samenwerking en een slagkrachtig model nodig zijn om heldere doelstellingen te formuleren en te bereiken.

Verder pleitte ik voor het stellen van concrete, meetbare en verifieerbare doelstellingen, zowel op politiek als administratief niveau. Dit geldt niet alleen voor het buitengebied, maar ook voor andere beleidsterreinen zoals hernieuwbare energie. Ten slotte benadrukte ik het belang van het meten van verharding versus ontharding bij vergunningsaanvragen als een manier om concrete vooruitgang te boeken op het gebied van ruimtelijke ordening.

3.7.7 Interview Tijdschrift Publieke Ruimte

In 2023 gaf ik een interview voor Tijdschrift Publieke Ruimte waarin ik sprak over mijn openingsredes en het belang van gebiedsgerichte samenwerking. Dit interview is opgenomen als bijlage aan het einde van dit jaarverslag.

4. Openingsrede 2023

Ieder jaar spreek ik de provincieraadsleden toe bij de aanvang van de begrotingsbesprekingen. Meer info over de openingsredes vindt u op mijn website www.gouverneurantwerpen.be Met de openingsrede zoom ik steeds in op actuele en maatschappelijk relevante uitdagingen en opportuniteiten. Voorts vertaal ik de veelal Vlaamse beleidsdoelstellingen verder naar concrete maatregelen voor provincie Antwerpen en de lokale besturen die haalbaar en realiseerbaar zijn.

Openingsrede 2023: “Samen anti-fragiel: noodplanning, crisisbeheer en maatschappelijke veiligheid in tijden van radicale transitie”

Met deze rede maakte ik de verbinding tussen enerzijds de rede-cyclus over de vier elementen: lucht (2019), aarde (bodem) (2020), vuur (2021) en water die in essentie ging over het duurzaam herstel van onze gebruiks- en omgevingsruimte (2022), en anderzijds de noodplanning en het crisisbeheer.

Met dank aan uitmuntende coauteurs vult ook dit jaar een uitgebreide publicatie de gesproken rede aan. De bijdragen in deze bundel gaan dieper in op verschillende thema's zoals het succesvol realiseren van complexe transitie, de wendbaarheid en veerkracht van onze noodplanning en crisisbeheer, uitdagingen en kansen die crises met zich meebrengen.

Drie uitdagende vragen vormen daarbij de rode draad:

- Ten eerste: draagt het samen succesvol realiseren van de complexe transitie (zoals een sociaalrechtvaardige klimaat- en energietransitie, het herstel van de biodiversiteit, een landbouwtransitie én een duurzame ruimtelijke transitie als cruciale hefboom om de voorgaande te realiseren) bij tot een daling van het aantal en de ernst van calamiteiten en incidenten én dus tot een dalende nood aan de inzet van het crisisbeheer?

Eenvoudiger geformuleerd: als we er samen in slagen om alle SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzameontwikkelingsdoelstellingen) duurzaam te realiseren, zijn we dan beter bestand tegen rampen en crises?

- Ten tweede: zijn onze noodplanning en crisisbeheer in deze complexe tijden van transitie voldoende wendbaar en veerkrachtig om de vele uitdagingen en crises op doeltreffende wijze het hoofd te bieden?
- Ten derde: of en hoe kunnen wij, kan ook onze provincie groeien en bloeien, niet louter ondanks, maar vooral ook dankzij de crises en uitdagingen waarop we – in deze tijden van transitie- samen nieuwe antwoorden moeten verbeelden en formuleren?

Kortom, of en hoe kan onze samenleving, hoe kan ook onze provincie meer antfragiel worden?

SAMEN ANTI-FRAGIEL

**Noodplanning, crisisbeheer en maatschappelijke
veiligheid in tijden van radicale transitie**

Cathy Berx

Gouverneur
Provincie
Antwerpen

Figuur 62: cover openingsrede 2023

5. Bijlagen

Bijlage 1: [Rapportage Bestuurlijk Toezicht \(ABB\)](#)

Bijlage 2: [Voortgangsrapportage strategisch project Kleine Nete II](#)

Bijlage 3: [Interview Tijdschrift Publieke Ruimte](#)